

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
2021-YL-035

OKÇU-ZÂDE MUHAMMED ŞÂHÎ'NİN MÜNŞEÂTI

HAZIRLAYAN

Alim UYANIK

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Hasan GÜLTEKİN

AYDIN-2021

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

...../...../2021

Alim UYANIK

ÖZET

OKÇU-ZÂDE MUHAMMED ŞÂHÎ'NİN MÜNŞEÂTI

Alim UYANIK

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hasan GÜLTEKİN

2021, XI +278 sayfa

1562'de İstanbul'da dünyaya gelen Okçu-zâde Muhammed Şâhî, Okçu-zâde Muhammed Paşa'nın oğludur. İyi bir medrese eğitimi alan Okçu-zâde önceleri "Zeynî" mahlasını kullansa da daha sonra "Şâhî" mahlasını kullanmaya tercih etmiştir. Osmanlıda çeşitli resmî görevlerde bulunmuş önemli münşîlerdendir.

Klasik Türk edebiyatında manzum eserlerin ön planda olduğu dönemlerde birçok mensur eser de kaleme alınmıştır. Münşeâtların yaygınlaştığı XV- XVI. yüzyıllardan Tanzimat Dönemi'ne kadar varlığını sürdüren bu gelenek, nesrin nazım kadar önemsendiğinin göstergesidir. Bu yüzyıllarda klasik Türk edebiyatında onlarca Münşeât kaleme alınmıştır.

Yaptığımız çalışmada bu dönemin önemli münşîlerinden olan Okçu-zâde Muhammed Şâhî, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar'da 3495 numarada kayıtlı, münşînin el yazması olduğu düşünülen *Münşeât-ı Okçu-zâde* adlı eserinin incelemesi yapılmıştır. Eserdeki mektuplar dil ve üslup bakımından genel hatlarıyla incelenmiştir. Mektupların türleri ve kimlere yazıldığı da incelememizde belirtilmiştir. Ayrıca eserin çeviriyazı sistemine göre transkripsiyonu yapılmış ve bir özel isim indeksi de çıkarılmıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: İnşâ, Münşî, Münşeât, El Yazması, Okçu-zâde Muhammed Şâhî.

ABSTRACT

THE “MÜNŞEÂT” OF OKÇU-ZÂDE MUHAMMED ŞAHÎ

Alim UYANIK

Master Thesis, Department of Turkish Language and Literature

Thesis Advisor: Doç. Dr. Hasan GÜLTEKİN

2021, XI + 278 pages

Okçu-zâde, born in 1562, was the son of Okçu-zâde Mehmet Pasha. He had a good madrasah education. Initially, “Zeyni” was the pseudonym of Okçu-zâde, but he preferred to write under the pseudonym of “Şahi” afterwards. He is one of the important prose-writers who served in official duties such as the Nişancı, or the Sultan’s sealer and the Baştezkireci, the first secretary to the Grand Vizier in the Ottoman Empire.

In Classical Turkish Literature, many prose works were also written during the periods when poetic works were at the forefront. This tradition, which existed from the 16th century when “Münşeât” texts became widespread to the Tanzimat Period, is an indication that the prose was as popular as the poet. In these centuries, tens of Münşeât were written in classical Turkish literature - as stated in our study.

Muhammed Şahi Okçu-zâde was one of the most important prose-writers of that period. “Münşeât-ı Okçu-zâde”, which is thought to be his original manuscript, was examined in this study. It is registered in the Süleymaniye Manuscript Library with the number 3495 in the donated manuscripts section. The letters in the manuscript were examined in general terms in terms of language and style. The types of letters and whom they were written to were also mentioned in our review. In addition, the work has been transcribed according to the translation writing system and names index has been created.

KEY WORDS: İnşâ, Münşî, Münşeât, Manuscript, Muhammed Şahi In Okçu-zâde.

ÖN SÖZ

İlk örnekleri Arap edebiyatında görülen münşeâtların tarihini Türk edebiyatında Selçuklulara kadar götürmek mümkündür. Köklü bir geçmişi olan münşeât yazma geleneği Osmanlı'da her türlü resmî ve hususi yazışmaların ortak adı olarak kullanılmıştır. Daha çok devlet erkânının çeşitli resmî yazışmaları biçiminde düşünebileceğimiz münşeâtlarda çeşitli hitap şekilleri ve buna bağlı olarak da ortak bir dil anlayışı ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla münşeâtların bazı bölümlerinde benzer kalıp sözler kullanılagelmiştir. Tarihî, askerî, siyasî ve folklorik öğeler barındırması açısından münşeâtlar ve münşeât mecmuaları, tarihe ve edebiyat tarihine ışık tutan önemli eserler eserlerdir.

XV-XVI. yüzyıllarda Klasik Türk Edebiyatı'nda şiirde Arapça ve Farsçanın etkisi oldukça fazladır. Bu etki mensur eserlerde de kendini göstermiş, oldukça ağır dille süslü nesir olarak ifade edilen mensur eserler yazılmıştır. Osmanlıda çeşitli devlet kademelerinde bulunan münşîler tarafından yazılan bu eserler nazımdaki sanatlı söyleyişten geri kalmamıştır. Sanatlı nesrin birer örneği olarak ifade edebileceğimiz münşeâtların bir araya gelmesiyle oluşan yapıtlara münşeât mecmuası adı verilmiştir.

Çalışmamızda Okçu-zâde Muhammed Şâhî'nin kendi el yazması olduğu düşünülen (Woodhead, 2007:335-336) ve mektup yazma kaidelerine de yer verdiği eseri incelenmiştir. Beş bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde nesirle ilgili bazı terimler açıklandıktan sonra ikinci bölümde Türk edebiyatında inşâ geleneğinin gelişimi üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde münşînin hayatı ve eserleri tanıldıktan sonra dördüncü bölümde mektupların içerik, dil ve üslup özellikleri üzerinde durulmuştur. Mektupların kimlere yazıldığına değinilmiştir. Son bölümde eserin çeviriyazısı yapılmış ve sonuna kaynakça ile birlikte özel isim indeksi eklenmiştir.

Çalışmamda konu seçiminden tezin okunması, düzenlenmesi ve hataların düzeltilmesi konusunda pandemi sürecine rağmen her aşamada yardımını esirgemeyen

danışmanım Doç. Dr. Hasan GÜLTEKİN'e; ufuk açıcı yorum ve yönlendirmeleriyle ve samimi tavır ve davranışlarıyla yol gösteren Doç. Dr. Erkan SALAN ve Dr. Öğretim Üyesi Ali İhsan YAPICI beylere teşekkürü borç bilirim.

Alim UYANIK

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	vii
KISALTMALAR DİZİNİ	x
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM	3
1. İNŞÂ, MÜNŞİ VE MÜNŞEÂT	3
1.1. İnşâ	3
1.2. Münşî	5
1.3. Münşeât	6
2. BÖLÜM	8
2. TÜRK EDEBİYATINDA İNŞÂ	8
2.1. Tarihi Gelişim	8
2.2. Türk Edebiyatında Tespit Edilen Münşeâtlar	9
2.2.1. Kuramsal eserler	10
2.2.2. Münşeât mecmuaları	12
3. BÖLÜM	20
3. OKÇU-ZÂDE MUHAMMED ŞÂHÎ’NİN HAYATI VE ESERLERİ	20
3.1. Hayatı	20

3.2. Eserleri.....	22
3.2.1. Ahsenü'l-hadis	22
3.2.2. en-Nazmü'l-mübîn fî Âyâtî'l-erba'în	23
3.2.3. Münşe'ât	23
3.2.4. Tercüme-i Tuhfetü's-salavât.....	25
4. BÖLÜM	26
4. MÜNŞEÂT-I OKÇU-ZÂDE	26
4.1. Nüsha Tanıtımı	26
4.2. Muhteva ve Üslup Özellikleri	26
4.3. Mektupların Muhatevası.....	29
4.4. Mektuplarda Adı Geçen Kişiler	33
4.5 Metin Teşkilinde İzlenen Yol.....	37
5. BÖLÜM	39
5. MÜNŞEÂT-I OKÇU-ZÂDE	39
5.1. MÜNŞEÂT-I OKÇU-ZÂDE'NİN TRANSKRİPSİYONLU METNİ.....	39
5.2. MÜNŞEÂT-I OKÇU-ZÂDE'NİN TİPKIBASIMI	114
6. TARTIŞMA VE SONUÇ	269
7. KAYNAKLAR	271
8. EKLER	274
EK 1. Özel İsim Dizini.....	274
ÖZGEÇMİŞ	278

KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.e	: Adı Geçen Eser
Bkz	: Bakınız
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
EAT	: Eski Anadolu Türkçesi
Ed.	: Edebiyat
Far.	: Farsça
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTK	: Türk Tarih Kurumu
v.	: Varak
vb.	: Ve benzeri

GİRİŞ

Araştırmanın Konusu

Tezin konusu Okçu-zâde Muhammed Şâhî'nin (XVI.yüzyıl) Süleymaniye Kütüphanesi yazma bağışlarda 3495 numara ile kayıtlı münşeâtının çeviriyazısının yapılması, yazarın hayatı ve diğer eserlerinin tanıtılmasıdır. Bununla birlikte inşâ, münşî ve münşeât gibi mektupla ilgili çeşitli kavramlar açıklanmasıdır.

Araştırmanın Amacı

Bu tez çalışmasında Okçu-zâde Muhammed Şâhî'nin Münşeâtı'nın çeviriyazısı yapılarak günümüz Türk-Latin alfabesine aktarılacak, ayrıca yazarın hayatı ve diğer eserleri tanıtılacaktır. Bunun yanı sıra mektupların bazılarının içerikleri, kime, hangi amaçla yazıldığı gibi bilgiler paylaşılacaktır. Metinlerden hareketle dönemin siyasi ve sosyal çevresinin tanınmasına katkı sağlaması amaçlanmıştır. Bununla birlikte Türk edebiyatında inşânın gelişimi ve tespit edilen inşâlara yer verilecektir.

Araştırmanın Önemi

Yapılan bu çalışmanın; dönemin dil unsurları, hitap şekilleri, sosyal çevre, ikili ilişkiler ve yazışmalardaki incelikler doğrultusunda günümüz okur ve araştırmacıları için yapılacak çalışmalara kaynak teşkil etmesi ön görülmektedir.

Araştırmanın Kapsamı (sınırlılık) ve Yöntemi

Çalışmamızda sadece XVI-XVII. yüzyıllarda yaşamış Okçu-zâde Muhammed Şâhî'nin Süleymaniye Kütüphanesi yazma bağışlarda 3495 numara ile kayıtlı 75 varaktan oluşan eseri incelenmiştir. Bazı mektupların üslup ve içerik özelliklerine değinilmiştir. Yapılan çalışmada metni çeviriyazıya aktarma, literatür tarama, bibliyografik kaynakça oluşturma gibi yöntemlerden yararlanılmıştır.

Kurallar

Metin incelenirken metnin aslına sadık kalmaya özen gösterilmiştir. Ekler ve sözcükler dönemin ağız özelliklerini yansıtacak şekilde orijinaline uygun olarak çevirisi yapılmıştır.. Metinde çeviriyazı sistemi kullanılmıştır. Metinde silik çıkmasından ya da farklı sebeplerle okunamayan yerler üç nokta (...) ile gösterilmiştir. Beyitler, Arapça ve Farsça cümleler ve nazım kısımlar eğik yazı ile gösterilmiştir. Mektupların başlıkları ve beyit, nazım gibi kısımlar eğik yazı sistemiyle ve koyu renkte yazılmıştır. Ayrıca sonraki araştırmacıların işini kolaylaştırması adına mektup başlıkları yay ayraçla ve koyu renkle, varak numaraları köşeli parantezle, satırlar da beşli gruplar halinde numaralandırılmıştır.

1. BÖLÜM

1. İNŞÂ, MÜNŞÎ VE MÜNŞEÂT

1.1. İnşâ

İnsanlıkla aynı yaşa sahip iletişim unsuru tarihî dönem ve gelişmelere bağlı olarak farklı şekillerde de olsa insanoğlunun tabii ihtiyacı olarak önemini her zaman korumuştur. Yazı öncesinde farklı enstrümanlarla iletişim kurmaya çalışan insanoğlu, yazının bulunmasıyla birlikte taş, deriye ve daha sonra da kâğıt üzerine nakşederek duygu ve düşüncelerini bir şekilde gelecek nesillere aktarmayı başaramıştı. İletişim resim, müzik, dans vb. şekillerle devam etse de yazılı iletişim her dönemde önemini korumuştur.

Günümüzde Klasik Türk edebiyatı gazel, kaside, mesneviler ve divanlardan ibaret bir nazım edebiyatı olarak görülmektedir. Önde gelen divan şairleri nesre meyletmediklerini bizzat ifade etseler de nesirden vazgeçemedikleri aşîkârdır. Şair ve yazarlar nesre de nazım kadar önem atfederek bunu bir ilm-i inşâ olarak değerlendirmişlerdir. İnşâ yazmanın da bazı vasıflara sahip olunmasının gerekliliği üzerinde durmuşlardır (Haksever, 1996 : 12-15).

Klasik Türk edebiyatında nazım esas olmakla birlikte çeşitli üslup özellikleri yönüyle nazımın tesirinde ve doğrultunda nazımdan çok da geri kalmadan ilerleyen nesir de vardır. Eskiden başlanarak XX. yüzyıla değin edebiyat yerine çoğunlukla “şiiir ve inşâ” sözcükleri kullanılmıştır. İnşâ, kurma, yapma, hesaplayarak, düşünerek meydana getirme manalarına gelir. Eski edebiyatımızda ise inşâdan nesirle yazılmış olması değil ustalıklı, sanatlı üslubun ön planda tutulduğu nesir anlaşılmıştır. Bu durum, özellikle XV-XVI. yüzyıllarda dönemin manzum eserlerindeki zevk ve anlayışın nesirde de dikkate değer bir şekilde kullanıldığını göstermektedir (Mengi, 2005:20).

İnşâ terimi öncelikle Arap edebiyatında resmî ve özel yazışmalarda görülen ve daha çok belirli üslup ve muhteva özelliklerine uygun olarak yazılan mektup anlamında kullanılmıştır.

Edebiyatta nesir terimi olarak kullanılan ve Arapça if'al vezninden ism-i masdar olan inşâ sözcüğü enşe'e kökünden türetilmiş olup çeşitli anlamlara gelmektedir. Çok sayıda anlamı bulunmasına rağmen, genel olarak resmî veya hususi mektup yazımı ile mektup yazma kuralları şeklinde anlaşılmıştır (Gültekin, 2015: 1).

Araplarda inşâ kelimesinin mektup yerine kullanılmasından önce risale sözcüğü tercih edilmiş aynı kökten türetilen teressül sözcüğü ise genel anlamda mektup yazma şekli olarak ifade edilmiştir.¹

İnşâ sözcüğü Klasik Türk şiirinde nazmın ön planda olduğu dönemlerde daha çok sanatkârane üslupla yazılan nesir yazıları için kullanılmıştır. Bağ fiillerle uzatılmış, nazımdaki kafiye yerine ahenk için secilere başvurulmuş yazılardır. Mektup anlamında da kullanılan inşâları kişisel iletişim aracı ya da üst makamlara yazılan çeşitli talep ve iyi niyet dileklerinin bulunduğu ifade-i meram unsuru olarak da görebiliriz.

Sözlüklerde farklı anlamlara değinilmişse de çoğunlukla aşağıdaki anlamları vurgulanmıştır:1.yapma, yapılma, vücuda, meydana getirme. 2. kaleme alma 3. nesir yazı 4. mektup yazma 5. (ed) güzel nesir yazma veya güzel yazılmış nesir (Devellioğlu, 1993: 441). Terkip etmek, bir şey peyda etmek, yaratmak, yazı dersi (Yeğin, 1983:279). 1. Yapı kurma, yapı yapma, kurma; köprü inşâsı. 2. Düzyazı veya şiir kaleme alma, yazıya dökme. 3.Düzyazı, nesir 4. dilek kiplerine verilen genel ad (Parlatır ve diğerleri, 1998:1090). Yapma, kurma. Edebiyatta yazıya dökme, yazış; şiir ve inşâ edebiyat anlamında kullanılmıştır. Tanzimat sonrasında ise bugün kompozisyon dediğimiz yazı derslerine inşâ

¹ Mektup yerine kullanılan sözcüklerle ilgili detaylı bilgi için bkz. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, "Mektup" maddesi (Bozkurt 2004:XXIX:13-23).

denilmiştir (Pala, 2002:246). Eskiden güzel nesir yazmak ve güzel yazılmış nesir manasında kullanılır.

Sözlüklerde görüldüğü üzere inşâ için birbirine yakın anlamlar tercih edilegelmiştir. İnşâlar çok farklı amaçlar doğrultusunda taleplerin iletilmesi amacıyla belirli yapısal kurallar doğrultusunda yazılmıştır. Belirli kalıplar doğrultusunda yazılan mektuplarda çeşitli bölümler yer almaktadır. Eski mektuplarda çok belirgin biçimde kullanılan bu bölümlerde kalıplaşmış ifadelerin kullanıldığı görülmektedir (Derdiyok, 1997: 665-671).

Aksoyak'a göre (2006:225-244), inşâlar genelde şu amaçlar doğrultusunda yazılmıştır:

Aracılık isteme, azilden şikâyet, bağlılık bildirme, durumdan şikâyet, görev beklentisi, iştihakname², karşılama isteği ve terfi gibi çok farklı amaçlar için yazıldığını görmekteyiz.

İnşâlar işlenen konulara göre genel hatlarıyla aşağıdaki şekillerde tasnif edilmiştir:

Şefkatname, Talepname, İrsalname, Şevkname, Tehniyetname, İlamname, Şikayetname, Cevapname, Şükurname, İyadetname, Taziyename, Davetname, (Derdiyok, 2000:277-286).

1.2. Münşî

Arapça enşe'e kökünden türetilen ve yapan eden anlamına gelen münşî; sözlüklerde inşâ eden, yapan, yapısı üslubu güzel olan, iyi kâtip anlamlarında kullanılmıştır (Devellioğlu,1993:730), Pala'ya (2002:354) göre usta nesir yazarları için kullanılan tabirdir. Münşîdeki anlamın kâtip, yazar, muharrirden daha etkili olduğunu, edip kelimesinin sonraları münşî için kullanıldığını belirtmiştir. Bununla birlikte “*Yazı ile*

² Birine karşı çekilen hasreti anlatan mektup (Devellioğlu, a.g.e.)

alâkalı hat, tezhib, cilt işinden iyi anlayan, bütün ilim ve fen üzerinde konuşup, her fende kitap telifine teşebbüs edebilen kimse hakiki münşîdir.” (Haksever, 2012: 43-50). Yani her düz yazı yazana değil iyi nesir yazana ve yazma sanatının farklı boyutları hakkında malumat sahibi olanlara münşî denilirdi.

Halil İbrahim Haksever, münşîlerin en belirgin vasfının nesri en iyi şekilde yazmak olduğunu belirttikten sonra münşîlerin, söz sanatlarını iyi bir şekilde kullanmaları, ayet ve hadislere, Arapça ve Farsçaya da hâkim donanımlı kişiler olmalarının yanı sıra ve pek çok ilme de vâkıf olmaları gerektiğini belirtir. Münşîlerin üsluplarının aynı zamanda yumuşak ve tatlı olması gerektiğini de belirtmektedir (Haksever, 1996:15).

Türk edebiyatında ilk münşî kabul edilebilecek sanatçı bengü taşların yazarı olan Yolluğ Tigin'dir. Fakat bu kitabeler daha çok anı ve siyasetname özelliği gösterdiği için edebî anlamdaki inşâlarla aynı kategoride değerlendirmek zordur. Dolayısıyla edebiyatımıza Arap edebiyatından geçen inşâ ve münşeât terimleri; daha çok XV-XVI. yüzyıllarda nazımdaki süslü ifadelerin, nesirde de yaygın olarak kullanılmasıyla edebiyatımıza da girmiştir. Özellikle bu dönem nesir yazılarının, süslü yazma geleneği bakımından dönemin kasidelerinden geri kalmadığını ifade edebiliriz. Özellikle secili ifadelerin nesir yazılarında çokça kullanıldığı görülmektedir. Bu yüzyıllarda Tazarrunname adlı eseriyle Sinan Paşa önemli münşîlerden biridir.

1.3. Münşeât

İnşâ sözcüğüyle aynı kökten Arapça çokluk eki alarak türetilen münşeât sözcüğü, mektuplar, risaleler anlamına gelmektedir. Sözlüklerde mektuplar, yazılmış şeyler, kaleme alınmış şeyler, nesir yazılar olarak ifade edilmiştir. Edebiyatta, nesir yazılarının bir araya getirildiği mecmua olarak da karşımıza çıkmaktadır (Pala, 2002:354), (Devellioğlu,1993:871).

Şemseddin Sami'ye göre münşeât; kaleme alınan güzel yazılar, bir münşînin yazdığı şeyler, fenn-i inşâya müte'allık eserler ve mektuplar anlamına gelmektedir (Sâmi,1900: 1415).

“Sözlükte düz yazı, nesir anlamındaki inşâ masdarından türeyen münşeât kelimesi, münşî adı verilen, devlet teşkilâtı bünyesindeki divan, kalem ve ketebe gibi resmî dairelerde çalışan nişancı, tevkî yahut küttabların yazdığı çoğu musanna resmî yazılarla mektuplar yanında şair ve edebiyatçıların kaleme aldığı her çeşit sanatlı düz yazıya ve bu yazıların toplandığı kitaplara ad olmuştur. Münşeât Fars ve Türk kültüründe “mektûbât” karşılığı olarak da kullanılmıştır. Fakat başta âlimler ve mutasavvıflar olmak üzere (meselâ bk. Mektûbât-ı Hazreti Sezâî, Mektûbât-ı Azîz Mahmud Hüdâyî) aynı kişinin mektuplarının bir araya toplanmasından meydana gelen eserlere Arap edebiyatında olduğu gibi daha çok “resail” veya mektûbât denilmiştir Bunun dışında Osmanlı tarih ve diplomasisinde münşeât kelimesi zamanla her türlü resmî yazıyı ifade eden bir terim niteliği kazanmıştır.” (Bozkurt, 2004:13-23).

Çoğunlukla mecmua anlamına gelecek şekilde de kullanılan münşeât terimi geçen süre içinde gelişerek tarz ve içerik bakımından gelişerek klasik edebiyattaki divanlar gibi bu terim de nesir yazılarının bir araya getirildiği eserler için kullanılmıştır (İsen v.d., 2006:256).

Bunların dışında münşeâtın ayrıca “yelkeni çekilmiş gemi, yelken açmış gemi” manaları da vardır (Haksever, 1995:15-16).

Ayrıca Kur'an-ı Kerim'de de bu anlamıyla kullanılmıştır. Kur'an'daki anlamından hareketle münşeât kelimesi edebî ve ilm-i inşâ ile ilgili yapıtların bir araya getirildiği kitap, yani münşeât mecmuası anlamına da gelmektedir.³

³ Kur'an, 55/ 24: Denizde Yüce dağlar gibi yükselen gemiler de onundur.

2. BÖLÜM

2. TÜRK EDEBİYATINDA İNŞÂ

2.1. Tarihî Gelişim

Birinci bölümde sözlük ve ıstılah anlamlarına değinilen inşânın, Türk edebiyatında köklü bir geçmişi olduğunu görmekteyiz. Belli kurallar doğrultusunda yazılan inşâlar, klasik edebiyatımızda yaygın olarak XV-XVI. yüzyıllarda yazılmaya başlanmış olup Tanzimat Dönemi'ne kadar da yazılmaya devam etmiştir. Özellikle Türk edebiyatının ilk yazılı kaynakları kabul edilen Köktürk Kitabeleri'nde Türk hakanlarına kullanılan hitap ögelerini XVI. yüzyıllardan itibaren yazılan inşâlarda dönemin padişah, vezir, kadı, müftü gibi yöneticilerine de benzer iltifatların ya da unvanların kullanılmış olması mektup ya da inşâ geleneğinin Türk edebiyatında köklü bir geçmişe ve devam eden bir geleneğe sahip olduğunu göstermektedir. Türk tarihine baktığımızda İslam öncesinden İslami döneme kadar kurulmuş devletlerde hükümdarların ve devlet kademesinde görev almış liderlerin, görev yaptıkları makamlara göre unvanlar aldıklarını da Çin kaynaklarında görüyoruz. Hakanların ve devlet teşkilatındaki yöneticilerin unvanlarının onların isimlerinin önüne geçtiği, adlarının unutulduğu da bir gerçektir. Türklerin ilk yazılı belgeleri olan Köktürk Yazıtları'nda kağanların adları yerine unvanları zikredilmiştir. İltiriş Kagan'ın asıl adı Çin kaynaklarına göre Kutlug, Bilge Kagan'ın adı da Mo-ki-lien'dir (Gültekin, 2015:42).

Bilge Kağan kitabesinin giriş kısmı Klasik edebiyattaki inşâlarda kullanılan elkablar ve övgü sözlerine benzer ifadelerle başlar. *“Tengri teg tengri yaratmış Türk Bilge Kagan”* ve ardından *“sabımın tüketi esitgil, katıgtı tingle!”*⁵ (Ögel, 1982:238) ifadeleriyle devam eder. Bu da bize İslami Dönem yazışmalarındaki kalıp ifadeleri çağrıştırmaktadır.

⁴ Tanrı gibi tanrı yaratmış Türk Bilge kağanı (Ergin, 1995:18).

⁵ Sözümlün tamamını işit, iyice dinle (Ergin, 1995:18).

Uygurlarda esenlik mektupu şeklinde yazılan mektuplardaki hâl, hatır, sağlık durumunun sorulduğu yazmalar, inşânın o dönemdeki varlığını ortaya koymaktadır. Samanilerden aldığı devlet teşkilatını kullanan Selçuklular oluşturdukları *inşâ divanı* ise inşâ sanatının üst seviyelere taşınmasına vesile olmuştu (Gültekin, 2015:44).

Osmanlı döneminde özellikle XVI. yüzyıllarda manzum eserlerin revaçta olduğu yıllarda mensur eserlerinden azımsanmayacak düzeyde olduğu görülmektedir. “Ortaya konan bu mektupların yanısıra eski Türk edebiyatında bilinen anlamıyla inşâlar; XIV ve XV. yüzyıllarda münşeât mecmualarında rastladığımız Yahya bin Mehmed EI-Katib'in yazdığı Menâhicü'l inşâ'sı, Ahmed-i Dai'nin Teressül, Şeyh Mahmud bin Edhem'in Gülşen-i İnşâ ve Mesihî'nin Gül-i Sad-berg gibi mensur eserleri, Divan Edebiyatı Dönemi'ndeki ilk inşâlar olarak kabul edilebilir. XVI. yüzyılda Feridun Bey'in Münşeâtus-Selâtîn'i, Okçu-zâde Mehmed'in Münşeât'ı, Sarı Abdullah'ın Düstûrü'l-İnşâ'sı, resmî yazılardan oluşan ünlüMünşeâtmeccmualarıdır. XVII. yüzyılda Nev'izâde Atâyî, Azmîzâde Hâletî, Ganîzâde Nâdirî ve Nâbî gibi şairlerin de münşeâtları görülür. XVIII. yüzyıl münşîleri arasında Kânî'nin özel bir yeri vardır. Bu yüzyılda Veysî ve Nergisî gibi usta nesir yazarlarla klâsik dönemini yaşayan münşeât, XIX. yüzyılın başlarında değişen çağ ve edebiyat akımlarının tesiriyle önemini yitirdiğini gözlemlemekteyiz.” (Derdiyok, 2000: 277-286).

2.2. Türk Edebiyatında Tespit Edilen Münşeâtlar

Yapılan tespitlerde görüldüğü üzere Türk edebiyatında nesrin önemli bir yeri olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle XVI. yüzyıllardan sonra üslup ve muhteva yönünden oldukça zengin bir münşeât geleneğinin varlığından söz edilebilir. Son yıllarda ister münşînin el yazması olsun ister müstensihler tarafından yazılmış olsun farklı nüshalarıyla birlikte birçok münşeât tespit edilmiştir. Hasan Gültekin *Türk Edebiyatında İnşâ* adlı yapıtında tespit edilen münşeâtları kuramsal eserler ve münşeât mecmuaları olmak üzere yüzyıllara göre nüshaları ve katalog numaralarıyla birlikte aşağıdaki şekilde sıralamıştır.

2.2.1. Kuramsal eserler

XV. Asır

Teressül

Menâhicü'l-İnşâ

Gülşen-i İnşâ

Gül-i Sad-berg

Kitâb-ı Teressül

Münşeât

XVI. Asır

Münşeât-ı Fevrî

Risâle-i Münşeât

İnşâ Mecmûası

XVII. Asır

Hadîkatü 'l-Münşeât

İnşâ-i Sa'dî

Hulâsa-i İnşâ ve Münşeât-ı Râmî

Kitâb-ı İnşâ

İnşâ

XVIII. Asır

Münşeât-ı Osman-zâde Tâib

Münşeât-ı Âsım

Münşeât-ı Lutfî

Mecmûa-i İnşâ

Münşeât-ı Mehmed Reşîd

Mekâtib-i Müfîd

Münşeât Mecmûası

San'ât-ı Kitâbet

Risâle-i İnşâ

İnşâ

İnşâ-i Mergûb

XIX. Asır

İnşâ-i Mergûb

Münşeât-ı Mehmed Süheyl

Münşeât

İnşâ

Münşeât-ı Said Efendi

İlm-i İnşâ ve Lûgati

Kitâbet Mecmûası

İnşâü'l-Mergûbi'l-Matlûb

İnşâ-yı Cedîd

İlm-i İnşâ

İnşâ Mecmûası

Unvân-ı Mekâtib

Mergûb

Kitâb-ı İnşâ

Mecmûa-i Münşeât

Münşeât

Mecmûa-i Münşeât

Hall-i Müşkilât

Mecmûa-i Mekâtib

İnşâ-i Mergûb ve İlm-i İnşâda Müsta'mel Lûgatler

Kitâbet-i Hususiye Defteri

İlm-i İnşâda Müsta'mel Arabî ve Fârsî Lûgatler

Gûlbün-i İnşâ

Mecmûa-i Eş'âr ve Münşeât

Üzere İnşâ-yı Cedîd

Kavâid-i Tahrîrât-ı Münşeât

Kavâid-i İnşâ ve Münşeât

Kitâb-ı Elkâb

2.2.2. Münşeât mecmuaları

XVI. Asır

Münşeâtü's- Selâtîn

Münşeât-ı Lâmi'î

Münşeât-ı Kınalı-zâde Alî Efendi

Münşeât-ı Kemalpaşa-zâde

Münşeât-ı Abdülganî

Münşeât-ı Tab'î Mustafa

İnşâ-yı Tâci-zâde Cafer Çelebi

Münşeât-ı Âlî

Menşe'ü'l-İnşâ

İnşâ-yı Tâci-zâde Mehmed Efendi

Münşeât-ı Tâci-zâde Sadî Çelebi

Münşeât-ı La'lî Ahmed Efendi

Fuzûlî'nin Nişancı Paşa Mektûbu

Zâifî Pir Mehmed b. Evrenos b. Nureddin'in Mektupları

Münşeât-ı Hoca Sâdeddin Efendi

Münşeât-ı Abdülhalîm

Münşeât-ı Ebussuûd Efendi

Münşeât-ı Şeh-nâmecî Lokman

Münşeât-ı Abdülkerîm Efendi

İnşâ-i Abdülkerîm Efendi

Münşeât-ı Ağa-zâde Mehmed

Münşeât-ı Cinanî-zâde Ali Efendi

İnşâ-yı Kınalı-zâde Hasan Çelebi

Münşeât-ı Salih Çelebi

Mecmûa-i Yeştemilü 'alâ-Suveri'l-Mürâselât

İnşâ Mecmûası

Münşeât ve Bazı Vakâyi'-i Sultan Süleyman Han

İnşâ

Münşeât Mecmûası

Mektuplar

Münşeât

Mecmûa-i Münşeât

Mecmûa-i Münşeât ve Eş'âr

Münşeât

XVII. Asır

Münşeât-ı Nâbî

Münşeât-ı Veysî

Münşeât-ı Nergisi

Münşeât (Nefî)

Münşeât-ı Latîfe

Münşeât-ı Abdülkerîm Çelebi

Münşeât-ı Abdülganî-zâde Mehmed Nâdiri

Münşeât-ı Okçu-zâde (Menşe'ü'l-İnşâ)

Münşeât-ı Azmî-zâde Hâletî

Behcetü'l-İnşâ

Düstûrû'l-İnşâ

Münşeât-ı Zuhûrî

Münşeât-ı Dahkî

Münşeât-ı Âlî Efendi

Münşeât-ı Mehmed Abdülbâkî

Münşeât-ı Seyyid Mustafa

Münşeât-ı Vânî Mehmed Efendi

Münşeât

Münşeât-ı Dîvân-ı Hümâyûn

Münşeât-ı Âlî

Mekâtib-i Hulefâ ve Selâtîn

Kitâb-ı İnşâ

Münşeât Mecmûası

İnşâ-i Kadîm

İnşâ Mecmûası

Münşeât ve Resâil

Mecmûa-i Münşeât

Mu'teber

Risâle fî-Beyânî'l-Mürâselât

Risâle-i İnşâ

XVIII. Asır

Münşeât-ı Nevres

Münşeât-ı Râgıb (Telhîsât-ı Râgıb Paşa)

Kânî

Münşeât-ı Râşid

Münşeât-ı Âtîf Mustafa

Münşeât-1 Münîf

Münşeât-1 Refîâ

Münşeât-1 Zeynî-zâde Hüseyin

Münşeât-1 Salih b. Hüseyin b. Osman b. Salih

Muharrerât-1 Husûsiyye-i Neş'et

Münşeât-1 İbrahim Vehbî

Münşeât-1 Ahmed Resmî

Münşeât-1 İshak Hvâcesi Ahmed Efendi

Münşeât-1 Abdülkerîm b. Sinan Efendi

İnşâ-i Mergûb-i Seyyid Vahdetî Çelebi

Münşeât-1 Esîrî

Bahaüddin Ahmed Cizyedâr-zâde

Mektûbât-1 Sezaî

Münşeât-1 Kâtib Hüsni

Münşeât-1 Âbî

Mecmûa-i Münşeât

Mektûbât-1 İbrâhim Hâs

Münşeât-1 Nahifî

Münşeât-1 Hâfız Osman

Münşeât-1 Seyyid Mehmed

Münşeât-1 Emîn

Münşeât-1 Mehmed Nesîb

Münşeât-ı Halîl Mâhir

Münşeât-ı Ebû Reşîd Hoca Mehmed Râsim b. Yûsuf Egrikapılı Çelebi

Münşeâtü'l-Letâif ve Sandûkatü'l-Ma'ârif

Münşeât-ı Abdullah Efendi

Mecmûa-i Eş'âr ve Münşeât

Münşeât Mecmûası

Münşeât

Mecmûa-i Münşeât

Mecmûa-i Resâil

Münşeâtü'l-Mufassala li-Mülûki'l-Osmâniyye

Münşeât-ı Siyâsiyye

Mecmûa-i Mektûbât

Mecmûa-i Münşeât-ı Resmîyye

Mektup Sûretleri

Kitâb-ı İnşâ

İlm-i İnşâ

İmlâ ve İnşâ

Nümûne-i İnşâ

Kitâb-ı İnşâ-i Mergûb

İnşâ-i Mergûb

Mergûb

XIX. ASIR

Münşeât-ı Hâcî Râsim

Münşeât-ı Âsım

İnşâ-yı Hayret (Riyâzü'l-Kütebâ ve Hıyâzü'l-Üdebâ)

Münşeât-ı Ebû Bekr Rif'at

Dîvânü'l-İnşâ

Münşeât-ı Es'ad

Münşeât-ı Celâleddin

Bâhir Efendi'nin Bazı Tahrîrâtı

Münşeât-ı Celâl

İnşâ-i Mergûb-i Abdullah Şâkir

Münşeât-ı Celâl

Münşeât-ı Târihiyye

Münşeât

İnşâ

Münşeât-ı Münîb

Sûret-i Mektûb

Mecmûa-i İnşâ

Kitâb-ı İnşâü'l-Mergûbi'l-Cedîd

İnşâ-i Mahsûsa

İnşâ Örnekleri

İlm-i Kitâbet

İnşâ ve Şiir Mecmûası

İnşâ-yı Husûsî

İnşâ-i Cedîd

Eş'âr ve Münşeât

Mecmûa-i Mekâtib ve Eş'âr

Mecmûa-i Münşeât ve Eş'âr

Mecmûa-i Münşeât

Mektûbât ve Münşeât

İnşâ-yı Mergûb

Mecmûa-i Gazelliyât ve İnşâ

Mecmûa-i Eş'âr ve Fevâid ve İnşâ

Mecmûa-i Ulûm-i Kitâbet (Gültekin, 2015:53-241)

Ayrıca burada bahsi geçen ürünlerin dışında da tarihsiz, isimsiz ve basılmış pek çok münşeât mecmuası tespit edilmiştir.

3. BÖLÜM

3. OKÇU-ZÂDE MUHAMMED ŞÂHÎ'NİN HAYATI VE ESERLERİ

3.1. Hayatı

“Meşhur münşîlerden olup Okçu-zâde Mehmed Paşa'nın oğludur. Sultan III. Muhammed Han zamanında beşinci defa olarak Dîvân-ı Hümayûn tevki'i «nişan me'mûru» olmuş ve 1039 H. târihinde emekli iken İstanbul'da vefat etmiştir. Nesri, nazmından daha kuvvetlidir. *Menşeu'l-İnşâ* adıyla anılan münşeâtı komşu hükümdarlara gönderilen yazıları toplamış olup otuz cüz kadardır. *Feridun Bey Münşeâtı* tarzında bir eser olduğu için edebî ve tarihi ehemmiyeti izahtan müstağnidir.” (Tahir, 1972:293).

“Makarr u makâm-ı hilâfet-penâhı ve madre-i hıyâm-ı celâlet-destgâhı olan şehir-i İstanbul'dandır. Niçe zemân re'îsü'l-küttâb-ı Dîvân-ı sultânî ve zâbit u câmi'-i ahvâl i 'hâkânî oldukdan sonra her-bâr tîr-i pür-te'sîr gibi meydân-ı dâr u gîri özleyüp mânend-i kemân nişângâh-ı sîne-i düşmenânı gözleyüp hizmet-i şâhîde per-tâb ve sîne-i bî-kînesi âteş-i şecâ'atle pür-tâb olup hâlâ Haleb-i Şehbâda emîrû'l-ümerâ olmagla müftehar u mübâhî ve ol nevâhîde kemâhî emir ü nâhî ma'ârif ü kemâlât ile ma'rûf ve ahlâk-ı razıyye ve evsâf-ı maraziyye ile mevsûf olan Okçızâde Mehmed Paşanın ferzend-i hûşmendidir. Mukaddemâ tarîk-i 'ilme sâlik dânişmend ve hiddet-i tab' u şiddet-i zekâyla bî-mânend olup merhûm Ma'lûlzâde mesned-nişîn-i iftâ vü ifâde iken hizmet-i i'âdesinden mülâzım olmagla rif'at ü'alâsı ziyâde olmuş idi. Hâlâ bâr-ı belâ-yı tarîk-i 'ilme mütehammil olmak havfından mütehavvel olup esbâb-ı riyâset ü ze'âmetle mütezammel oldu. Mahlası Zeynî iken ba'z kimesne ile şirketden muhalles olmagiçün tebdîl-i mahlas itmiştir. Kemân-ı bâlinden halâs bulan sihâm-ı kelâmı hedef-i kabûl-i erbâb-ı kemâle vusûl bulmuşdur. Hâlâ vâsıl-ı sinn-i şebâbdur. Ümmîddür ki yevmen fe yevmen ma'ârif ü

kemâlât-ı bî-hisâbı iktisâb idüp mûcibât-ı nakîsat u rezîletden ihtirâz u ictinâb üzre ola. Bu Tezkireye tahrîr olunmag için bu ebyâtı ihtiyâr u intihâb itmişdür.” (Çelebi, 2017: 470).

“970/1562-63’te İstanbul’da doğdu. Reîsülküttaplık ve başdefterdarlık gibi önemli görevlerde bulunduktan sonra Kıbrıs ve Halep beylerbeyi olan Okçu-zâde Mehmed Paşa’nın oğludur. Medrese eğitimini tamamlamasının ardından 988/1580’de Şeyhülislâm Mâlûlzâde Mehmed Efendi’den mülâzemet aldı. Aynı yıl Dîvân-ı Hümâyûn kâtipliğine geçerek resmî görevine başladı (6 Ramazan 988 / 15 Ekim 1580). Ayrıca kendisine zeâmet verildi ve müteferrika grubu içinde yer aldı. 1004/1596’da sadrazamlığa getirilen Damad İbrâhim Paşa’nın baştezkirecisi oldu. İbrâhim Paşa’nın (1010/1601) vefatına kadar onun himayesinde kaldı. Selânikî’ye göre 1005/1596 rebîülevvelinde reîsülküttaplığa getirildiyse de bir ay sonra azledildi; ancak ardından tekrar aynı göreve getirildi (Aralık 1596). 1006 Safer ayı başlarında (Eylül 1597) defter emini oldu. İki ay sonra azledildi ve sefere katılan kâtipler arasına dâhil edildi. Bir ara İstanbul’a geldiği için takibata uğradı (Selânikî, II, 719, 739). 28 Şevval 1007’de (24 Mayıs 1599) nişancılığa tayin edildi ve sefere gitmekle görevlendirildi. Bu durum, daima padişahın yanında bulunması gereken görevlilerin başında nişancıların gelmesi dolayısıyla Selânikî tarafından eleştirilir (Târih, II, 808). 1008 Şâbanında (Şubat 1600) nişancılıktan alınan Okçu-zâde 20 Ramazan’da (4 Nisan 1600) yeniden aynı göreve getirildi. Nişancılığı dört ay kadar sürdü. Bir müddet kendisine herhangi bir görev verilmedi. 1013 Şâbanında (Ocak 1605) Mısır defterdarı olarak Kahire’ye gitti. Görevden alınınca Mısır’da sâlyâneli sancak beyliklerinden biri kendisine verildi. 1016 Zilhiccesinde (Mart-Nisan 1608) Mısır’da sâlyâneli beylikler kaldırıldığı için 1017’de (1608) İstanbul’a döndü. Uzun süre önemli bir görevde bulunmadı. 1029’da (1620) defter eminliği, ardından II. Osman’ın Lehistan seferi sırasında 4 Cemâziyelâhir 1030’da (26 Nisan 1621) yeniden nişancılığa getirildi, üç ay sonra da azledildi. Son olarak I. Mustafa’nın saltanatı zamanında (1622-1623) bir yıl daha nişancılık görevini üstlendi. Bu görevi yakın arkadaşı olan Şeyhülislâm Zekerîyyâzâde Yahyâ Efendi vasıtasıyla elde etmiş

olmalıdır. Okçu-zâde vefatına kadar mâzuliyet hayatı yaşadı. Uzun mâzuliyet yıllarının Hoca Sâdeddin Efendi'nin oğullarının şeyhülislâmlık makamında bulunduğu dönemlere rastlaması bu aileyle rekabet içinde olan karşı gruba mensubiyetine dayandırılır. Okçu-zâde Mehmed döneminin önde gelen münşîlerinden biriydi ve Atâî'ye göre Tâcîzâde Câfer Çelebi'den sonra en tanınmıştı. İlk şiirlerinde “Zeynî” mahlasını kullanmış, ardından bunun yaygın bir mahlas olmasından dolayı “Şâhî” mahlasını seçmiştir. Esas şöhretini münşî olarak kazanan Okçu-zâde'nin mektuplarının çoğu Şeyhülislâm Yahyâ Efendi için 1630 civarında derlenen Münşeât Mecmuası içerisinde yer almaktadır.” (Woodhead, 2007: 335-336).

Şair, münşî, edip, âlim bir kişiliğe sahip olan Okçu-zâde'nin 70 yaşında vefat ettiği bilinmektedir. Ahsenü'l-Hadîs'i telif eden ailesi hakkında fazla bilgi olmamakla birlikte ailesi hakkındaki bilgiler oldukça sınırlıdır. Vak'î Ahmet Efendi adlı oğlu olduğu bilinmektedir (Süreyya, 1996: 1079).

Ahsenü'l hadîs ve Âyât-ı erbâin mukaddimesindeki övgü ve sevgi sözlerinden Aziz Mahmud Hüdai Hazretleri'ne tam bir ihlas ile bağlı olduğu sanılmaktadır. Âyât- ı erbâin ve Kanun-namesinin nüshaları Nur-i Osmaniye kütüphanesinde, Makam-ı Mahmud da Üsküdar'daki Aziz Mahmud Hüdai kütüphanesinde bulunmaktadır (Tahir, 1972:294).

3.2. Eserleri

3.2.1. Ahsenü'l-hadis

Ahsenü'l-hadîs Okçu-zâde Muhammed Şâhî'nin ilk eseri olan yapıt, manzum bir kırk hadis tercümesi ve bu hadislerin mensur şerhlerinden oluşmaktadır. Eserde kendi manzum parçalarıyla birlikte farklı şairlerin Arapça, Farsça ve Türkçe beyit ve dörtlükleriyle süslenmiştir (Öksüz, 2016: 477).

Bu ilk eserin önemli bir özelliği de hadis şerhleri ve usulleriyle ilgili bilgiler içermesidir. Edebî yönnden çok hadis ilmiyle ilgili bir yapıttır (Yıldız, 2003:97). Bu eser İkdam matbaasında basılmıştır.

3.2.2. en-Nazmü'l-mübîn fî Âyâtî'l-erba'în

“Ahsenü'l-Hadis'ten sonra yazdığı bu eser manzum bir kırk ayet tercümesi ve bu ayetlerin mensur şerhidir. Çeşitli konularla ilgili kırk ayet-i kerirneyi kıta nazım biçimiyle ilk üç mısra da tercüme etmiş ve son mısra da ayetin metnini vermiştir. Daha sonra ise manzum hale getirdiği ayetin tefsir ve şerhini yapıştır. Ayete uygun olarak, peygamberlerle erenlere ait 40 bölümden meydana gelmiş bir eserdir. Çeşitli kütüphanelerde birçok yazma nüshası bulunan bu eser, Mekteb-i Sultani, Arapça muallimlerinden Hafız Refi' tarafından sadece manzum kısmı alınarak Ahsenü'l-Hadis'in manzum kısmıyla birlikte yayınlanmıştır.”(Yıldız, 2003: 96).

3.2.3. Münşeât

Çalışmamıza konu olan *Menşe'ü'l-inşâ* olarak da bilinen Münşeât adlı eser, komşu devletlerin hükümdarlarına gönderilen mektuplardan oluşan otuz cüz kadardır. Önemi hakkında izah gerektirmeyecek bir yapıttır (Tahir, 1972:293). Çalışılan bu eserde özel ve hususî 77 adet mektup tespit edilmiştir. Ayrıca farklı kişi ya da makamlara mektup yazma usulünün nasıl olması gerektiğini açıklaması da esere ayrı bir değer katmaktadır. Hasan Gültekin *Türk Edebiyatında İnşâ* adlı eserinde nüshalarını katalog numaralarıyla birlikte aşağıdaki şekilde sıralamıştır.

Eserin Nüshaları:

1- Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi, Nr: 5754, 60 yk. 11 st. dîvânî kırması.

2- K.U.K. Hoftbibliothek Zu Wien, Nr: 315, 92 yk. 31 st. nesih.

- 3- K.K. Orientalischen Akademie Zu Wien, Nr: LXXXVIII, 30 yk.
- 4- Manisa İl Halk Kütüphanesi, Nr: 5275, 110 yk. 25 st.
- a) Nr: 6671/4, 51b-54a yk. 11 st.(yazmanın sonu noksandır.) ,
- 5- Mısır Millî Kütüphanesi, Nr: 4710, 4711, 1-37 yk. 25 st. ta'lîk.
- 6- Tire Halk Kütüphanesi, Necip Pasa Böl. Nr: 372, 177 yk. istinsah tar:1205/1790
- 7- Vatikan Kit. Borg. Turco Nr: 16, 30 yk. 11 st. dîvânî, isitinsah tar: XVII. veya XVIII. asır.
- 8- Vatikan Kit. Borg. Turco Nr: 25, 21 yk. 11 st. dîvânî, istinsah tar: XVII. asır sonu.
- 9- İstanbul Üniversitesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Nr: Ty. 1192.
- a) Nr: Ty. 3105.
- b) Nr: Ty. 1526.
- 10- Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi, Nr: 5754.
- 11- Hacı Selim Aga Kütüphanesi, Nr: 999.
- 12- Millî Kütüphanesi, Nr: Yz. A. 2387
- a) Nr: Yz. B. 224.
- b) Nr: Yz. A. 963.
- 13- Ankara Üniversitesi, DTCF Kütüphanesi, İsmail Saib Sencer Böl. Nr: I 131.
- 14- British Museum, Nr: Or. 1139/1, 79 yk. 29 st. nesih, istinsah tar: XVIII. asır.
- 15- Bibliotheque Nationale. Suppl. Turc 92. 116
- 16- Berlin Staatsbibliothek, Nr: 144-Ms.or.quart. 1855, 3b-116b yk. 31 st. nestalik, istinsah tar: 1100/1688, müstensih: Bezmî.
- 17- Süleymaniye Kütüphanesi, Es'ad Efendi Böl. Nr: 3330, 35 yk. muht. st. ta'lîk,

1039/1629,

a) Kadı-zâde Mehmed Efendi Böl. Nr: 430, 38 sayfa, muht. st. dîvânî, 1039/1629,

b) Es'ad Efendi Böl. Nr: 3293.

c) Es'ad Efendi Böl. Nr: 3294.

d) Reisülküttâb Böl. Nr: 921/5 (Gültekin, 2015:127-128).

18- Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Böl. Nr: 3495⁶

3.2.4. Tercüme-i Tuhfetü's-salavât

“Hüseyin Vâiz'in (ö. 910/1504) *Tuhfetü's-salavât* adlı eserinin tercümesidir. Bir mukaddime, on iki fasıl ve hâtimeden oluşan eser, Peygamber'e salât u selâmın öneminden bahsetmektedir.” (Öksüz, 2016:467-468).

Ayrıca Kaanûn-i Cedîd-i Arazi, Âyât-ı Erbain'in nüshaları Nûr-i Osmaniye Kütüphanesi'nde; Makam-ı Mahmud adlı eseri de Azîz Mahmud Hüdâî Hazretlerinin kütüphanesine yer alan eserlerindendir (Tahir, 1972:294).

⁶ Çalışmaya konu olan nüsha.

4. BÖLÜM

4. MÜNŞEÂT-I OKÇU-ZÂDE

4.1. Nüsha Tanıtımı

Okçu-zâde Muhammed Şahi b. Mehmed tarafından yazılmıştır. Eser, mukavva bir cilt içerisinde 150*78, 204*127 mm ebadında aharlı kâğıt üzerine 15 satır divani yazı ile yazılmıştır. Eserde mektupların başlıkları ve beyitler kırmızı renkte yazılmış olup orijinalliği korunmuş, birkaç yerde silik yerler tespit edilmiştir. Arapça ve Farsça kısımların çokça yer aldığı görülmektedir. Bu kısımlar daha çok beyit şeklindedir ve bunlar kırmızı mürekkeple belirginleştirilmiştir. Varakların sol tarafında sonradan verildiği sanılan sayfa numaraları mevcuttur. Eser 75 varaktan oluşmaktadır. Birinci varakın iki sayfası ve son varakın son sayfası boş bırakılmıştır. Her sayfa kırmızı renkte çizilmiş ikili çerçeveye sınırlandırılmıştır. Mektupların sadece ikisinde 1091 tarihine rastlanmıştır.

4.2. Muhteva ve Üslup Özellikleri

Süslü nesir özelliklerinin ağırlıkta olduğu eserde ilk mektup Sultan Hazretleri'ne dua ve iyi niyet dileklerinin ifadesi şeklinde başlamaktadır. Toplam 77 mektuptan oluşan eserde Arapça, Farsça kelime ve tamlamaların çok sık kullanıldığını görmekteyiz. Bu da XVI-XII. yüzyıllarda yabancı kelimelerin ve anlatım tarzının Osmanlı Türkçesi içinde ne kadar etkili olduğunu göstermektedir. Dil özellikleri bakımından bakıldığında ise eserin Eski Anadolu Türkçesinin gramer özelliklerini aşağıda belirtilen örneklerden hareketle az da olsa gösterdiğini ifade edebiliriz, bu durum Eski Anadolu Türkçesinin dil etkisinin bu asırlarda hâlâ etkili olduğunun açık bir göstergesidir.

İdüb 2a, 5.satır, verilüb 4a,1. satır -ıp/ip zarf fiil ekinin ünlüsü sürekli EAT'de olduğu gibi yuvarlak olarak kullanılmıştır.

Sıfat yapım eki olan -lı/-li "mürüvvetlü, izzetlü, saadetlü..." gibi sürekli yuvarlak kullanılmıştır.

Geniş zaman eki yuvarlak kullanılmıştır.- yazılır 3a, 3. satır olmagın 3b/8.satır, 5b 12.satır, 67b -magın/ -megin zarf fiil eki birkaç yerde kullanılmıştır.

oldı 7a,8.satır, 8a,1.satır , oldı, buldı 10b,15.satır; görülen geçmiş zaman eki -dı/ -di EAT'deki gibi düz kullanılmıştır.

- itmekle 7a,13.satır kelime başındaki -e, -i'ye dönüşmüştür.

Mektuplardaki giriş bölümlerinin hemen hemen birbirinin aynısı olduğu ya da kalıp ifadelerin dışında sadece isimlerin değiştirilmiş olduğunu ve iltifat sözlerinin sıkça kullanıldığını ifade edebiliriz.

" izzetlü ve rif'atlü karındaşım / izzetlü ve mürüvvetlü oğlum / devletlü sa'adetlü ve 'ālī himmetlü sulṭānum ḥazretlerinüñ ḥāk-i pāy-i t̄ytiyā / devletlü sa'ādetlü ve merḥametlü sulṭānum ḥazretlerinüñ ḥāk-i pāy-i t̄utiyyā-baḥşlarına / 'adeletlü ve mehābetlü sulṭānum ḥazretlerinüñ / 'izze-i nāşıra-i siyādet başıra-i se'ādeti'ş-şems dūnek fi'l-maḥal ve't-ṭayyīb zikruke bel eḥabbu'l-müessesli kavā'idi'l-mekārim ve'l-mefāḥir ve'l-meched lā feytehu el menākıb ve'l-müesser / izzetlü ve fazīletlü birāder-i ekremim"

Bazı mektuplarda ise mensur metinlerde kullanılan sec'îli ifadeler göze çarpmaktadır.

"sürür-i devletiniz mezīd olsun kevkeb-i kālī' nız müseyyeb olsun her ümīdīñ hudā müyesser idüp düşmanınız zār u nā-aķīm olsun" (19b,14-15.satır)

Eser her ne kadar mensur kaleme alınmış olsa da mektuplarda mısra beyit ve şiir parçaları da yer almaktadır. Beyitler genellikle Türkçe ve Farsça yazılmıştır. Beyitlerde kullanılan dil aşağıdaki örnek beyitlerde de görüldüğü gibi mensur kısımlara göre oldukça sade bir üsluba sahiptir.

hiç ola mı cān u dil elden kıoya dāmānıñı

ey boyu servim bu gice görürler ihsānıñı (33b 12. satır)

hūşā ‘ālem hayāt tāze buldı

cihān āvāze-i ‘adliyle tıoldı (26a 10. satır)

günāhım bildim eylersem n’ola şefkat recāsından

benim devletlü sulţānum haţā benden ‘aţā senden (37a, 14-15.satır)

Okçu-zāde Muhammed Şāhî’nin incelediğimiz Münşeāt adlı eserinde, çeşitli resmî ve hususi mektuplar yer almaktadır. Eserdeki mektupların çoğu tehniyetnâme⁷ tarzında kaleme alınan mektuplardan oluşmaktadır. Diğer mektuplar ise davetnâme⁸, iştiyaknâme⁹, arîza¹⁰ (Kütükoğlu, 1998:321), muhabbetnâme¹¹, temessük¹² (Kütükoğlu,1998:281), arz-ı feragât, arz-ı intikâl, arz-ı istihlas biçimindedir. Ayrıca eserde; ehıbbâdan ehıbbâya, karındaştan karındaşa, ednâdan âlâya, ekâbirden ekâbire, kazaskerden efendilere, beylerbeyinden vezir-i âzama, müfti efendilere, muhasebeci ve kâtip efendilere, reca-i terakki, mir hâce beylere, Darüssaade ağalarına, Mısır’daki Yeniçeri ağalarından Darüssaade ağalarına, Mısır Yeniçeri kethüdasından âsitane-i saadette olan Yeniçeri

⁷ Doğum, düğün ve terfi gibi sevindirici olayların anlatıldığı mektuplardır. (Gültekin, 2015:260)

⁸ Düğün ve çeşitli toplantılara muhatabı çağırarak için yazılan mektuplardır.

⁹ Muhataba duyulan özlem ve bağlılığın belirtildiği mektuplardır.

¹⁰ Küçükten büyüğe takdim etme, muhtıra mânâlarını taşır.

¹¹ Dostlar arasındaki sevgi ve özlemi ifade eden mektuplardır.

¹² Tutunma, yapışma, sarılma anlamlarına gelir. Diplomatik bakımdan *temessük*, bir borcun odenmesinin kabul edilmesi, bir şeyin teslim alındığının gösterilmesi gibi hususlarda karşı tarafa verilen bir nevi senedir.

kethüdasına gibi çeşitli mektuplar yer almaktadır. Mektupların hangi minvâl üzere yazılacağı da belirtilmiştir. Dolayısıyla eser, mektup yazma usulleri hakkında çeşitli bilgilere yer vermesi açısından ayrı bir öneme sahiptir.

4.3. Mektupların Muhtevası

Eserdeki mektuplar devlet erkânına ya da kendi yakın çevresinden kişiler başta olmak üzere çok farklı kişilere yazılmıştır. Resmî ve hususi mektupların sırasıyla kimlere yazıldığı aşağıdaki şekildedir. Bazı mektuplarda isim belirtilmediği görülmektedir.

1. Mektup: Sultan Hazretleri'ne hayır dualar
2. Mektup: vüzeradan kapucibaşlarına zeamet voyvodalığı için şefaet maktubu
3. Mektup: Aga-yı mükerrem hazretlerine yazılan şohbetname Ez diyar-ı ömr-i devlet der mesned-i kâdr-i sa' âdet-i müstedâm şohbetnâme-i nev' -i diğer
4. Mektup: Sultan Hazretleri'ne ubudiyetname
5. Mektup: Abdulkadir Efendi'nin iştyyakname mektupu
6. Mektup: Sultan Hazretleri'ne yazılan muhabbetname
7. Mektup: Vezir-i Azam Paşaya Abdulkadir Efendi'nin gönderdiği mektup
8. Mektup: Abdulkadir Efendi'nin Sultan Hazretleri'ne yazdığı mektup
9. Mektup: Abdulkadir Efendi vezir-i azam Kara Mustafa Paşa'ya gönderdiği tehniyename suretidir.
10. Mektup: Abdulkadir Efendi'ye Reisü'l-Küttâb olan Ahmed Efendi gönderdiği mektuptur
11. Mektup: Abdulkadir Efendi Nakibü'l-Eşraf Efendi'ye gönderdiği mektup suretidir.
12. Mektup: Biraderinin Sultan Hazretleri'ne mektubu
13. Elkab-ı şuaradır

14. Mektup: Abdulkadir Efendi Nakibü'l-Eşraf Efendi'ye gönderdiği mektup
15. Mektup: Tehniyename
16. Mektup: Diğer tehniyename suretidir
17. Mektup: Vüzeradan birine yazılmışdır
18. Mektup: Veysî Efendi'nin Kemal Efendi'ye gönderdiği takdirnamedir
19. Mektup: Rumeli Kazaskerine Veysî Efendi'nin gönderdiği mektupdur
20. Mektup: Veysî Efendi'nin tehniyenamesidir
21. Mektup: Veysî Efendi'nindir
22. Mektup: Bu dahi aher-i suretdir.
23. Mektup: Veyis Efendi'nin mektupu suretidir
24. Mektup: Bu mektup dahi ol yegâne-i rüzigâr Veysî -i sühandanundur
25. Mektup: Maarif Efendi'ye Veysî Beğ mektupudur
26. Mektup: Münşeâtü'l-latife
27. Mektup: Veyisü'l Kazi'nin cümle Münşeât-ı şerife Sultan Hazretleri'ne
28. Mektup: Min Cümle-i Münşeâtü's-şerife
29. Mektup: Min cümle Münşeâtü's-şerife Veysî Efendi
30. Mektup: Davetname-i ramazan-ı şerif
31. Mektup: Nev-i diğer
32. Mektup: Bu dahi suret-i mektupdur
33. Mektup: Arizi suretidir
34. Mektup: Aladan alaya bu minval üzredir
35. Mektup: Nev-i diğer mübarek yadname suretidir

36. Mektup: Bu ariza bir huşça mektup suretidir
37. Mektup: Diğer
38. Mektup: Diğer
39. Mektup: Nev-i giger
40. Mektup: Sultan Hazretleri'ne makul mektup suretidir
41. Mektup: Nev-i diğer
42. Mektup: Nev-i diğer
43. Mektup: Muhabbetname beray-ı dusitan
44. Mektup: Nev-i diğer
45. Mektup: Tehniyenamedir
46. Mektup: Yeniçeri ağasından asitane-i saadetde olan yeniçeri ağasına yazılmışdır
47. Mektup: Mısır yeniçeri kethudasından asitane-i saadetde olan yeniçeri kethüdasına bu minval üzre yazılı gelmiştir
48. Mektup: Mısırdaki olan yeniçeri ağasından daru's-saade ağalarına mektup bu minval-i meşruh üzre yazılır
49. Mektup: Beğler Beğilerden ve sair ayandan vezir-i azama mektup suretidir
50. Mektup: Beğler Beğilerden vezir-i azam bazı mesalih için mektup
51. Mektup: Ednadan alaya mektup
52. Mektup: Bu dahi ednadan alaya yazılsa mahal ve münasib suretidir
53. Mektup: Ekâbirden ekâbire mektup
54. Mektup: Müfti efendilere mektup
55. Mektup: Ruznameci efendilere ve sair kütebaya mektup

56. Mektup: Muhasebeci efendilere mektup ve sair katiblere mektup
57. Mektup: Kazasker efendilere mektup bu üslub üzre yazılır
58. Mektup: Ehibbadan ehibbaya mektup bu kaide ve bu üslub üzre yazılır
59. Mektup: Karındaşdan karındaşa mektup bu kavaid üzre yazılır
60. Mektup: Daru's-saade ağalarına yazılmışdır
61. Mektup: Mir Hacı Beğlere mektup bu kaide ve bu üslub üzre yazılır
62. Mektup: Girid'e tayin olan müstahfezan-ı serdardan kapuda ve kethudasına mektup
63. Mektup: Veliyy-i niam olan efendilere mektup bu kaide üzre yazılır
64. Mektup: Veliyy-i niam efendilere yazılı gelmiştir havb-ı suretidir
65. Mektup: Giridde müstahfezan serdarının yaza geldiği ariz suretidir
66. Mektup: Mir liva Girid serdarına ariz suretidir ki nakl olundu
67. Mektup: Suret-i temessük-i karz bu minval üzre yazılır
68. Mektup: Suret-i temessük-i ibraz bu minval üzre yazılır
69. Mektup: Suret-i arz-ı istihlas-ı din-i şer'i böyle yazılır
70. Mektup: Sultan Hazretleri'ne suret-i arz-ı feragat bu vech üzre yazılır
71. Mektup: Nev-i diğer
72. Mektup: Nev-i diğer arz-ı intikal
73. Mektup: Sultan Hazretleri'ne suret-i reca-i terakki bu minval üzre yazılır
74. Mektup: Sultan Hazretleri'ne suret-i arz-ı mahlûl bu minval üzre yazılır
75. Mektup: Sultan Hazretleri'ne suret-i arz-ı feragat
76. Mektup: Sultan Hazretleri'ne suret-i arz-ı feragat-i kariyye
77. Mektup: Nev-i diğer tehniyenamedir

4.4. Mektuplardaki Kişiler

Mektuplarda birçok özel isme yer verilmiştir. Bazı mektularda isimler açıkça yazılmışken bazılarında ise sadece rütbe ve makam söylenmiştir. Bu bölümde tarihî şahsiyetlere kısaca değinmeğe çalışacağız.

Mektupların birçoğu Sultan Hazretleri'ne¹³ iltifatla başlamaktadır. Sadrazam Kara Mustafa Paşa zamanından bahsedildiği için bahsi geçen sultanların III. Mehmed, IV. Murad ya da I. Mustafa olması gerekmektedir.

III. Mehmed

Sultan III. Murat'ın oğlu, Osmanlı Devleti'nin on üçüncü padişahı olan III. Mehmed Manisa'da doğmuştur. Annesi Safiye Sultan'dır. Yetişmesinde ve padişahlığında annesi Safiye Sultan'ın etkisi büyüktür. İlk resmî görevi Saruhan Sancak Beyliği'nde bölgenin asayişini sağladı. İyi bir eğitim alan III. Mehmed, 1595'te babasının ölümü üzerine İstanbul'a gelerek tahta geçmiştir. Tahta geçişi oldukça elîm olaylara sahne olmuştur. Tahtta kaldığı sürede birçok olumsuzluklar yaşanmış, taht meselesi yüzünden birçok kardeşini ve oğlunu geleneğe uymak zorunda kalarak öldürtmüştür. 1603 yılında mide ya da kalp rahatsızlığından dolayı 37 yaşında vefat etmiştir. (Emecen, 2003:407-413).

IV. Murad

17. Osmanlı padişahı olan IV. Murad 28 Cemâziyelevvel 1021'de (27 Temmuz 1612) İstanbul'da doğdu. I.Ahmed ile Mâhpeyker (Kösem) Sultan'ın oğludur. Şehzadelik dönemi hakkında çok geniş bilgi kayıtlarda yer almamaktadır. II. Osman'ın ayaklanma sonucu öldürülmesinden sonra Sadrazam Dâvud Paşa'nın organizesiyle kardeşleriyle beraber Üsküdar'a götürülmek üzere sarayın bahçesine çıkarıldığı sırada kapı ağalarından biri

¹³ Mektuplardaki kişi adlarından hareketle Sultan Hazretleri'nin III.Mehmed, IV. Murad ya da I. İbrahim olması gerekmektedir.

tarafından öldürölmek istendiği fakat diğer ağaların yardımı ve engellemesiyle bu olaydan kurtulduğu rivayet edilir.

Saltanatı döneminde Avrupada başlayan Otuz yıl Savaşları'nın etkisi Osmanlıya da sıçradı ve onlarla mücadele etti. 'Padişahlık döneminde birçok iç ayaklanmayla da başa çıkmayı başarmıştır. Özellikle tebdil-i kıyafet yaparak her şeyin aslını öğrenmeye çalışması onun kudretli bir padişah olduğunu gösterir. Saltanatı boyunca birçok iç ve dış meselelerle oğraşan IV. Murad 1640 yılında vefat etmiştir (Yılmaz, 2006:177-183).

Mehmet Efendi (Şeyhülislâm)

Osmanlı tarihçisi ve alimi Hoca Sadeddin Efendi'nin oğlu olan Mehmed Efendi 975/1568' Bursa'da doğdu. İlk öğrenimini babasından aldıktan sonra parlak bir tahsil hayatı geçirmiştir. Süleymaniye Medresesinde müderrislik, Mekke kadılığı gibi görevlerde bulunmuştur. Ulema çocuklarının devlet teşkilatında üst makamlara kolayca yükselmesi eleştiri konusu olmuştur (İpşirli, 2003: 452-453).

Kara Mustafa Paşa

"Avlonya'da doğdu. Zeâmet sahibi bir kişinin oğludur. Küçük yaşta İstanbul'a geldi ve Yeniçeri Ocağı'na girerek Kara Hasan Ağa'nın yanında yetişti. Ok atmadaki mahareti dolayısıyla "Kemankeş", bazan da "Kara" lakaplarıyla anılır. Ocak içinde sırasıyla çorbacı, kul kethüdâsı, sekbanbaşı ve yeniçeri ağası oldu. IV. Murad'ın emriyle ocak içinde büyük temizlik yaptı. Bu sıfatla katıldığı Revan seferi ve kuşatması sırasındaki başarıları sayesinde kaptan-ı deryâlığa getirildi (Karaçelebizade Abdülaziz Efendi, Ravzatü'l-ebrâr, s. 589). 1046 Ramazanında (Şubat 1637) kaptan-ı deryâlığa ilâveten sadâret kaymakamı da olan Mustafa Paşa (Naîmâ, III, 329), bir yandan devlet gelirlerini arttırmaya yönelik tedbirler alırken bir yandan da donanma için yeni kadırgalar hazırlattı." (Özcan, 2002:246-249).

Veysi Efendi

969 (1561-62) yılında Manisa Alaşehir’de doğdu. Asıl adı Üveys olup “Veysî” mahlasıdır. Kadı Mehmed Efendi’nin oğlu ve şair Makālî’nin yeğenidir. Alaşehir’de başladığı eğitimini daha sonra gittiği İstanbul’da sürdürdü ve Molla Sâlih Efendi’den mülâzım olarak kadılığa yöneldi. Mısır’da Benî Harâm, Ferre ve Reşîd kadılıklarında bulundu. Mehmed Şerif Paşa 1004 (1595-96) yılında Mısır’a vali tayin edilince Veysî ona divan kâtipliği yaptı. Ardından Akhisar, Tire ve Alaşehir kadılıkları, Aydın ve Saruhan’da emvâl-i hâssa müfettişlikleriyle görevlendirildi. 1012’de (1603-1604) Siroz kadılığına getirildi. Bu görevinin ikinci yılının başlarında Ali Paşa’nın Macaristan seferi sırasında Ordu-yı Hümayun kadılığına tayin edildi, ancak Ali Paşa’nın şehid düşmesi üzerine görevden alındı ve İstanbul’a döndü. Rodosçuk kadılığına gönderilmesine rağmen görevine başlamadan 1013’te (1604-1605) Üsküp kadısı oldu. 1015 Muharreminde (Mayıs 1606) azledildi; ardından ikinci defa Üsküp ve 1019 Saferinde (Mayıs 1610) Tırhala kadılığına tayin edildi.” (Kaya, 2013:76-77).

Abdülkadir Efendi

920’de (1514) İstanbul’da doğdu. Müeyyedzâde Abdurrahman Efendi’nin kardeşi olan Şeyh Hacı Efendi’nin oğludur. Bundan dolayı Şeyhî lakabı ile tanınmıştır. İlk tahsilinden sonra Ebüssuûd Efendi’ye intisap etti ve ondan ders alarak mülâzım oldu. Öğretim hayatına Gelüpolu’daki Sarıca Paşa ve Bursa’daki Yıldırım medreselerinde başladı. Daha sonra 1551-1562 yılları arasında sırasıyla Çorlu’da Ahmed Paşa, İstanbul’da Haseki, Sahn-ı Semân, Ayasofya ve Süleymaniye medreselerinde müderrislik, ardından Şam, Mısır, Bursa ve İstanbul’da kadılık yaptı. 1570’te Anadolu, 1571’de de Rumeli kazaskerliğine getirildi. 1573’te bu görevinden ayrıldı. 1583’te kendisine Süleymaniye Dârülhadisi müderrisliği verildi. 8 Mayıs 1587’de Çivizâde Mehmed Efendi’nin ölümü ile boşalan şeyhülislâmlığa getirildi. Şeyhülislâmlığı döneminde, çekilen malî sıkıntı yüzünden

akçenin değerinin düşürülmesi ve bu değeri düşük akçenin askere ulûfe olarak verilmek istenmesi üzerine çıkan olaylar sırasında, bir grup sipahi Abdülkadir Efendi'ye, verilen bu "mağşûş akçe" ile esnaftan zorla alınan eşya ve yiyeceğin helâl olup olmadığını sormuştu. Abdülkadir Efendi'nin "haramdır" şeklindeki fetvası üzerine gelişen ve tarihe Beylerbeyi Vak'ası adıyla geçen kanlı olaylar sonunda Rumeli Beylerbeyi Mehmed Paşa ve Başdefterdar Mahmud Efendi idam edilirken, Vezîriâzam Siyavuş Paşa, bazı vezirler ve devlet erkânı ile birlikte 2 Haziran 1589'da 250 akçe maaş ile o da azledildi. 27 Receb 1002'de (18 Nisan 1594) vefat etti; cenazesi Eyüp'te kendi yaptırdığı mescidin hazîresine defnedildi." (İpşirli, 1988:244).

Abdülkadir Efendi El-Bağdadi

1030 (1621) yılında Bağdat'ta doğdu ve ilk tahsilini orada yaptı. Bu arada Farsça ve Türkçe'yi öğrendi. On sekiz on dokuz yaşlarına geldiğinde, Osmanlı-Safevî savaşlarından dolayı iç karışıklıkların hüküm sürdüğü Bağdat'tan ayrılarak Şam'a gitti (1639). Orada kaldığı süre içinde tanınmış âlimlerden ders aldı. Daha sonra Kahire'ye geçen Bağdâdî, Ezher'in önde gelen âlimlerinden İslâmî ilimler, edebiyat, mantık ve felsefe okudu. Yâsîn el-Hımsî, Nûreddin eş-Şebrâmellisî gibi bilginler yanında en çok bağlandığı hocası, devrin tanınmış simalarından biri olan Şehâbeddin el-Hafâcî idi. Hafâcî vefat ettiğinde (1659) kitaplarının büyük bir kısmı ona kaldı. Bağdâdî'nin bin kadar Arap şairinin divanını da ihtiva eden şahsî kütüphanesi, zamanının en zengin kütüphanelerinin başında gelmekteydi.

Anadolu'ya birkaç defa seyahatte bulundu. İlk defa Zilkade 1077'de (Mayıs 1667) Kahire'den İstanbul'a, oradan da Edirne'ye gitti. Ancak fazla kalmadan tekrar Kahire'ye döndü. İkinci seyahatini, Kahire'de tanışarak yakın bir dostluk kurduğu Kethüdâ İbrâhim Paşa ile birlikte Şam üzerinden yaptı. Bazı eserlerini ihtiva eden kendi el yazması bir mecmuada (bk. Nazif Hoca, *ŞM*, IV, 122) belirttiği üzere, bu defa da Şevval 1084'te (Ocak

1674) Kahire’den ayrıldı ve İstanbul’a uğrayarak Edirne’ye geçti. Orada Sadrazam Köprülü Fâzıl Ahmed Paşa ile tanıştı ve *Şerhu Şevâhidi Şerhi’t-Tuḥfeti’l-Verdiyye* adlı eserini ona ithaf etti. Bir dostunun oğlu olan ve Edirne’de kendisini ziyaret eden *Hulâşatü’l-eşer* müellifi Muhibbî’nin belirttiğine göre, Osmanlı devlet büyüklerinden yakın ilgi gören Bağdâdî, Sultan IV. Mehmed’in de takdirini kazanmış ve *Hizânetü’l-edeb* ile İbn Hişâm’ın *Şerhu Bânet Su’âd* adlı eserine yaptığı hâşiyesini ona ithaf etmiştir. Bu seyahatinde oğlu Ahmed ile birlikte IV. Mehmed’in Lehistan seferine de katıldı. Ancak bu arada ağır bir hastalığa yakalandı ve İstanbul’a uğrayarak Konya üzerinden Kahire’ye döndü (Şâban 1087 / Ekim 1676). Daha sonra üçüncü defa Anadolu’ya yaptığı seyahatte gözünden rahatsızlanarak İstanbul’dan deniz yoluyla Kahire’ye döndü (1680) ve iki yıl sonra orada vefat etti.

Abdülkadir el-Bağdâdî, Fars edebiyatı alanında da söz sahibi olmakla birlikte asıl şöhretini nesir ve nazım yönleriyle ilgilendiği Arap dili ve edebiyatı üzerinde yapmış, bu sahada otorite kabul edilmiştir. Eserleri arasında başka edip ve şairlerin kitaplarına, özellikle “şâhid beyit”lere yazdığı şerh ve hâşiyeler yekûn tutmakta, ayrıca Arapça’ya yaptığı bazı tercümeler de yer almaktadır.” (Hoca, 1988:230-231).

4.5. Metin Teşkilinde İzlenen Yol

1. Metnin tespitinde alışlagelmiş çeviriyazı sistemi kullanılmıştır.
2. Eserde bulunan Arapça ayet, hadis, söz ve ifâdelerin, Farsça beyit ve sözlerin çeviriyazısı yapılmış, fakat anlam karışıklığına yol açmamak için tercümeleri yapılmamıştır.
3. Kelimeler çeviriyazıya göre yazılırken metindeki imlâları ve dönemin imlâ özellikleri göz önüne alınmıştır. Arap-Fars alfabesinde bulunup da Latin alfabesinde bulunmayan harfler şöyle gösterilmiştir:

Hemze	ﻩ
Ayın	ﺀ
Ṣ-ṣ	ﺹ
Ḥ-ḥ	ﺢ
Ḫ-ḫ	ﺦ
Ṣ-ṣ	ص
Ẓ-ẓ / Ḍ-ḍ	ض
Ṭ-ṭ	ط
Ẓ-ẓ	ظ
Ġ-ġ	غ
Ḳ-ḳ	ق
Ñ-ñ	ك

4. Farsça edat ve ön ekleri, eklendikleri kelimelerden kısa çizgi (-) ile ayrı yazılmıştır.
5. Herhangi bir sebeple okunamayan kelime ve ifâdeler (...) ile gösterilmiştir.
6. Sayfa ve satır numaraları [] şeklinde gösterilmiştir. Mektup başlıkları () şeklinde numaralandırılmıştır.
7. Metin teşkilinde mektupların bütünlüğünün bozulmaması için birinci satırlar varak numarasıyla gösterilmiştir. Ayrıca beş ve onuncu satırlar numaralandırılmıştır.
8. Mektup başlıkları, şiir, beyit ve mısralar koyu renkle yazılmıştır.

5. BÖLÜM

5. MÜNŞEÂT-I OKÇU-ZÂDE

5.1. Münşeât-ı Okçu-Zâde'nin Transkripsiyonlu Metni

[1b] (1) *İnşâ-i Okçu-zâde Muhammed Efendi Nişâncı Rahmetu'llâhi 'aleyh.*

Devletlü sa'âdetlü ve merhametlü sulţānum hāzretlerinüñ hāk-i pāy-i tūtiyā-baḥşlarına ki kuhl-i ulu'l-ebşārdır. Hezār 'izz ü niyāz ile rüy-mālin kılınduktan soñra ma'rūz-ı bende-i dīrīne ve merfu'-ı [5] çāker-i kemterine budur ki ḥāliyā baḥr-i elţāf-ı kerīmeleri temevvüc idüp bu bende-i du'ā-gūy ve 'abd-i şenā-cūları tarafından zerre miqdārı teferruş-ı şerīfleri erzān buyurulur ise biḥamdihi sübhānehū ve te'ālā 'izzetlü ve mürüvvetlü sulţānum hāzretlerinüñ yūmn-i du'ā-yı hayırları ile zāviye-i şihḥatten münzevī olup şubḥ u mesā 'izzetlü ve mürüvvetlü sulţānum [10] hāzretlerinüñ izdiyād-ı 'ömr-i devlet ve şevketlerine imtidād ü kuvvet ve rif'at ü ḥaşmetleriniñ dā'iyyeleri evrādına müdāvet [2a] ve iştiğāl üzre olup yevmen-fe-yevmen medāyiḥ-i şerīfleri vird ü zebān ... ve mevāhib-i baḥriyye dīn-i zikr-i cinān olduğı melḥūz-ı ḥaṭır-ı feyz-resānları ola. Bu diyār-ı celilü'l-ḳadirde zamān-ı ḥükümetlerinde dīn ü devlet ve fuḳārā vü re'āyā vü berāyā ve beytü'l-māl-i müslimīn ve 'āciz ü mesākīn için etdükleri ḥidmetleri dillerde dāsitān olup 'ulemā vü şüleḥāda şeref-i şöḥbetleriyle müşerref olduğıımızda ol deñlü medāyiḥ-i zāt-ı ferḥunde şifatlarında iderler ki vaşf u ta'bīrden bī-ründür inşā'allāhu te'ālā. Vücūda gelen ḥidemāt-ı fāiḳalarının 'ācilen mu'accelen ecr ü [10] mükāfātın müşahede idüp bā'is-i devlet-i ebediyye ve sebep-i sa'âdet-i sermediyye olduğı bī-iştibāhdır. Sa'âdetlü ve mürüvvetlü sulţānum hāzretlerinüñ 'uluvv-i şānı iḳtisāb-ı 'ālem-tāb-ı kebīr 'āmme-i 'āleme şāmildir. Kerem ve lüṭuflarından mercūdur ki bu muḥlişlerin ḥaṭır-ı şerīfden dürr-i du'ā-yı hayırdan mehcūr buyurmayup āyende vü

revende oldukça aḥbār-ı sārre-i selāmetiñiz ile bu cānib-i bendeleri müşerref ü müfteḥam eylemekden [2b] ḥālī ve berī olmayasız. Bākī hemīşe ‘ömr ü devlet der terakḳī-bād.

(2) Vüzerādan der devlet ḳapucu başlarına ze‘āmet voyvodalığı için şefā‘at mektūbudur maḥallinde bu minvāl üzre yazılır

‘İzzetlü ve rif‘atlı ḳarındaşım āgā-yı kāmḳār ḥazretlerinüñ ḥuzūr-ı [5] şerīflerine envā‘-ı i‘zāz u ikrām birle dürer-i du‘ā ve ‘izz-ü şeref taḳdīminden soñra inhā-i muḥli-i devlet-cūy-i bī-iştibāḥ budur ki ḥālīyā bu cānib-i muḥlişleri ṯarafından zerre miḳdārı istiḥbār-i mā-fi’l-bāl buyurulur ise el-ḥamdü li’llāhi’l melikü’l-Mennān yümn-i himmetiñiz birle şihḥat ü selāmetde ber-ḳarar olup şubḥ u şām ‘ömr ü devlet i rüz-efzūn pādīşāhī da‘vātına [10] iştigālāt üzere olup ve a‘yān-ı vilāyet ve eşrāf-ı memālik ile ḥüsn-i sülūk ve refāhiyyet ve serḥadd-i manşūrenin her vechile ḥıfz u ḥirāşetinde şulḥ u şalāḥ şerā’iti ri‘āyetinde ve fi’l-cümle devletlü ve sa‘ādetlü ve şevketlü pādīşāh-i dīn-i islām ḥazretlerinüñ rızā-yı şerīfleri dīn-i devlet ve ‘ırz-ı nāmūs-ı salṭanata lāyık umūr-ı cumhūrda iḳdām ve ihtimām üzre olduğımıza mulāḥaza-i şerīf buyurıla. Benim mürüvvetlü [3a] ḳarındaşım bundan aḳdem Drama ḳazāsında vāḳi‘ olan ze‘āmetiñiz ḳaryeleriniñ şubaşlığı Yusuf nām kimesneye verilmiş iken mezbūr Yusuf re‘āyā fuḳarāsına zālīm ve bī-merḥamet olduğundan ḡayri zıkr olunan ḳaryeleriñ re‘āyaları mezbūrdan fevḳa’l-ḥad [5] şikāyet ve feryād idüp ve ol ḳarye bu muḥibbiñiziñ şıla-i raḥm ve mevlūdimiz olup *ḥubbu’l-vaṭan mine’l-īmān*¹⁴ feḥvāsınca re‘āyā fuḳarāsın her vechile ḥimāyet ve şiyānet ve dest-i zalemeden istiḥlāş ‘uhdemize farz-ı kāfī meşābesinde olmağın ile olsa deryā sākinlerinden ve eslāḥ-i mevcūdlarından ve āmālımız olan bā‘iṣ-i [10] varaḳa-i maḥabbet füzūn Bekir Ağa muḥibbiñiz her vechile müstaḳīm ve dīndār ve ra‘iyyet-perver ve hem zātında fuḳarāya müşfiḳ bir ādem olduğu ecilden iş bu mektūb-u meveddet taḥrīr olup ḥuzūr-u şerīf-i mevfūrü’l- ḥubūrları şavbına revāne olunmuşdur.

¹⁴ Vatan sevgisi imandan gelir.

Lede'l-vüſül vüfür u elṭāflarından me'müldür ki zıkr olunan ze'āmet ḳaryeleriniñ ſubaſılığı bundan aḳdem cenāb-ı ſerīfiñizden merḳūm Yusuſ'a virildüğü minvāl [3b] üzere mezbūr Bekir Ağa muḫiblerine virilüb ve ſubaſlık meḳātib-i der-i devlet-medārda ḳapu keṭhüdāmız olan Muḫammed Ağa muḫibbiñiz ile cānib-i muḫliſlerine irsāl ü iſāl bābında envā'-ı lüṭf u mürüvvetleri mebzül ve bī-dīriğ buyurula. Bāḳī tevkīl-i muḫtācdır ki ma'lūm-ı ſerīf [5] olmaya. İzdiyād-ı 'ömr-i devlet der mesned-i ḳadr-i sa'ādet müstedām bād bi-rabbi'l-'ibād.

(3) Şoḫbet-nāme-i nev'-i diger

'İzzetlü ve mürüvvetlü oğlum āğā-yı mükerrrem ḫāzretlerinüñ ḫuzūr-u 'ālīleri ſavbına envā'-ı i'zāz ü ikrām ve aſnāf-ı tevkīr ü ihtirām ile tuḫaf-ı taḫiyyāt-i ſāfiyyāt ve 'azīz-i ḳalemāt-ı vāfiyyāt ithāfindan ſoñra [10] inhā'-i muḫliſ-i ḫāliſü'l-bād budur ki eğer diyār-ı mürüvvetiñiz temevvüc idüp bu muḫliſ-i dīrīneleri ṭarafından zerre miḳdārı teferrüs-i ſerīfleri erzān buyurulur ise el-ḫamdü li'llāhi te'ālā himmet-i düstān ile hergiz vücūd dā'ire-i ſiḫḫatde fevḳa'd-dāb mevcūd olup rüz u ſeb me'mūr olduğımız ḫidmet-i pādiſāḫīde muḫib ve sālī olduğımız 'ilm-i ſerīf-i 'ālem-ārālarına ḫafīr ü pūſīde buyurulmaya. Fīmā-ba'd müddet-i medīd ḫaber-i ſiḫḫatlerine teraḳḳub [4a] ve müſṭāḳ iken bir eymen evḳātde ve eſref-i sātde meḳtüb-u ſerīfiñiz vārid olup ol ḳadar ſafā-yı ḳalb olmuſdur ki bir vechile taḳrīri ve taḫrīri mümkün değıldür 'ale'l-ḫuſuſ irsāl buyurduguñuz ḫazīne-i 'āmire daḫı bir mertebe maḫallinden gelüp vāſıl [5] olmuſdur ki ancak olur müstedām-ı 'ömr-i devlet olup serīr-i sa'ādetde ser-firāz olmaḳdan ḫālī olmayasız ve bu cānib-i muḫliſlerine sipāriſ buyrulan ḫuſuſlarıñız daḫı itmāma eriſdirilüp bir vechile taḳſīrāt olmamıſdır. Benim mürüvvetlü ve 'izzetlü oğlum luṭfuñuzdan mercüdür ki bu muḫiblerine meḳtüb u belāğat [10] niſābları irsāl buyurulduḳça aḫvālīñizi taſſīl üzere i'lām eylemeden ḫālī olmayasız. ḫuſuſan bu muḫibleriniñ yedinde cenāb-ı ni'me'l-me'āblarınıñ müte'alılık olan ḫidmet-i ſerīfleri zerre ḳadar intiſārı buyurula

inşā'allāhu te'ālā huşūli bābında bir vechile te'hîr ü terāhi olmayup bezl-i maḳdūr ve sa'y-i nā-maḥşūr olmak muḳarrerdür. Bākî hemîşe 'ömr-i devlet bād bi-rabbî'l-'ibād.

[4b](4) *'Ubūdiyyet-nāme maḥallinde böyle yazılır*

Devletlü sa'ādetlü ve 'ālî himmetlü sulṭānum ḥazretlerinüñ ḥāk-i pāy-i tūtiyā kimyā mişallerine hezār-ı ta'zîm ü ikrām ile yüz sürmekden şoñra 'arz-ı bende-i bî-vücūd u zerre-i ḥāk-ālūd budur ki sa'ādetlü ve mürüvvetlü [5] sulṭānum ḥazretlerinüñ nihāl-i 'ināyet-i mu'tādlarında mezkūr olan lütf u mürüvvetleri muḳtezāsınca bu cānib-i bendeleri tarafından zerre vü şemme teferrüs-i aḥvāl mā-fi'l-bāl buyurulur ise biḥamdihî subḥāne ve te'ālā şihḥat ü 'āfiyet üzre olup sa'ādetlü ve mürüvvetlü sulṭānum ḥazretlerinüñ devām-ı 'ömr-i devlet ve kıyām-ı ḳadr-i rif'atleri ed'iyeleri evrādına şubḥ u [10] mesā' müdāvemet üzre olduğumuz ḥafîr buyurulmaya. Erzānım mürüvvetlü ve sa'ādetlü sulṭānum ḥazretlerinüñ du'ā-yı ḥayr ve ḥüsn-i tevcîhleri berekâtıyla der-sa'ādetde ḳapucular kethüdâlık ḥidmeti bu 'abd-i kemîneleri şavbına şadaḳa ve 'ināyet olundu. Ḥāliyā ol ḥidmetden şarf-ı iḳtidār olduğu ma'lûm-i 'ilm-i 'ālem-şumûlleri olmak içün inhāya cür'et ü cesāret olunup sa'ādetlü ve mürüvvetlü sulṭānum ḥazretlerinüñ kemāl-i keremlerinden ricā ve iltimās [5a] olunur ki der-i devlet-me'ābımızda vāḳi' olan ḥidmet-i 'āliyeleri sipārişiyile bu bendeleri sâ'ir akrāndan mümtāz ü ser-firāz buyurmağa himmet ü 'ināyet buyurula. Sa'ādetlü ve mürüvvetlü sulṭānum ḥazretlerinüñ merāḥ-i senākārları egerçi ḳaṭarāt-ı emṭārdan efzündür ve lâkin [5] bu bendeleri dahı ol zümre-i i'dādından ma'dūd olduğumuzdan ḡayri inşā'allāh uzagız cümlesinden aḥlaş ü eşdaḳ olduğumuzın eşeri zuhūr eyleye āmîn. Ve ba'dehu benim 'izzetlü ve mürüvvetlü sulṭānum muḳaddemā ba'zı ḥidmet ile Diyarbekir'e vardığımızda ol diyārın eşrāfindan olup sa'ādetlü ve mürüvvetlü sulṭānum [10] ḥazretlerinüñ meydān-ı medḥ u senālarında Çabîk 'inān ve Dervîş Efendi bendeleriyle mā-beyn-i dostluḳ ve ḥaḳḳ-ı nām-ı nemek şābit olmağın bu bendeleriyle der-i devlet-me'ābe gelüp ḥālā bu bendeleriyle ma'ān sa'ādetlü

ve mürüvvetlü sultānum ḥazretlerinüñ devām-ı devletleri ed'iyesine muvāzabet üzredürler. Eyle olsa mürüvvetlü sultānumdan mercûdur ki mezkûr bendelerinin ol cānibde [5b] olan evlād ü etbā'ı üzerinden nazār-ı şerīfiñiz dirīğ eylemeyüb her biriniñ maṭlûbları olan murādâtı ile behremend ü ber-murād buyurulmaḵ ricā ve iltimās olunur. Mezkûr bendeleri 'an ḳarīb varup ḥāk-i pāy-i şerīflerine yüz sürmek muḳarrerdir. Bākī ...muḥtācdır ki [5] ma'lûm-u şerīfiñiz olmaya izdiyād-ı öm'r-i devlet der mesned-i ḳadr-i sa'adet müstedām ü ber-devām-ı bād bi-rabbi'l-'ibād.

(5) İştıyāk-nāme ez münşeāt-i 'Abdu'l-ḳādir Efendi El-Baḡdādī

Menba'ı faẓl ü nehy ü mecma'ı zühd ve taḳī mesnedün-ileyh meḳārim-i aḥlāk ve şeref-efzā-yı şadāret fetvā [10] bi'l-istiḥḳāk 'imādü'l-islām ve müftī-i enām medeḥtehu ber-ter ve na'tehu bülend-ter faẓiletlü ve rif'atlı veliyyü'l-na'imi efendim sultānum ḥazretlerinüñ cenāb-ı refī'-veş menba'larına ed'ye-i şāliḥa ve eşniye-i fāsiḥa iclāl ü ikrām ü tevḳīr ü ihtirām ihdāsından soñra ber muḳtezā-yı ḥüsni'-ş-şiyem ve dāb-ı luṭf u kerem bu dā'ī muḥlisleri ṭarafından ḥaṭr ü 'āṭir-i meveddet [6a] nev'an tefakḳud nevāziş-günā erzān olunur ise allahu'l-ḥamd ve'l-minne intizām-ı aḥvāl müstevcib-i şükr vāhibü'l-emāldür. Evḳāt-i ḥamse de sa'adetlü ve şevketlü pâdişāh-ı zillullāh eyyedallāh bi'l-'āmirü'l-metīn ve'l-fethü'l-mübīn ḥazretlerinüñ şevketleri manşūr ve muẓaffer ve [5] a'dā-yı dīn-i devletleri maḥzûl olmaḵ ed'iyesine müdāvemmet üzre olduḡımız reyb yokdur. Elṭāf-ı behiyye ile me'nūs ve ḥavādiş-i mühr ü din maḥrūs ola mesīhā ferzend ercūment şive-yi zindeḡāni ve nübâve-i şād u māni muḥterem ve mükerrerem Ḥalil Efendi ḥazretleri sultānın sāye-i 'āṭifetlerinden ṭül-i 'ömr ile mümteni' olup [10] kemālāt-ı ḥissiye ve ma'neviye ile inḳiṣaf-nüma olmaları recā olunur. İnnehu ḥaḳīḳun bi-icābeti du'ā'i's-sā'ilīn ve gencü'd-du'ā minnā āled-devām.

(6) Maḥabbet-nāme der a'lāya bu kavā'id üzre yazılır

Yegāne-i iḳān ve mesned-i ileyh mekārım-i ahlāk sulṭānum ḥuzūr-i şerīflerine ed'ıye-i müstācebe ve eşniye-i müsteṭābe ihdāsından şoñra bu muḥlisleriniñ [6b] aḥvālinden ḥāṭır-ı 'ıṭrı re'fed efzūne nev'an tefakḳud nevāz müşküne erzānı olunur ise lillahi'l-hamd ve'l-minne intizām-ı kısaşın şükr-i vāhibü'l-āmāldür. *Şevḳī ileyke ve in ne'yet şedīdün şevḳī 'ale bihi'l-ilāhe şehīd ṭube limen yerāke* [5] *bi'aynihi ve terāhu 'ayneke innehu lesa'id* dā'ileri Üsküdar'dan cemediye'l-aḥerin on sekizinci gününde riḥlet idüp maḥrüse-i Mısr'a müteveccih oldı. Tayy-ı menāzil ve ḳaṭ'-ı merāḥil iderek şa'bānıñ yigirmi yedisinden şoñra daḥıl olmaḳ müyesser oldı ve şevvālīñ ḥāmisinde vāli-i cedīd ve ḥākim-i mu'id 'izzetlü ve rifatlü Aḥmed Paşa [10] ḥazretleri maḥrüse-i Mısr'a ten-mürde ruhuna müjde vuşūli gibi vāşıl oldı. Yevm-i sābi'de sa'ādet ve ikbāl ü muḳarreb ve ṭasallud dāḥil oldı. Ekābir ü mefāḥir ḥüsn ü mu'āmele ve lüṭf ü şefḳat ile mücāmele itmekle bi'z-zarüre ḥulūş ile lisānları medḥ u şenā ile tāze ve du'a-i muḥlişāne ile bī-endāze olup ḥükmünde 'ādı ü lüṭfunda şāmil ve lisānī pāk ve zihnī derrāk ve 'adlı tiryāk ve 'ıffeti bī-bedel [7a] ve sāyi zarb-ı şehir bir devletlüdür. Ve cümle enşār ve a'vānī kendi kebīr-i sīretleri ḥüb ve dervişleri maḥbūbu'l-ḳulūbdur.

Beyt

Ser-i çeşme pāk olunca

Olur pāy-i çeşme pāk

Cenāb-ı vācibü'l-vucūd ve müfeyyüzü'l-ḥayr ve'l-cūd hazretinden [5] recā olunur ki dā'imā buñceleyin 'adle muvaffaḳ olup 'ömr-i ṭavīl ḳıfl-ı 'amīl ve ecr-i cezīl ola zīrā ḥāliyā devrinde cümle 'ālem āsūde ve ḥāb-gāḥ emn u emānetdedür. Dā'i-i sābıḳı müddetinde olan zulm ve teāaddi-i bāṭıl ve cevır u müsādere zā'il olup ve 'adlı u hükümet-i etemde mezbure zamm-ı kāmildir ve muḥlişleri [10] birkaç def'a maḥall-i şerīfleri ile müşerref

olup havāş ve ‘āvām ittükleri çāre-i şāzī ve ‘aţūfet-i dil-nevāzı müşāhede ettigimde bi’l-ihţiyār lisānım medḥ u şenā ile tāze olup şımahu’l-ķalbden ed’iye-i bī-endāze eyledüm. Menāķıb-ı endüz māḥ şevvālīñ on yedisinde es’ad-i evķātde mektüb-i şeref muşḥavīleri vaḥy-i āsumānī gibi nāzil olup meserret-baḥş-ı ķalbde dīde-i nemekīn [7b] oldu. Ḥaţīr-i ḥaţ dīde-i remd dīde ve ḥarf-i feraḥ-dil-i ğam-keşīde oldu.

Şi‘ir

Ez-ḥaţṭ-ı tū dīderā gevher-āsā kerde

Vez luţf-ı tū nuţķ rā şekker-hā kerde

Der-nāme-i meymūn tū ḥarfī rā mande

Elf-i miyān cān-ı çā kerde

tıynet-i mūnderic ve zāminde [5] mūndemic olan ma‘ānī cümle ma‘lūm ü bendegi olmuşdur. Bizde olan emr-i pādişāhi irsāline işāret buyurulmuş ‘izzetlū ve rif‘atlı dīvān efendisi oğluñuz Aḥmed Efendi ma‘rifetiyle cenābıñıza bu varaķa-i ‘ubūdiyet ile irsāl olundu. Benim sultānum mezbūr Aḥmed Efendi me’mūlden ziyāde bu muḥiblerine teveddūd ve luţf ve tefekķud etdi, mu‘ammer olsun. Edā-yı naḥsiyye [10] ve aḥlāķ-ı ķudsiyye ve mu‘āmelāt-ı insiyye ile muttaşıf bir zāt-ı mūkerrem ve lūţf-i cesīm ve ferd-i meżamdır. Ğāyet ile pesend nihād ve selīmü’l-fuād olup ṭab‘ında her fazīletle isti‘dād-ı merātib-i cezīl a‘dād-ı kesbī ḥaşrı isyi‘āl olunur. İnşā’allāhu’l mevlā yevmen-fe-yevmen feyz-i cān u celāl nāyil-i her sa‘ādet iķbāl olmasına ke’ş-şemsi rāyikū’n-nehar zāhir ve āşikārdır.

Beyt

Baş tā-subḥ devleteş be demed ki ān rā henüz [8a] ez netā’ic...

bizde olan emr-i şerīfi sa‘ādetlū Paşa Efendim ‘arz etdüklerinde böyle cevāb verdiler ki mażmūn emr-i şerīf ḥaremeyn-i maḥlūlüne ḥavāledir. İnşā’allāhu’l-mevlā

maḥlūl geldiğinde veririz. Bākī hemīşe gonçe-i āmāl der-gülşen-i iḳbāl [5] şüküfte-bālin-i vāla der-mecāl.

(7) Vezīr-i A‘zām Paşa’ya ‘Abdu’l-ḳādir gönderdiği mektubdur

‘Adāletlü ve mehābetlü sulṭānum ḥāzretlerinüñ meclis-i şerīf ‘adālet-i elyaḳlarına da‘vāt-ı şādiḳa ve taḥiyyāt-ı sābıḳa merāsım ü ta‘zīm ü levāzim-i tebcīl ü tekrīm ile taḳdīminden şoñra bir muḳtezāyı de‘b-i [10] erbāb-ı kerem ve ḥüsn-i şiyemleri hasbiyle bu muḥliş-i bī-riyā ve muḥibb-i ba-şenāları tarafından ḥaṭr-i hümāyuna nev‘an nefḳad-i nevāzeş gūnā erzānı olunur ise el-ḥamdü lillāhi ve’l-minne yümñ-i ‘atıfetiñiz ile bu ter-i bī-vucūd aḥsen-i aḥvāl ile mevcūd olup sa‘detlü sulṭānum ed‘iye-i ḥayırlarına mülāzım ve mevātibde olduğımız zamīr-i münir-i ‘ālem-ārālarına ḥafī ve mestūr buyurulmaya gibb-i gūrābınım sa‘adetlü sulṭānum [8b] eşref-i ezmān es‘ad-i ahyanda dā‘ī-i muḥlişlerine şeref-nāme-i nāmi ve iltifāt-nāme-i kerāmilerine nuzūl-i āsumāni gibi vāşıl olup feyz-baḥş küşe-nişinān ve şeriāt-reşān dil-i mecrurları olmuştur tıynet-i mündemic ve zımnında munderic olan ḳudūm-i şerīflerine [5] şol mertebe surūr u şād u gām ḥāşıl olmuştur ki kilḳ-i dū-zebān ve kāğıdı dördü ile ifāde ve i‘lāmı mümkün olmaz. Ḥudā-yı çāre-sāz ve bī-çün bende nuvāz ḥāzretlerinden mutezarri‘ ve mes’ūldur ki sa‘adetlü sulṭānum faik-ı tevfiḳ-i ilāhī her merḫalede zahīr ve her menzilede müsā‘id ü dest-gīr olup şıḥḥat u selāmet ile bu cānibe teşrīf eylesiz Ḥāḳ sübhānehu ve te‘ālā [10] ḳudūm-i şerīflerinde ümmet-i Muḥammed’e mübārek ve meymūn ve ḥuceste vü hümāyūn idüp hemīşe başları üzre sāye-i hümā āsāları memdūd olup devr-i ‘adāletlerinde müreffehü’l-ḥāl ve āsūde ve mehdām-ı emānlarında gūnūde olalar āmīn.

Baş tā subh devleteş be-demed

Ki ān-rā henūz ez-netā’ic ‘ömr edeb

bākī hemīşe gonçe-i āmāl der gülşen-i iḳbāl şüküfte-i bāl bi’n-niyyeti vālādur mecāl.

[9a] (8) *Ez Münşeāt-ı ‘Abdu’l-kādir Efendi El-Bağdādī Zılāl-i Bekāhu*

‘İzzetlü ve rif’atlü ve fazîletli sultānum ḥazretlerinüñ meclis-i şerîf fazîlet elyaklarına da‘vât-ı şādika ve taḥiyyât-ı fâika ve teslîmât-ı sâbika merâsim-i ta‘zîm ve levâzım-ı tebcîl ve tekrîm ile ihdâsından soñra [5] ḥüsnü’ş-şiyemleri ḥuşûşâtınca bu muḥliş-i bî-riyâ ve muḥibb-i bâ-şenâları tarafından nev‘an nevâziş günâ erzânı buyurulur ise li’llâhi’l-ḥamd ve’l-minne yümn-i ‘âṭifetleri ile bu bende-i vücûd aḥsen-i ḥâl ile mevcûd olup evkât-ı ḥamsede sa‘âdetlü ve şevketlü pâdişâh-ı islâm ve şehenşâh-ı enâm vâsıta-i kılâde-i şâhî ve sâye-nişîn çetr-i ‘inâyet-i ilâhî eyyeda’llâhü te‘âlâ [10] bi’l-feth ve’n-naşr ve eyyedehu bi-kulûbi’l-evliyâü’l-‘aşr ḥazretlerinüñ livâ-i şevketleri muẓaffer ve mezmûr ve a‘dâyı dîn ü devletleri maḥzûl ve maḥḥûr olmaḥ ed‘iyesine meşgûl olunduğundan mâ‘adâ fazîletlü sultānumıñ sa‘âdet-i dâreynlerine müte‘allık vazîfe-i mertebe-i du‘â-i ibtihâl ve meskenet ile edâ olunur. Menâkıb-i endûz-i dâ‘îlerine taraf-ı şehir-i yârîden fermân olunan ta‘lîk-i cedîd ḥüsn-i ḥaṭṭ ile tezhîb [9b] ü teclîd olup fazîletlü şeyhü’l-İslâm ve müftiyü’l enâm ḥazretlerine irsâl olup ve dâ‘îlerine işâret buyurulan ‘allâme İbn-i Hacer’in¹⁵ *Taḥiyyetü’l-fıkr fî muşṭalîhi ehlü’l-eşer* te’lîfi dâ‘îlerin ḥaṭṭıyla cenâb-ı mu‘allâ-elkâblarına ihdâ tarîkiyle kitâb-ı mezkûr ile [5] irsâl olup inşâ’allâh şeyhü’l-İslâm ḥazretlerinüñ tarafından îşâl olunur.

Beyt

Pây-i melîhi nezd Süleymân berden gayb

Est ve lîkin hüner est ez-mûri

mekârim-i ahlâklarından me’mûldur ki kabûl buyurula. Benim fazîletlü sultānum şadaḫa-i pâdişâhi ve hedeyâ-i şehinşâhiden su’âl buyurulur ise merḥûm u mağfûrın-leh İbrâhîm Pâşâ aḥsenellâhu [10] ileyhi kemâ yeşâ yigirmi pârasın dâ‘îlerine in‘âm idüp yigirmisin daḫı itmâm-ı kitâba müte‘allaḫ itmiş idi bi-ḥükmüllâh üzre kitâb temâm

¹⁵ Hadis alimi, ayrıntılı bilgi için bkz. Kandemir, M.Y. (1999:514-531)

oldukda merhûm oldu ve dâ'ileri cihet-i ma'îşâtdan muzâyakası var. Bâkî kalan yigirmi pārayı tenkîd itmegi himmet-i 'āliyelerine recā olunur. Şeyhü'l-İslām Hâzretleri ile meşveret idüp ne vechile mümkün ise luţfları mebzûl buyurula bâkî hemîşe mekârim der sitan der bâniḥ-i [10a] ikbâl-i gül-i âmāl tû be-şüküfte-bâl.

(9) *Fazîletlü Bağdādî 'Abdu'l-kâdir Efendi vezîr-i a'zâm Kâra Muştafa Paşâ'ya gönderdiği tehniye-nâme şüretidür bi-'ayniḥ*

Ġāzî-i dîn-penāḥ ve mücāhid-i a'dā-yı dîn-tebāḥ ve ḥāmî-i [5] İslām ve nāşır-ı şerî'at-ı ḥayrû'l-ümem 'aleyhi efzālu'ş-şalātü's-selām vezîr-i nerre şîr u gavur ferma-yı nîz ü şimşîr sa'âdetlü ve fazîletlü ve mehābetlü sultānum ḥâzretlerinüñ südde-i şemās sîmā ve a'kâb-ı mu'allā elḳâb-ı gerdün ḳubāblarına ḥulûş-i ḳalb ile ed'îye derdmendâne ve eşniye-i niyāz mendâne taḳdîminden soñra

Beyt

[10] *Beşâretler zemîne esmānıñ gözleri aydın*

Cihānı rüşen itdi pertev-envār-i yezdān

El-ḥamdülillāhi te'ālā fazîletlü sultānum rütbe-i vezāret-i 'azimeyi teşrîf itmekle 'amme-i 'ālemyān sūr-i sūrür idüp debdebe-i kūs-i beşâreti ile zemînden āsumāna yetirüb lisān-ı ḥalleri bu sebeb ile müterennim oldu.

Beyt

Ne hoş 'ālem-i ḥayāt tâze buldı

[10b] *Cihān āvāze-i 'adliyle tıldı*

Hâzret-i vāhibü'l-āmāl celle 'ani'ş-şebihi ve'l-mişāl bu rütbe-i celîle-i zāt-ı meymenet-i intisāblarına mübārek ve meymûn ve ḥüccet ü ḥümāyûn idüp ṭavā'if-i ümem ve kâffe-i benî âdem sāye-i temāşā-yı [5] 'adâletlerinde müreffehü'l-ḥāl ve āsûde ve

mühimmât-ı âmāde olalar bi-mennihi ve keremühü âmîn inşâ'allāhu te'ālā 'an-ķarīb taķbīl-i dāmen sa'ādet-pīrāmen ile müşerref oluruz. Bāķī hemīşe gonçe-i âmāl der gülşen-i iķbāl şüküfte-bāl bālīn-i vālā der-mecāl.

(10) 'Abdu'l-ķādir Efendi'ye Re'isü'l-Küttāb olan Aķmed Efendi [10] gönderdiği mektūbdur

İzzetlü fazīletlü Efendi ģazretlerinüñ meclis-i efāz ķarīnleri şavbına taķf-ı keff-i taķıyyat-ı şāfiye ve netķ-i teslīmāt-ı vāfiye ithāfiyla ģaķr-ı şerīfleri su'āl olunur hemīşe 'izz ü rif'at-i şıķķat u 'āfiyet birle ģoş-ķāl olalar. ģayli zamāndır bir mektūbuñuz gelmedi ne ģāldesiz bilmezeyiz vaķīfeleriñ ģuşūşu nīce oldu. Biz sefere gitmezden muķaddem bu bābda mektūbuñuz gelmiş [11a] idi sefer ģā'ilesiyle keyfiyyet-i ģāl ģāķırdan gitmiş, maşlaķa ferāmūş olunmuş ise dostu ferāmūş itmeziz. Siz daķı dilden dūr buyurmayup du'ā-yı ģayr ile tezekkürüñüz me'mūl ve keyfiyyet-i ģālīñizi müş'ir meveddet-nāmeñiz recā olunur. Umūruñuzda nice gerek ise [5] sa'y olunur. Bāķī hemīşe 'izz ü fazīlet dā'im ü ķā'im yād.

(11) Tevālī Muķammed Beg ile ģazāne Seferine Gittigi Zemān 'Abdu'l-ķādir Efendi Nakībū'l-Eşrāf Efendi'ye Gönderdiği Mektūb Şüretidür.

Re'sü'ş-şerīfi 'aleyh sündis-i aķder 'unvan mā fi'l-ķuldi ba'z ģalān saķītu bimāi meķārimi i'rāķi fe'ķ-żar [10] min ehl-i zekā a'lāhu mecmū'ahu meķāsin-i efāķ ve mesned ileyhi meķārim-i aķlāķ dūrre-i tāc-ı siyādet ve ķurre-i bāşıra-i sa'ādet naşş-ı nekīn-i āyet innemā ve ķaşşı ... ģüzīde-i āl-i 'abā eķāsin-i 'ālem bir peykerde mūnderic ve ģaşā'ış-i cihan bir cevherde mūndemic leyse 'alelāķ bimūstenķirin in bi-cemī'ī'l-'ālem fī ve aķlun. [11b] İzzetlü ve fazīletlü mevlānāyı müşārün-ileyh esīfallāhu'n-ni'am 'aleyh ģazretlerinüñ sāķa-i feżāyı mesāķalarına

Beyt

Du‘ā hāyī bir lübb-i nārsīde nūvīde fe’s-tecebnāhā sūtīde ve kavāyih-i taḥiyyāt-imeşkūre ve kavāyih-i ġayri nā-maḥşūre taḥiyyetun lev suyyiret [5] rīḥen bi-nefḥatuhā ‘ale seyāḥi erāziyyun enbetet zehrāun

merāsim-i tebcīl ü levāzim-i tekrīm ile ihdāsından soñra ḥüsn-i şīyemleri muḳtezāsı ile ‘abd-i dā‘īleri aḥvālinden su‘āl-i şerīf erzānı buyurulup fe-lillahil ḥamd vel minne Beg Efendi muḥibleri mürāfaḳatı ile ṭayy-ı merāḥil ve ḳaṭ‘-ı menāzil iderek şihḥat ü selāmet [10] ile yevmü’s-selāsede ki zī’l-ḥiccedir belde-i ‘izzeye vüṣul müyesser oldu. Beg ḥazretlerinin ḥazarde ma‘hūd olan aḥlāk-ı seferde bihter ü şad-mertebe andan ber terdür cümle ‘asākır ḥayr-ı müeşşir ile ülfet ü imtizāc ve ittiḥād ü ibtiḥācı mertebe-i kemāledür. Devlet-i kerem-i mu‘tādı cū desti ile küşāde o ṭāḳ-ı gerdün niṭāḳı ḥān-ı ni‘am-ı mütenevvi‘a ile nihādedür. [12a] Ḥazarda müte‘azzir olan eṭ‘ime-i nefise ḳaffār ġayr-i enīse her şerīf ḥayşiyetiyle me‘kūl ve her şādır varda mebzūldür ānıñ selāse ile kebāb ve her lezīz ṭa‘ām ve şarāb ve eşnāf-ı sebzevāt ve elvān-ı ni‘am ḥulviyāt ve külli mā-eştehiyyetü’l-enfusü’l-kerḳas [5] ...efzūn ve bī-ründür ve sefer-i leyde istirāḥat için nīce def‘a üseyyide nüzul ittikde fi’l-ḥāl meyāh-ı ḥāne cümle yārāna ve sā’ir ihvāna sükker-i loḳum *el-muḳallibu’liküllin velā teḳūm vesā’irun eşnāfu naḳlu’l-mekki yeḥdeşu ‘an külli lezzetin ve ḳad ...* ve kebāb bī-ḥad ve bī-ḥeşābdır ve celb-i neşāt ve neşveler mükerrer [10] āḥer ḳahveler bilā-irtiyābdır ve cenāb-ı şerīflerine rūzi olan her menzilde ta‘zīm ve her merḥalede tekrīm bir serdār-ı ḥazīneye müyesser olmamışdur. Her münevver-i şāḥib bir merḥale muḳaddem istikbāle gelüp envā‘-ı hedāyā ve peşkeş ve envā‘-ı fevākih-i cenīne ve ... eseb şābār-ı ḳitār ile keşā-keş gelür idi Beg ḥazretleri ānıñ muḳābelesinde ḥil‘at-ı fāḥire ve in‘āmāt-ı vāfire bezl ider idi. [12b] Cümleden ḳafr ü ümmü’l-ḥüsünde ‘arīş-i a‘lā Ġazze mīvesi mişmiş ve levz tūt-ı sefīd ve tut-ı siyāh ve ḥıyār ve mā-i ḥulv ve ḥubz tāze sā’ir ni‘am-i bī-endāze ile istikbāle geldi ve sā’ir ta‘zīm buna ḳıyās olunur. Ġazze’ye vüṣulde ol

bir iki üç merhale [5] muḳaddem evvelīsi Mūsā Pāṣā ḥazretleri envāʿ-ı fevākih gūn-ā-gūn ki miḳdārı ḥadden efzūndur pīṣ-keṣ irsāl eyledi ve köprüye dek ḥam-ı keṣir ve cemʿ-i ḡafir ile istikbāl eyledi. Bir uslūb ile tertīb-i ālāy olmuṣdur ki çerḥ-i devvār bu deñlü hezzār hūmār dīn-ü bī-ṣamār ile nazīri nīce edvārda ḥayyiz-i iʿtibārda [10] görmemiṣdür ve yevm-i ṣānīde ki yevm-i erbeādır leb-i deryāda miyān-ı besātinde olan kaṣr u lezīz ve kūṣe-i köṣk ki nazīrlarına daʿvet olundu. Sāʿir serdārān behiyyet ve iclāl ü taʿzīm ü iclāl ile daʿvete icābet itdüler. Ve bu varaḳa-i ʿubūdiyet ānda taṣtīr olunup cenāb-ı vāhibü'l-āmāl ḥazretinden me'mūldur ki Beg ḥazretleri ḥaṣmet ü taʿzīm ü ʿizzet ü tekrīm ile her merhalede zehāben [13a] ve iyāben muʿazzez ve mūkerrem eyleye āmin. Bi'l-minne ve keremehu ve bu dāʿilerini cenab-ı ṣeriflerinden cūdā itmeye bu faḳīre ṣādir olan teḥassün ve ṣefḳat ve telaṭṭuf ve reʿfeti ve taʿzīm ü tekrīm ve taḳayyud ü tefakḳüd ve taʿahhüd ü teveddüd gencāyiṣ ḥisāb ve taḥrīr ve kitabet [5] mümkin degildir. Benim sulṭānum her gūn meclis-i ṣeriflerinden Baltacı Muḥammed Aḡa ve Ḥāseki Muḥammed Aḡa ve Ḳaya Ḳelebi ve Bā-Yezīd-i Hindī ve ḡayruhum her biri bir eli bayraklı ṣehir oḡlanı ṭaraf-ı ṭarraḳasıdır. Her tevkīrde bir laṭīfe ve her ṭarafdan bir bezle-i ṣerife ve nūkte-i münife söyleyüb bī-gümān meclis-i ṣerifleri Hüseyin Bayḳara maḥallinden aʿlā ve dil-güṣā [10] ve temām-ı ʿālem-i semāʿına ve bir ise sezāver ve kevkeb-i gice ile ḥal böyle ḡāḥ müzākere ḡāḥ müṣāʿare ve ḡāḥ mulāʿabe ve ḡāḥ murāʿiye ve ḡāḥ terāne-i ḥānende-i āvāz ve ḡāḥ naḡme-i sāz-ı dil-nevāz ve ḡāḥ iniṣ ve ḡāḥ biniṣ ...ile ne meṣaḳḳat-i seferden eṣerden ṭül-i rāhdan kelāl ü keder gelür. Cenāb-ı Bārī dāʿimā evḳāt-ı ʿazīzleri zevḳ ü ṣafāya maḳrūn ve kelāl ü kederden [13b] muʿarrā ve bīrūn ve her ʿizz u ṣevkete reh-nümūn eyleye. Bi'l-minnehu ve keremehu ve mezkūr olan yārān ile serdār-ı giryān Ḥalīl Ḳorbacı ve sāʿir serdārlar ʿasker faẓīletlü sulṭānumıñ duʿā ve ṣenāları ile meṣḡul olup duʿā ve taḥiyyāt u selām-ı edri iderler ve duʿā-yı [5] ṣerifleri recā iderler.

(12) Mektüb-i diger berāy-ı eşrāf

Şeref-i dūd-māh er-resūl niķbin keş nesebuhu betūl izzetlü ve faziletlü birāder-i ekremim efendi sulţanum ḥazretlerinüñ nādi-i temiz nefḥalarına ki Bāğçe-i İrem anda bir nefḥadır. Taḥiyyāt-ı lāyıkā ve teslimāt-ı [10] şāyıkā ve daʿvāt-ı şādıkā ihdāsından soñra bir muķtezā-yı ḥadīşin ḥüsñü'l-ʿahdi mine'l-īmān muḥibb-i şādıkları tarafından suʿāl-i şerif erzānı buyurulur ise lillahi'l-ḥamd ve'l minne yümn-i duʿaları berekātıyla şıḥḥat ü selāmet ile kaṭʿ-ı menāzil-i ṭayy-ı merāḥil iderek Şām-ı şerīfe düḥūl müyesser oldu. Birkaç gün iķāmetden soñra teveccüh üzre yüz-i mekarim-i aḥlāklarından mercüdür ki dāʿilerini [14a] duʿā-yı ḥayrdan ferāmūş itmeyeler. Müsebbibü'l-esbāb ḥazretinden me'müldür ki baʿd u devri kurb-i şūriya tebeddül idüp izāle-i firāk ile şeref-i telāk-ı revzi eyleye āmin.

Beyt

Yā Rāb ĩn arzū merā çi ḥūş est [5] tū bedīn arzū merā resān

yol yoldāşları ve sāʿir ʿasākir ve cümle tevābiʿ ve levāḥıkımız şıḥḥat ü selāmet üzre olup duʿā ve şenā ihdā iderler duʿā-i ḥayrınız reca iderler. Bāķī

(13) Şām-ı Şerīfden faziletlü ʿAbdu'l-ķādir Efendi Nakībü'l-eşrāf Efendi'ye gönderdiği mektüb şüretidür.

[10] ʿizze-i nāşıra-i siyādet başıra-i seʿādeti'ş-şems dūnek fi'l-maḥal ve't-ṭayyib zikruke bel eḥabbu'l-müesses li kavāʿidi'l-mekārim ve'l-mefāḥir ve'l- meched lā feytehu elmenāķib ve'l-mü'eşşer. ʿİzzetlü ve rifʿatlü efendim sulţanum ḥāl-i beķā tāl-e baķāuhu ḥazretlerinüñ meclis-i enfes ve maḥfel-i aķdeslerine daʿvāt-ı şāliḥa ve taḥiyyāt-ı fāsiḥa [14b] ve teslīmāt-ı nāķiḥa-i selam-ı secā ki ğarķa vü nesīm nesīm-i şiyāmāt-ı beriyyā'l-ķarnūn ihdāsından soñra lillahil ḥamd ve'l-minne feyż-i duʿaları berekātıyla intizām-ı aḥvāl müstecab-ı şükr-i vāhibü'l-āmāldür.

Beyt

Şevķī ileyke ve in nāyet şedīdun

Şevķī ‘aliyyun [5] bihi illā lehu şehīdun

Tūbā limen emsī yerāke bi‘aynihi

Ve terāhu ‘ayneke innehu lesa‘īd

Benim fazīletlü efendim mektüb-i sâbıkda meşşūr olan minvāl üzre belde-i Ġazze’den Beg efendi muhibleri ile seyr-ü şebb ü telāl ü kaṭ‘ı feḳḳar ü cibāl iderek Şām-ı cennet-müşama yevmü’s-şelāse ki tāsi‘ ‘aşere [10] zī’l-ḥiccedir duḥūl ve vüṣūl müyesser oldı. Beg Efendi muhibleri her menzilde iktisāb-ı zevḳ ve şafā ve isticlāb-ı ḥamd ve şenāda ve Medīne-i remli’ye vāşıl olduğda ḥātemü’l-fuḳaḥa ve ‘allemü’l-‘ulemā eş-şeyḥ Ḥayreddin ziyāretine mübāderet idüp ihrār-ı ecr-i ḥürriyet ve zıkr-i cemīl itdiler ve anlara vāfir şeker ve ḳahve in‘ām itdiler ve Celculiye-nam menziliñ ḳurbunda Re’sü’l-‘ayn’da ‘īd-i azḥā idüp [15a] bir simāt-ı ḳayyihü’l-inbisāt ‘īdül-ḥān keşirü’l-elvān şehirü’l-loḳum lezīzü’t-ṭa‘am küsterde-i rüy-i zemīn itdiler ki cümle orduya kifāyet itdüğünden mā‘āda rīze-i ḥoş bir ceyş-i ‘azīme vefā iderdi ve Mīne Gölü’nde itdikleri zevḳ [5] ü şafā bir kimesneye müyesser olmamışdır. Leb-i deryācada miyāh-ı dıraḥtanda saybān ḳurulub bir mertebe kesb-i neşāt ü feraḥ ü def‘-i kesl ü tarḥ olmışdır ki ta‘bīri mümkün degildür. Anda olan şecer-i bīd sāyeşin-i sa‘īd ve dıraḥt-ı ... cerāḥat-ı ḡam benim engüşin-i merhem idüp ve bende-i dā‘ileri Şāmlı Muḥammed Aḡa [10] sa‘sa‘ya istiḳbāle geldi. İki yük mişmiş-i ḥamevī ve ḥorāsānī ve yarım yük kirās hediye getürdi kirās turfanda olmaḳla ancaḳ ol-miḳdār ele getürmiş ḥaḳḳa her dānesi gūyā ‘atīḳ-i yemānidir. Belki yāḳūt-i rummānidir yāḥūd la‘l-i bedehşānidir ve Şām-ı şerīfde geḳen sā‘at feraḥ-fezā ve evḳāt-ı teraḥ zevā tāriḥ-i meserret ve ‘unvān-ı behcetdir Gök Meydān’da ḳondugumuz birle a‘yān-ı şām ki [15b] her bir ḥātem-i kirāmdır her ṭarafdan mīvehāy-ı gün-ā-gün mānend-i kirās ve tütün ve mişmiş-i ḥamevi ve ḥorāsānī ve ḳıssīn ve berūh ve ḡayruhu hediye irsāl ettiler. Mīvehāy-ı tuḥaf

tabaḳ tabaḳ her ʔaraf cümlesi tâze ve ibdâr ve lezîz ve hoş-güvâr idi günleride bir mertebe [5] bî-i'tibâr oldu ki serdârân-ı 'askere tevzi'den şoñra ekşeri evḳâtde zîr-pâde perîşân ve târ u mâr oldu ve yevm-i şelâşede sâbıḳan fazîletle sultânıñ sa'âdet hânesinde defe'âtle ziyârete gelmiş Bâzîrgân Muḥammed Çelebi neseb-i kerîmi kalâḳanis dimekle meşhûrdur Beg ḥazretleri da'va eyledi fi'l-vâḳi' [10] hâneleri berdâr-ı feshu'l-iksâf ve zıbu'l-eṭrâf ... mu'cebetü'l-eb revâni laṭîf ve bâğçe-i ser-sebz-i şerîf ki Mısr'ımızda mişli nâ-yâb olduğı bilâ-irtiyâbdır. Şol mertebe-ni'am bî-endâze ve mîvehây-ı ter ü tâze ve eṭ'ime-i lezîze ve elvân-ı nefîse-i 'azîze tebeddül eylediği cümlesi müştehiyyu'l-ṭaraf ve fâ'ıḳu'l-vaşfdır ve yevm-i ḥâmisde [16a] vâlî-i Şâm Muştafa Pâşâ Ḥazretleri Gök Meydân'da bir mükellef ziyâfet ittiler cem'- levâzımı ile müheyyâ ve müretteb idi ve yevm-i sâbi'de 'aliyyü'l-himem emînü'l-nisâb ve ekrem Tercümân-zâde 'Alî Ağa muḥibleri da'vet itdiler icâbet olunup sa'âdet-i ḥâsine [5] tevkîd olundu. Ḥaḳḳâ ki dâr-ı 'izzet medârları celâ-yı dîde-i remd... ve sürûr-i ḳalb-ḡam reşidedir. Ahcârı maşnû' ve nuḳûş ve ṭabû' ve biri birine müdâḥil ve muṭ'am ve hoş nemâlıkda mânend-i beheşt-i iremdir. Esâsı metin ve binâsı raşîdeve durr-i dest-i ehl-i kerem gibi küşade ve devḳî ḳalb-i 'ârifân [10] gibi envâ'-ı ziynet ile amâde ve elvân-ı ni'am ile nihâdedür. Suḳûḳ-i esmâna her nuḳûş ve tezhîbile bâ-zîb ü ferûmiyan ḥiyâz-i zülâl ve mu'ayyen ve ferş-i rehâ-yı zîba ve rengindir.

Beyt

Dâr bihâ min külli şehveh hiye

Cennetu'd dünya bi-ṭayyîb-i hevai

ve elvan-ı eṭ'ima-i nefîsesi bî-ḥad ve eşnâf-ı fevâkih-i cenînesi bî-'addır cem'isi ṭaâ'm-ı cennet gibi [16b] nâfi' ve lezzeti cemî'-i i'tîḳada sârî ve nâci'dir deyu varaḳa-i bende ki anda taḥrîr olundu. Mezḳûr olan mecâlis-i şelâşeden müte'addid âlet-i ṭarb ve nice muḳallid beva'l-'aceb var idi ki her biri 'abûsü'l-vech mâtem-zede-i güldürür ve 'ömründe sehâ nedür bilmeyenleri [5] cümerd itdirür ve daḡı nice hoş-âyende küşîdeler

ve hoş lehçe havl-hānendeler ki her biri hañçere-i davud ile eyi hurriyāndan ve murğ ı tayrāndan alınır. Mābeynlerinde tayyīb-i şavt ile hoş-eda ve terāne-i nağme-i dilkeş ile engüşt-nümā çulha-zāde dinmekle meşhūr bir hānendedir ki naķş-ı kār-ı ‘Arabda Hāce-i‘ ‘Abdu’l-kādir [10] gibi bī-şebīh ve bī-bedel ve cevher-gerdān bahā ānın yanında mişl-ü bahā ... hūdā-yı bī-çün hāzretinden me’mūldur ki Beg efendi muhibleriniñ evķātın vañanlarına ‘avdet idince böyle zevķ ü şafāya maķrūn ve şerāyib ve her bu ķalemden vuşul idilivere.

(14) Elķāb-ı şu‘arādır

Cenab-ı feşāhat-me‘āb zārāfet-i iķtisāb şāhib-i kelimāt-ı [17a] şerīfe nāzım-ı beyāt-ı laţīfe ‘ummān-ı ma‘ānī Süleymān-ı şānī müşir-i bünyān-ı emānī semā ses erkān-ı ma‘ānī lā-zālet iş‘āre ve zārā’if-i şşāre ziynetehu bi-meclisü’l-aķbāb ve sebeben bi-müddeti ulu’l-elbāb olup taḥiyyāt-ı teşevvük-i simār [5] ve şunūf-i teslīmāt-ı talaţţuf-i vişār-ı eblağdan soñra.

(15) Tehniye-nāme

Beşşīri leķad enceru’l-iķbāl māu ‘adā ve kevkebu’l mecdi min ufķi’l-‘alā şa‘dā şeyḥu’l-islām ve’l-muslimīn minnetunā allāhü te‘ālā beṭūli ḥayātehü ila yevmuddīn. Hākpāy-i kuddām-ı kiramlarına ma‘rūz-i faķīr-i [10] kem-nāmları oldur ki zāhr-i ğaybden iştiğal üzre iken āşār-ı icābet-i müşerref sa‘ādetden nümāyān olup ol şem‘i münīr-i encümen-i siyādetiñ sa‘ādetli şadr-ı fetvā-yı şerīfleri benim gibi hezār-ı faķīr-i nā-murādı mesrūr idüp ṭalīķü’ş-şabāḥ eyyām-ı ‘īyd olduğı nümāyān ve mahsūs olmışdur hūdāyı bī-çün hem-vāre vücūd-ı bī-hūdları vekāyid-i eyyāmdan ...idüp [17b] zemān-ı ‘adl u dādları eyyām-ı şun‘ullāha murāfi olup yed-i kerem peyvestlerinden edā-yı dīvān ve eţfāl u ‘iyālle birkaç zamān-ı refāhiyetden olacaķ mertebe-i ḥālimize taķayyud-i şerīfleri recā olunur.

(16) Diger tehniye-nāme şūretidür

[5] ‘İzzetlü fażīletlü sulṭānum ḥazretlerinüñ ta‘na-zen gülzār-ı irem ve müşkīn-sāz be-heşt-i ḥarem olan nādi-i muḥterem ve piş-gāh-ı pür-kerem olan ḳafīle-i şevḳ u ‘izām birle nuḳūd-i da‘vat-ı şāfiyāt icābet-encām ve ‘uḳūd-i taḥiyyāt-ı vāfiyyāt işābet-i müz-cām ithāfından şoñra ‘arza dāşt-ı muḥleş-i müştehām [10] budur ki eger tefekḳud-i ḥāl zār-ı lāyiḥa-i ḥaṭr-ı siḥr-i āşār olursa bi-minnihi sübhānehu yümn-i himmetleri berekātıyla küşe-gīr-i vādi-i ‘āfiyet olup e‘azzu evḳāt u ezmān du‘ayı devām-ı ‘ömr ü devletleriyle güzerān idüğü zamīr-i münīr-i ḥurşīd tenvire izḥār ve i‘lān olunur. Bi-ḥamdī’llāhi te‘ālā cenāb-ı ...ḳadirleriniñ devlet ü iḳbāl ile şeref-baḥş Medīne-i Mışr oldukları ḥayr-ı meserret-eşeri küş-i zū dā‘ī [18a] devlet-ḥāhları olup kesb-i ser-māye-i sürūra müeddī olmuştur . Ḥaḳ sübhānehu ve te‘ālā vücūd-u pür-cüdları cilveger-i gülşen-i bī-ḥūd ḳılup āfitāb-ı devletleri zerre nevāz olmaḳdan

Beyt

Bir dem olmaya ‘ātıl ve ḥālī

..... ve ḳadr’u-l ‘ālī

[5] varaḳa-i bendeñi ile ḥāk-pāy-i fekti ḳadar iki dāne imām bulasın irsāl olundu. Cümle bu ṭarafda olan şena-kārān ve emān-ı devlet iclāle rüy-i māl iderler ve şeref-i ḥidmet-i ‘aliyyeleri ile müşerref olan şigār u kibāra du‘ālar olunur benim sulṭānum fāḳir-i varaḳa-i şenā-güsteri [10] bizim Muḥammed Çelebi kişi-zādedir. Lākin rüzgār-ı rüy-i üzār ‘arz itmekle yāvuz-i miḥnet-zededir, ol ṭarafa teveccüh itmiştir. Şeref-i ḥāk büse-i izn-i keremleri mercüdür.

(17) Vüzerâdan birine yazılmışdur

Sürûr-i devletiniz mezîd olsun, kevkeb-i t̤ālî'ñiz müseyyeb olsun, her ümîdîñ hüdâ müyesser idüp düşmanınız zâr u nâ-aķîm olsun [18b] Hâķ subhānehu ve te'ālâ cell u 'alâ nihâl-i vücûduñ libâsın hâķ ve 'aķâyla mülebbes ve mûkerrem ve cemâl-i behcet-i şî'ârîñ hâliyye-i beşâret-i bahâr ile mücellâ ve muķterem kılsun ki zu'afâ-i 'ulemâ dest-i recâları dâmen-i ihsân ki dirâz u a'nâķ-ı ümmîdleri şavb-ı cenâb-ı [5] âsumân feşân ki medâr kılmışlardır. Ol zümreden bu hâķîr-i pür-taķşîr ki iktisâb-ı fażl u edeb nev-bahâr-ı 'ömrüm ser-hadd-i hâmsinden mütecâviz ve şebab-ı şecere-i vücûdum ezhâr-ı ma'ârif-i semâr ile ve *eşteâillü'r-re'si şeyben* mertebesine fâ'iz olmışdur. Çemenzâr-ı devletine istişmâm-ı bûy-i [10] gül ihsân için gelmiş iken sinân-ı harzebân ile mecrûh idüp nihâl-âmâl pejmürde-i ebrum erba'în degil midir.

(18) Veysî Efendi Kemâl Efendi'ye gönderdiği taķdîr-nâmedür

'İzzetlü ve sa'âdetlü veliyyi ni'metim sulţânüm hâzretlerinüñ türâb-ı aķdâm-ı merâmına yüz ve gözüm sürmekle 'arz-ı hâl-i perîşân olunur ki kâşķi enâmil-i hâme-gir saķr-ı nûvîsim on yıl kaşşam şikest [19a] ve hûrd olaydı ve bu sūs-kûşide pâre-i zebânım bundan aķdem 'ahd-nâme-i dellâl kâlaydı tâ ki ol nev-bâde-i gülşen serây-ı fażl u kemâle ve ol bâkûre-i devha-i câh u celâl-i pîrâye mesned-i iķbâl-i rûtbe-şinâs-ı aşhâb-ı [5] fażl u efzâl müttekâ-yı şadr-a'yan ol maĥdûm-i 'aliyyü's-şân ve celîlî'l-ķadr hâzretlerinüñ taķdîr-nâmesini mekteb-ı taķrîre çekmek için elime ķalem-i sihrķâr almayaydım ve elfâz-ı nûvîha-i ģirâsda muķâvi-i suķûr mün cemü'l-feĥavî etmek için taķrîk-i zemân münţalıķu'l-beyan [10] kılmayaydım ve bu haber-i ciġer-sûz sâmi'a-i câna yetişeli iki aydan mütecâvizdir şademât-ı ġirye gelû-ġîr ve terâķüm-i dem-vaĥmûrâz bir ân ruĥşat virmediġim derd-i derûni ser-rişte-i taķrîre ciġerim bu âteş gibi mu'ayyende kebâb olan ciġerlerin eñ sūzânı benim ki dâ'imâ kendilere luţf-ı hâş ile manzûr idim ve her zamân telâķķide bir ġüne ĥil'at-i iĥtişâş ile [19b] mesrûr idim eger ķî ol ravza-i cinâna gitdi bize

ammā bu cihān bağın düzağ itdi ol ḥazret-i cihān āferīn celle celālehü dergāhından niyāzım budur ki ol pak-i mengūş-i tebāgūş-i ‘arş idüp ‘izzetlü sultānumı ravza-i ḥayatda pāydār ve şakīk-i [5] mükerrrem ve şanevber-i muhterem olan ḥadīka-i devlet-i iqbāl sebze-zar-ı ḥayāt ve bekada ber-ḥurdār eyleye āmin ümmü’l-fakīr Veysī.

(19) Rumeli Kaşıaskerine Veysī Efendi’niñ gönderdiği mektübdur

‘İzzetlü ve merḥametlü sultān-ı ‘ālī şanıñ buse-ḥay-ı aşḥāb-ı fażl u efzāl ve mültecāb-ı erbāb-ı cāh u celāl olan ḳademe-i [10] ḥademe-i istān merre mişālleri türābına rüy-ı māl ḳılunur ki bu bende-i pākīze derūn ki nişār-ı devlet rüz-efzūnlardır. Bā‘iş-i nazm-ı aḥvāl-i perīşānımız olan devletleri ser-riştesi ḳaddi ellem her evḳāt-ı ḥulūde beste ve hemvāre-i bed ḥāhan nā-pāk-i meşreb olan düşmān-ı devlet ve iqbālleri ḥārḥār-ı reşk u ḥasedden dil-ḥaste olmaḳ ed‘iyesine mezann-i icābet olan evḳāt-ı ḥacciyet [20a] şemātet mülazemet üzre olduğımızda iştibāh buyurulmaya diyār-ı cihān ve luḫf u iḥsān olan ḳatre-i himmetlerine daḥı sezā-var olan bu teşne-i lebb-i beriyye-i ciğer-süz-i firāḳ-ı hicrānı sīrāb-ı ser çeşme-i ‘ināyet etmek ma‘nāsın ferāmūş [5] buyurmayalar. Ba‘de hāzā bu şaḥīfe-i laṭīfe-i bī-ziyāya bā‘iş-i sebīl-pāş elfāz olan ḳalem-i ṭurfe kāri-i bā‘iş taḥrīk Gerbeş ḳazāsından munfaşıl ḳalan dā‘ileri ḥaḳḳında eger çī imāret ser-sebz-i siyādetleri ‘ulivvi neseb-i kerimlerine dāldir ammā şīm-i kerime-i ḥaseb-i celīlū’ş-şānlarına ki mümāriş-i evzā‘la ma‘lūm olur. [10] Maḳād-ı maḳāl-i perīşānımız şāhid-i ḥāldir ṭarīḳ-i ‘ilmde çok metā‘ab çekmiş ve mezra‘a-i imāle toḥum-i ḥayşiyet ekmiş bir ednā ḳullarıdır. Kāffe-i beyn-i nev‘a kām-baḥş olan şadaḳāt-i celīle-i sultāniden ḥā’iz rütbe-i himmet buyurulmaya bu şeff‘i bī-edebī miyāne-i ḥüssādda ser-bülend buyurular. Bāḳī fermān sultānumıñdur.

(20) Bu daḥı tehniye-nāme-i Veysīdir

[20b] ḥaḳḳa ki peyk-i nīk-i bī-nesīm-i ḡayr-i şemīm ki hem-vāre müjde-i ḳaşdım aḥbāb-ı şadaḳāt-ı nihāl ile şafā-baḥş mehibçe-i muḥibbān olmaḳ lāzime-i ḥareket ve ḥaşşa-

i hilkatidir. Felillāhil-ḥamd ki ferḥunde terīn zemān-ı dil-küşāde dimağ-ı cāna nefḥdir sāk-ı şafā olup [5] ol ḥadīka-i mekārīm olan zāt-ı şerīfleri ki ‘ademü’n-naẓīre Medīne-i gülşen üslub Üskübe kadem ile şeref virdiğiniz haberi ile ‘ıtrī mecālis-i üns olduğda ḥatır-ı müştāk ve küşe nīşinān ḥavās-ı ‘ale’l-ıtlāk bir vechile müteşerrah olmuşlardır ki ta‘bīri bunu pāre-i şekt-i zebān ile [10] mümkün degildür inşāallāhu te‘ālā karīben fi’l-eyyām telāki-i şüret müyesser olduğda ḥaḥ te‘ālā hem-vāre miyāne ... ‘add u dādı āb-ı zemzemden muşakka eyleye bākī hemīşe.

(21) Bu daḥı Veysī Efendi’niñdir

Gül-berg-i bāğçe-i emānı olan cemāl-i bā-kemāl ser-ziynet-i ḥarām gülşen-i serā-yı kamurāni olan kāmēt-i cāme-i zīb-i ṭubā mişāl [21a] müşāhedesi ārzūsı girībānınız kalem-i ‘abbāsi şī‘ār olup galebe-i şevk u ḡam kavātim-i mekātib-i resm-i ma‘hūd olan ‘ibārāt-ı müste‘ārāt mükellefe-i şebīb merāsimin ṭayy idüp ... ‘arşa-i iştīyāk semt-i ḥaliyye-i merāk-ı emāli-i ilcām eylemişdür. [5]

Şi‘ir

Temennā ricālun mādād dād innemā

Temenniyet inne’l-kāke ḥayṣu urīdu

Ve’illem yekun beynī ve beyn likāikum

Sevā ‘ömri yevmun innehu’l-ba‘īd

Żamīr-i münīreñize ki nāẓır-ı

Ḥacel-giyān serā perde-i serīredir pūşide olmaya ki sāḥa-i

Seniyyede merbūṭ ve terru’l-inzimām lehā olan

[10] ‘Urve-i vuşkāyı maḥabbet vālāña miyānemizde olan

Rābiṭa-i ittiḥaddan ‘ibāretdür mābeynimizde devri şūri mütemādi

Oldukca ‘ukde-i ‘aşk ve mürüvvet

Muḥkem olup ed‘iye-i ‘illet zamm

Telāki iktiza etdükde mücerred

Keşmekeş ser-rişte-i maḥabbet

ol kühsār-ı fażl u ‘irfān olan zāt-ı şerīf-i celīlū’ş-şānı tahrīk vāzihū’l-istiḥāle olmağın tağ yürümez ise mişli [21b] pīş nihāl-i himmet eyleyüp bu ma‘nā zımnında kelime-i celīle-i ve ta‘aşşuk *el-üzni kable’l-‘ayni ahyānen* mişdākınca ma‘şūka-i sāmi‘a-i cān olan sevād-ı ma‘müre-i seyrūzi ki fi’l-ḥaḳīka sevād-ı maḳalle-i buldāndır görmek maḳşūd olmağın tālib-i taḳallüd ḳazāsı oldu. [5] Olduğımızda himmet-i bī-hemtā-yı aḥbābla ol mücezzere-i ‘özü-i i‘tizār netḳ-i zer mencūk iclālden şehir-i cemādiyel evvelin on sekizinci günü ‘arz-ı cemāl itmegin zabt-ı sicillāt-ı maḥkeme içün irsāl olundu. Taḳbīl-i dest-i kerem peyves ile müste‘id olduğda laḫza-i ‘ayn-i ‘itāb şümül dirīğ buyurulmayup ḥuşul-i murādı [10] bābında şemme-i efrād ile destgīr olmañız niyāz olunur. Bu cānibe müte‘allaḳ umūrda südür-i iḥsānıñız ziyāde ve nokşān ḳabūl itmedüğü ma‘lūm-i ‘ālemyān olmağın tayy-ı muḳaddemāt recā olunmuşdur.

(22) Bu daḫı aḫer-i şūretdir

İhdī selāmān reḳī ‘an rütbetū’l-‘aded lā yenḳāzi bā naḳḳāu’d-dehri ve illā bād ilā süveydā fuādī [22a] meddi emelī eḫī şaḳīḳi şiddīḳī seyyidī senedī akiyyu’l-minni maṭlabī kehefī ve mültecāyı bel ‘iddetī ‘iddetī zehvī ve mu‘temedī min şekliyyi nasbun ‘aynī lā yufāraḳatī ve ḥubbehu ve hevāhu [5] ḥallun fī ḥuldī ibḳāhu rütebī fī ‘izzu ve ‘āfiyeti ve devleti fī şafā ‘işi bilā nēked ve ba‘de fe‘lem bānī ḳad ḳūziyet asā ve ... min şiddeti illā şevāḳi ve’l-kemāli ve lem ecid mes‘afen ve fī bi‘ahdike lī ḡayre’l-mudāmi’ [10] lākin ḥānini celdī ve küllemā feāmenu ve ma‘an ḳilli muşaytirī keennemā şa‘detehu ennāru min kebdī ma ellezī ba‘de ba‘dī ‘anke yā emelī teḫaşşu ve lā nezaret ‘aynī ilā eḫadun kāne fīke

cemî'ul hüsni munhaşirî ev makletî men 'azîmu'l-hubbi fî remedî fein'ami 'ale melcez minke bina'sî [22b] ve eslim ve 'iş ve ebbû tûli'd-dehri fî ra'tihi ve fî tegam bi-haqqî'l-vâhidi's-şamedî zerd-i zeyn-i rivâyet-i hadîs mihr ü maḥabbet-i şudûr ted pâre-i nessâci-i 'ibârât-ı tekellûf âmîz ğarbiyye ... seniyye-i efsâne bi-emân-ı nev hevesiyân ve kışşa-i perdâzı [5] hikâyet ğurşa-i mehcûri ve fûrkat maḥallinde terzîk-i güzârı isti'ârât-ı külfet-engîz-i 'acîbe bid'a-i kabîḥa-i hengâme-i girân hûd-furûşân idüğü in'ikâs-yâfte-i âyîne-i şâf-ṭab'ı inşâf-ı ittişâf ḥazret-i maḥdûmu olmaqla ber-müceb fetvayı fehvâyı

Şi'ir

İzâ şafetu'l-meveddet beyne

Ḳavmi ve dâme'l-evhem [10] semcehü'l-esnâ

beynimizdeki 'alâka-i ekîde-i ve dâd u vâlâ ve râbıta-i zâbıta-i ḥulûş u şafâ iktizasıyla diĳkat-i himmet-i uḥuvvete ṭayy lâzım gelen muḳaddeme-i medḥ ü şenâ ile ma'ân endahte-i muṭṭariḥ-i istiânâ kılındıĳdan soñra müştākâne du'âlar ile bî-tekellüfâne numûde-i muḥleşin budur ki nîm-i cür'ası telḥ-i künde-i firâḳ şad çeşme-i şîrîn ḥayât cenâb-ı ḥazret olan [23a] zehrâ-yı ḥirâfet bu ciger-i teşne-i seyyâḥ ârzü ve lebb-i ḥaşk bâdiye peymâyı feyâķi iştıyâķa ne keyfiyetle gülü-gîr şabr u ḳarâr olduĳı cilveger ma'rûz-i istiḥbâr olmaĳa müteḥammil ise

Şi'ir

Çi kâr bâ ki be fermûde-i firâḳ negerd

Çî [5] sūrâzîn heme tenk şükr ze baḥt keşûd

Ki def'i telḥi-i hicr tû ez mezâḳ negerd

El-ḥak lebb-i zîr-i peymâne-keş

Bâde-i maḥabbet ya'nî dil lâ yu'aḳḳal bî hûş u ṭâķa nâ güvâr şerâb-ı

sīmāb-ı hāşiyet fūrkat bir mertebekāmide olmışdur ki [10] min-ba‘d dehāninde zebānı yek-pāre ‘aķide sūkker-i mışrī degil faraza kışaba-i hulkūmu daķı hoşnud-i fevvāre şerbet nebāt-i hamevī olsa fi‘l-cümle şirti baķş olmaķ ihtimāli muķāldir el-kışşa

Şi‘ir

Vāy ki telh şod ve ebr dil pūr gezend mā

Berk bu rene zende ki dārvi-i sūr mend mā

‘İşret yek zemān-i mā maķabbet-i cāvidāne

Şod bīn ki kār [23b] mikuned tālī‘-i ercümend-i mā

ve kim reşhası ıztırāb evride-i dil hezār sefine-i vücūd Hazret-i Nūh gibi olan seylāb-ı sirişk-i iftirākāt ve ser-küşte-i ğarīş lücce-i şevķ-i dost ve pā-beste-i ğūta-ķor ‘ummān-ı ğurāma nūh tārīķle rehzen [5] şekīb ve ārām olduĝı ķehre nümāyı mirāt-ı isti‘lām olmaķ ķābil ise

Şi‘ir

Dermānde em ... dil bī ‘ilācehu ķuvīş

Deyn ber mizāci-i dil gerduñ mizāc ķuvīş

Cān dāmger be şu‘le-i ĩn dil berden be dem

Zīn zū hayet ve şebhāy-i rāķe ķuvīş

fi‘l-ķaķīķa hem-vāre ğeşti teşte ve ķulzem-i [10] eşk-i hayret ya‘nī merdüm-i ķeşm ki gerde-rāh-ı rü‘yet muķālif-i ... yāl-i şarşar-ı māhiyyet-i ķasret bu tarafa gird-āb-ı kürbete ilkā itmişdir ki ba‘de‘l-yevm her āh-ı serd-i kerem dūdli rüzigār muvāfaķat-ı refīķ-i ķalāş degil meşelā her tār-ı şu‘ā-ı başīri dīn-i seyirde sākin-i selāmet peyveste nīce ķallāb pūr ķadebe-i necāt olsa bir nefes can ķurtarmaķ taşavvuru beyhūde ķayāldir ve bi‘l-cümle

Şi‘ir

[24a] *Hicrân refîk baht zebûn kesî mebâd*

Haşmî çenîn dilîr neḥût kesî mebâd

În ger çi hây şevk ki ğalaṭide kûh ez ...

Binâ-yı şabr u sükûn kesî mebâd

‘ilm-i celiye ḥafî buyurulmaya ki çāk [5] çāk-i girîban şabrî keş-â-keş nîce-i geştgîr meydân-ı ârzûdan temennâ rehâyi ile pîrâhde-i ‘azîzü’l-vücûdı ve revân-ı ‘ademe ‘azîmet ihdâ ve ithâf ve pâre pâre dāmân-ı taḥammül ḥârḥâr-ı ...maḳilân râh-ı şevkden terci-i ḥalâş ile ḳabâyı girân bahâyı beḳâyı ğaret-girân fenâya nesim-i teslîm [10] ve i‘tâ olunmuş iken bi-ḥamdihî subḥānehû hüdḥüd-i ferḥunde ... feşâḥat ve tûṭî-i şükr-i güftâr mısr-ı belâgat ki mektûb-i bedî‘ü’l-üslûblarından ‘ibâret ve nâme-i meserret-maşḥûblarından kinâyetdir. Dilîr-i şîrîn kelâm müşkin ḥaṭṭ u sünbül kelâlesin ḥadd-i mişâl buyurup müjde-i peyâm-ı ‘âfiyetleriyle külbe-i aḥzānum maḥzen-i şādî ve sürûr-ı nigâr zengîn-edâ-yı [24b] ‘anberîn elf u sîmîn sâ‘id ve sâḳ-ı sehî-ḳad mânend-i ḳadem başub rencide ḳılup beşâret-i peygām-ı şihḥat u selâmetleriyle miḥnet âbâd u vîrânemi ğâyet ... ma‘mûr etmekle re’yimüz ḥalel-gîr-i imhâl ve tedbîrimüz raḥne-i yezîd te’ḥîr olup

Beyt

Fetemte‘î yâ mehcetî in lem yekun

[5] *Nefsu’l-ḥabîb fe ḥazihi eşārahu*

mefhûmu mu‘allet ḳalb-i ‘alîl ve merviyyi gîr ‘alîm olmak üzreyüz.

Şi‘ir

Limâ âtânî minke iktifâ

Ellezîne ḥuyi felâ bud siḥrin lilbeyani ḥalâli veḳifet

‘Ale rub‘i mine’l-fasli ehl ve kavmī ‘ale rub‘u’l aḥnehu

Hāl eremrak min dem‘ī ve’l-temme türbehu ve’s-el

[10] *İtlālān mucīb su’āl*

hak budur ki müşerrefe-i şerīfe ve müleṭṭafa-i laṭīfeleri yerine ḥüccet temkīni naḥlistān-ı irem cihān degil menşūr-i taḳlīd-i salṭanat-ı ‘ālem bihişt-i cāvidān olsa da bu mertebe sürūr-i sermediye vāşıl ve bu ṭabakada neşāt-i ebediye nāşi olmazdım nīce şīrīn gām olmayam ki kande nūvīd-i hümāyūn fāl-i sa’īd-ter olan çāştı ve lezzetiniñ yesārda [25a] andaki sükker-i fānīde olsa tenāvülü ḥalāvetde telḥgāmān zehr-i ḳahr-ı çerḥi olmak degil mücerred müşāhede-i hey’atı her bāl göz etem her zerre vāzā-yı ... şükr-i güftār-ı ṭūṭī-i meclis ārayı serā-yı ins ü inbisāt etmek muḳarrer idi yā nīce mesrūru’l [5] ... bāl olmayın kim raḥīḳ peyāmı nevḥad āgāz u serdār-ı necābend bulduğum neşḥa ve ḥāletiniñ şad hezārini şerāb-ı gül-ḳāmet bulunsa şerbi şafā-keş mükerrerān-ı ḥumār setm-i sipihr olmak degil maḥza temāşayı ṭalkı her nā-sāz çıkar nā-hemvār-ı ḥamīzārı dest-i insān bedr-i fās dil-keş-i eṭvār bezm-i zevḳ-i neşāt eylemegi muḥaḳḳaḳ [10] idi.

(23) Veyis Efendi’nin mektūbi şüretidür

Verdu’l-beşā bimā eḳra’l-a‘yunā ve şefa’n-ne‘ūsi litekun aḡyātu’l-minnī ve teḳāsümü’n-nāsi’l-meserret beynehum kısmen fekāne eclihum ḥaṭā enā ḥaḳḳa ki müyesser-i meysere meserretten ‘āmire-i ḳışt-i evḳā vü ḥāvī feraḥ-ı mu‘allā olmak baña münāsibdir ki iḥyā-yı merāsım-i dīn nā’ire-i ḳalem kevşer-i rīzīne [25b] ḥāşşa ve miyān-ı ḥaḳ ve bāṭılı fayşal yetürmek lisān-ı şıdḳu’l-burhaniye lāzım olan laṭīf ve ihsānı çok ‘ilm ü fazlına ḡāyet yok istikāmet-i ‘ilm aşāletde ser-firāz-ı ‘ālem ‘izzetlü sulṭānum ‘ālīşānım ḥazretleriniñ feyyāza-i raḡe-i bāhirle ibrā‘ası kefir-i [5] riyāz-i āmāl ehl-i fazl u kemāl etmek tekellüfün ihtiyār etmiş ya’nī ḥaṭṭ-i ḳalem-i Rūm’da ki ferḥunde terīn hürmüz red buse ḥüsrev ḥāşāk-i mevādd-ı fesādı çemen-zār-ı emn u ḳarihiyete tebeddül ḳılan ‘aynu’l

ḥayāt şer‘-i muṭahhar lü’le-i ḳalem zāl-i rīzlerinden yek ḳalem icrā olunmağ için fermān-ı
ḳaḳa cereyān-ı ḥilāfet-penāhī şādır olmuş.

[10] *Beyt*

Ḥūşā ‘ālem ḥayāt tāze buldı

Cihān āvāze-i ‘adliyle ṭoldı

ḥaṭīb-i fezā-keş ṭaylasān-ı sipihriñe müşterīdir ki cāmi‘-i mecāmi‘-i kā’inātın
minber-i heft-pāye-i zebercedi ... ‘ālemden bu maẓmūnlu pīrāye-bend-i Ḥuṭbe-i
Aḥmediyye olduḳda ki

Beyt

Leḳad zādet lileyyami ḥüsnen ve behceten

İzā eyyedü’l-islāmi devletun aḥmedun

ṇehre-i [26a] sāhire-i ḡabra ḥaliyye-i beliyye-i emn ü emānla revnaḳ-peẓīr ve
muṭarrā olup ḥātem-i gevher tekīn ḥall u ‘aḳd

Beyt

Men ma‘şer kūḥlet bi’l-levmi a‘yunuhum feḳad

İllā keffin leyāmi ḡayru şabbāb

maḳūlesiniñ gird-āb-ı muḥīṭ-i ṭama‘ olan dest-i [5] best-i feẓāḳat-peyvestinde olundu
ba‘zu’l-vücūh kerīme iḥsābehum şemmu’l-envef mine’ṭ-ṭırāzi’l-evvel silkinde dāḥil
cāvīddir bā-keffi ve efāzil-i bāhiru’l-mecdi’ş-şarḳ olanlara taḳlīd olundu felillāhi’l-ḥamd el-
ḥaḳ sīmurğ-ı muraşşa‘ cenāḥ-ı ḥurşīd şāhiḳa-i şāḳa-i kūh-i ḥādirden şahrāyı ḳulmāyı bā-
ḥatr-i [10] zemīne taḥrīk ḳādime-i sunūh ideliden ilā hāzihi’l-‘ahden seyf-i .. şerī‘at sā‘id-i

devlet-i müsā'idleri gibi guşye-i bārizi himmeti levm-i lāyihden fütūr getirmez bir keff-i kâf māziyyü'l-garāyim verilmişdür.

Beyt

Nice yıl dūr ide perkār-ı sebkipāy-i felek

Görmeye sencileyin hākīm-i pāber cāy-ı

hākka ki tārīka-i imzāyı hükmi-i şer'ci serāngeşt kalem hurdekārlarından [26b] hatm olunmuşdur ve şadr-ı mu'allā kadr-i erīke-i şer'ci bedr simā'ı sa'adet olan fuād-ı kerīmleriyle kemālin bulmuşdur ol ... hubb-i veliyyü'n-ni'am-ı 'ālemiyān olan qar'ı harşūmetü's-şeref ve hayr-i ervā'u'l leffi'l-lezī

Beyt

Tecāveze kadree'l-medhi hatte keennehu

[5] *Ba hüsnī mā yeşni 'aleyhi yu'ābun*

hazretlerinüñ zāt-ı fazl bir mekkiyyü'l-mekārimi ki fi'l-hākīka 'izzu dermān-ı kurbetdür. Durret ... şāfī şadr-ı devlet olduğda derd-i dūd-i nev şān cekde-i hırman olan kadh-i işāmān-ı sülāfe-i 'irfānī şahbā-yı mekkiyyü'l-hitāmü'l-iltifātla sīrāb ve şād-gām etmek şahīfe-i devlet- [10] pīrāye olduğu bildikleri cihetden ... şīri imādi ve sun'ci ni'am-i kerīmetü'l-havādim ve'l-mebādi olan bendeleriniñ te'sīr-i gamūm u humūmdan ser-rişte nümā-yı vücūduna 'uqde-i inqitā' yetmegi ve gül-bin-i aḥzar-ı tabī'atden tārāvet-i ihzırār gitmegi āz qalmış iken mecrā-yı zülāl kerem ya'nī nāvidān-ı kalem-mu'ciz raqamda icrā-yı selsebīl ü hāne mübāderet buyurdular deyyir-i [27a] şahid semn-i ruhsār-ı benefşe haṭ ya'nī mektüb-i 'anberin nuḳaṭıñ kelimāt-ı temkīn 'ibārātla cerīha-i hāṭir-i hazīne merhem şifā-sāz-ı kerem urdılar. Bir vechile ki şeyh vefte-i kalem olan vazīfe-i laṭīfe harīr-i taḥrīri tesbīh olundukta naḳşibend nazar-ı 'ināyetleri tār u [5] pūd tedārik-i aḥvāl-i bende ki ile tarḥ-ı dil-firīb virmiş ve dībāce-i zībāyı suṭūra perdāht-ı insicām virüldükden soñra tīrāz-ı

istebraķi nīṣāne-i tamgā-yı bī-hemtāyı iltifāt urulmuş bāreke'llāh zehī biñ ... pey iķbāl ki
şemşīr-i cellād 'ömrüme teslīm-i gerden-i rızā kılan bende-i ğamzden müşāhede-i şevāhid-
i [10] helāk etmişken berā-yı sa'ādet iyāl behcet-i ğāyāt-ı azādi getirdi. Hūş berīd-i nüvīd
bī-dād-ı cāh-ı cellād ki 'aķāriyet-i hā'ile-i ğa'ile-i genc-i 'uzletden ve ğül-i peygüle-i tenhā-
i ve ğurbetde ter-sefāk bümm-i helāk olan cān-ı za'īfe hırzu'l-emān hirāset dükkān olur
ta'vīz-i 'azīz-i sa'ādet yetürdü bā-ħabbezā şeref nāme-i iclāl ki meşātta-i cemāl [27b] ārā-yı
belāġat meyl-i kehlü'l-cevāhir ser merāk-ı murād ya'nī kalem-i ħüccete sevād-ı birle
tekħīl-i 'uyūn hūr-i 'īn reybinde kıta'-ı ħarūk kıldıkda ger şemme-i elhāz-ı dīn elfāzına şad
hezār kılup muşāķi'-i belķāyı ālüfte kılmış

Beyt

Hūşā raķm zede-i kātib [5] ħaceste sevād

Sevād-ı kilki ola ve şemme-i 'arūs murād

ve çehre-i perdāz-ı nevaġim devātü'l-ťarz berā'at olan kātib-i sāmiri kalem taħrīr-i
murād 'anberiyeti ŗurra-i ġarra-i kırtās etdükde her tār-müy-i kīsvi dil-cüyunda nīce
ħavātır seħra-i suħbāt-ı kelām o yaħte olmuş.

Beyt

Ĥarūfeş ħūr lef [10] bitān çekel

Heme cāy-i ħānist ve māvāy-i dīl

ol menşūr-i ħaceste suťūr-i server ki ma'nāyı rüşen tāb-nāki beyāz kırtāsın nūrun
'ale nūrdur nāzil olduķda merdüm dīn-i abād-i adāb-ı birle telaķķi-i bi'l-i'zāz edüp

Beyt

Çün dīde be ser nehādem

Çün ruhe be ber nehādem

ol dem ki meṭāwī-i gönçe-i ṭūmārı nesīm-i ‘anber şemīm-i niyāz u ta‘zīm-i birle [28a]
küşāyiş buldu intişār-ı lehleḥa-i ṭayyib-i ma‘nāsı ‘anber zīr-i maḥmere-i şamme oldu ve
sünbül-i deste-i melfūf-i ḥurūf enāmīl-i pençe-i pençe ḥüsn-i müdrike-i birle inḥilāl
buldukda te’şīr-i meşk fışk-ı leṭāfetde ḥafıyyesinden perde meşām ğarbal-i ‘ārif oldu.

[5] *Beyt*

Ya rāb īn nāme ki ... ezher-i şikefī

Būy-i ḥāh perver iḥsān ve ‘iṭāyi āyed

Īn cī enfās revān baḥş ‘abīr efşānist

Ki ezū rāyiçe-i meşk ḥiṭāmi āyed

bu dest-i evride-i kâşid baht u iclāl olan meşrefe-i bī-mişāl nuzūlünden cān-ı [10] nā-
tuvān şikence-i pençe-i siyāk-ı ğamdan ḥalāş buldukda ya‘nī zāmn-ı taḥrīrde ol nişāne-i
na‘lçe-i ḥuddāmı ḥalka-i kūş ‘ulviyyetim olan luṭf u mürüvveti çok sultān ki mesned-i ārā-
yı sadāret-i ‘ilmiyye olduğu münfehim olduğda ḥazīnedār-ı cinān ya‘nī cān-ı rakḳāş dest-i
efşān şafāya īşār naqd-i girānmāye-i ‘ömr kıldı āyīne-i ‘ālem-nümāyı ‘aql-ı teşā‘id encüze-i
[28b] sevdādan ki şemere-i māū’l-ḥülyāyı tenhāyidir külli jengār-ı kudūret bulmuşiken
elḥamdülillāhi te‘ālā mışkala-i renk-zādı şafādan hem-renk şeb-çerağ-ı ḥurşīd oldu ve
ğonce-i bāğçe-i ḥātırıña şadme-i şarşar-ı ğamūmdan pür-mürde ve perişān idi taşarruf-i
nevāzis [5] nesīm-i keremden ṭarāvet tāze buldı ‘andelīb-i nāṭıka ki nağme senc-i gülşen-
serāy-ı feşāhatdir. şıdk-ı ḥazānu’l-aḥzānda lāl ü kelāl olmuşidi. İstişmām-ı revāsiḥ behār-ı
iltifāt etmekle teşānif-i āvāze-i menākib-i ḥamīdelerinde bedī‘āne aşvāt-ı bünyadına şurū‘
idi. El-ḥāşıl hep bir nesīm-i iltifātta dem-beste olan [10] ezhār-ı havās ... ki rütbe-i inşirāḥa
yetdi.

Beyt

Dil refte bûd u cān şode minnet k'an dil

Be sîne āmed u ān cān be ten resîd

Ol sulţān-ı hezār ‘ālem celle celālehü dergāh-ı muḳaddes ve cenāb-ı feryāl res her ... rüy-i niyāz fermüdedir ki ṭaraf-ı zāhirü’ş- şeref cenābıñıza nisbet-i felek ḡaddār-ı ḡanûde cilibāb-ı ḡaflet [29a] olup ebedü’l-ebedi delālet-i şeref şā‘im-i vecd-i müsā‘id ile hūrşîd-i felek-i iclāl olan vücûd-ı derm-i nihādıñız seyr-i menāzil-i şeref etmek istedikçe ḡah beytüş-şeref ḡazret-i şeyḡu’l-islāmide ḡall-i müşkilāt-ı vāḡı‘āt eylemeyesiz fe men [5] dāru’s-sa‘ādet külli yevm ilā dāru’l-hünāfilehum cerā.

(24) Bu mektûb daḡı ol yegāne-i rûz-i-ḡār Veysî-i sūhandānuñdur

‘İzzetlü sulţānıñ mazbûṭ mülûk tâc-baḡş olan ḡuddām-ı müctemi‘ü’ş-şimāl-i süreyyā naḡışları küşe-i keşse-i rüy-i iclāl u ta‘zîm fersûde kılınmaḡla ‘arz olunur ki ḡālā dest-bāri-i ḡalem [10] mu‘ciz raḡimleri vesāṭat ile şadaḡa buyurulan ḡazāyı bihrûz-i sîrûz ol ma‘şûḡa-i nāzenîn şa‘bu’l-menāl degildür her târ müy-i dil-cüyinde nîce ‘āşîḡ ser-bāz o suḡte-i temennā olmaya ‘ale’l-ḡuşuş ḡālā ḡubb-i ‘izāmı aşḡābından Kāmil zāde ‘Abdurraḡman ve Receb neseb-i mevālî Rızvan Efendi nām iki ‘āşîḡ-ı maḡmûm ser-bāz temennā-yı vişāl-i sîrûz ile dürr-i ma‘delete şevḡ vaṭiyye-i şevḡ etmişlerdür. [29b] İkisiniñ de nihāyet-i emniyyesi bu maṭlab-ı a‘lā ḡuşûli olıcak recamız budur ki ṭarafeyniñ ḡayṣiyyet-i neḡāzāsı ol maḡşûdu ‘uḡde-i ta‘ārruzāt-ı sâḡıṭāya düşüp ikisine de ḡül-bin-i ḡadîḡa-i recādan ḡārser tîz-i ḡaybet ü ḡırmān naşb ola. [5] Bi‘İzzet-i rabbüne’l-a‘lā eger ‘İzzetlü sulţānıñ şemme-i ‘inayet ü iḡsānı sâbıḡa-i ni‘am sâbıḡaya lâḡıḡa buyurulur ise şad hezār anıñ gibi mu‘ārız-ı pāymal-i ...küb-i ḡusrān olurdu bir loḡma-i ‘azîzdir. Ferāḡūr ḡavşala-i istiḡḡākım üzre sofrā-i ni‘met behre-i in‘ām ve iḡsānıñızdan bu gedā-yı ... ḡül derā dergāhıñıza şadaḡa buyurduñuz [10] lâyıḡ-ı devlet ve şāyeste-i iḡbāl budur ki ol loḡmaya ḡöz diken şadaḡa-i men‘ u def‘ ni‘metde dirîḡ buyurmayup bî-dirîḡ buyurasız.

Beyt

Bezm-i iqbālını tār eylemeye derse felek

Kişi yakdığı چراغ üstüne pervâne gerek

(25) Bu daḥı Mıṣr'da mutaṣarrıf-ı mansıb-ı kazāyanıñ Ma'rūf Efendi'ye Veysī Beg mektūbudur

Yā men ce'ālallahu ismu's-sāmi fī-'unvāni mefāḥiri'l- [30a] esāmi ma'rūfen mā ...
ye'mur beyne'n-nāsi binehyi'l- münkeri emran ma'rūfen ve zülalün şadeḫi keffun cevadi
ḫavlehu bibeḫl cevāhiru'l-ma'rūf ma'rūfen āmīn her çend rüşen şāhiḫa-i cibāl-i ḫayālden
yāriñ bünyān-ı ḫavās [5] müdrike müteraşşid-i hilāl-i 'īd olup 'adlīn-i dūd-i bende-i ḫāzi-i
iltifāt-ı 'aql öñünde edā-yı şehādet rü'yet-i ḫali ve mehce-i rü kūy-i livā-i mäh-ı şevvāl ki
mencūk serā perde-i sulṭān-ı 'īddir. Verā-yı bayraḫ gülgün-i şafaḫdan zāhir ola herkes
ṭaraf-ı nesbet-i 'ubūdiyyeti olan āsitāne-i [10] devlet nişāne-i taḫdīm tehtiyyetü'l-ḫudūm-i
'īd etmekle tehtiye-i levāzım-ı devlet-ḫāhı ve du'āḫanı ḫılmaḫı lāzime-i 'uhde-i 'ubūdiyyet
bilür. Eger dest-gere bend-i rüzigār bi'z-zāt ḫā'iz-i sa'ādet mülāzemeti olmaḫda zā'ili
rehvār-ı ḫaṭ u tirḫāl-i āmāline 'uḫde-i 'aḫāl muḫālefeti şalarsa ḫāşid-ı bī-pāpir-i cihān
peymā-yı nāmeyi ki şāhid-i ḡadr-i iḡrār-ı müşkin-i şāmedir. Vesīle-i dest-i būs ḫuddām-ı
'ālī maḫām [30b] ḫılır. bināen'aleyh ḫāzā saḫīrū'l-ḡayb cihān ḫadam ya'nī ḫalem ki ḫaṭve-i
himmete müsāḫa-i berzaḫ vüçūd-u 'adem ber-ḫademdür. Baḫr-i zulumāt-ı devātdan
şāyeste-i bezl-i ḫademe-i ḫadeḫa-i āsitāneleri olur. Tā dīn ü naşidede bir sekt-i güher
keşide-i vüçūda [5] getürdigi ... mınṭıḫa-i himmet etdükde ḫidmet-i muḫaddetleri tīr
olmaḫ içün rüz-i tārār-ı eyyām-ı devletlerinde arāyiş-i tamḫa-yı revāca bulan cins-i fezā'il
u ma'ārifdaki ḫayli zamān idi rāyiçe'l-vaḫt-i bender-gāh-ı kūsār idi. Bir perīnān hezār
naḫş-ı faẓl u hüner ü dībā-yı vālā-yı girān-behā-yı ta'bīr-i zāmīme-i nāme-i 'ubūdiyyet
eyledim ya'nī [10] şudud u cemī'e-i te'lifāt bezl-i ictihād-ı 'ācizāne ḫılduḫum kitāb
düstūru'l-'amāl ki ḫasretü'l aḫlām Evvel müşt Emil olduḫı fevāḫir-i teşrifāt-ı ḫikāyāt-ı

bedī‘adan bir hil‘at-ı zer gibi tırāz-ı belagāt dest-avīz nāçiz-i himmet-i çākerāne kıldım ki fezail-i ... olmağın behcetinde şāhir-i ebrū-yı şiyam pirāye hāş buldu. Şöyle ki miyāne-i kamer-i tal‘atān-ı şehristān ‘ibārātın müşārünileyh [31a] müşārünileyh bil-benān oldu. El-hāk nesīc-i reng-amīz-i berā‘ate bir müste‘irāne naqş-ı nev tarh etdim ki atlas ... kārḥāne-i belagāt tahrīk-i zemme-i berā‘at kılalı sevād-ı müşeddeddir. Lākin bu ‘ibārāta böyle naqş-ı dil-firīb şalmamışdır. Haṭīb-i muşakka‘ [5] kalem-i minbere peçe-i peliyye-i enāmilde inşā ve huṭbe-i belagāt kılalı hergiz böyle bu ridāyı naḥbükü’t-tarafeyn ḥüsn-i edāyı o ... rüşen feşāḥat kılmamışdır. Ammā estağfirullāh

Beyt

Şanma hüner cihānda sözün ögmedir kişi

Veysī kelāmı heme halk pesend etmedir hüner

[10] Kānde seniñ edā-yı perīşān bī-mezk kānde qabūl-i hāṭir-i maḥdūm nā ... hāşā mūştākān ḥarācgāh-ı cins-i belagāt olan hemīşe idrāk-i deḳaiḳ-i kelimātında ser-endāḥte-i zā’iri ‘aciz oldukları āsitāne-i ḥāce-i ‘irfāna ‘arz-ı kālāyı ma‘rifet kıldıkda perde-i şūf ḡanem perde-i beytū’l-ḥarem ve hırka-i hemār baḥye-i dervīşāni ḥulle-i gülrīz-i selāṭin-i ‘ālīşān .. ‘affākellāh ol [31b] mālikū’l-mülk ... zerddir. Her bir tahrīr-i fezā’il olan şāf zamīr-i şāf-ı müşkaflarına ‘arz için hemsār-ı bendir-i pendāde kīlīm-i zārā’if metā‘-ı ma‘ārif eyledikde cell-i şad pāre-i fersin mu‘ādil perde-i serāyı felek-i atlas kılam te‘ālāllah.

Beyt

[5] *Şerāb çün şemred zāt ḥuvīş ra deryā*

Harf-i çeküne zend tāk-ı en ki men kehrem

Ammā beher ḥāl bāzū-yı ... ma‘āniḳ gerdün u nevḳdir şöyle ki dīn-i rızā ve qabūl mekḥūl-i mekḥale-i ‘aynü’r-rızā-i mekḥeline bi’t-tebessüm ola ve çeşm-i rāst-bīn inşāf-ı verā-yı ‘aynıñ i’tisām ve ‘aynu’l-buḡz-i teberrüz külli ‘aybdan zaḥm [10] ger şemme-i

ta‘arruż urmuya. Ümīd-vārım ki hāk-endāz sāhil-i diyār bār-ı tab‘ım olan pāre-i şıdk kesb-i mertebe-i dürr-i baht kıla ve kenāre-i kılzem-i hātırdā ālūde kef olan rīze-i hark ve peşīze-i keşf belki tekme-i eklīl-i aşhāb-ı şeref ola

Beyt

Bahreyn mūhre est eger der Yemen-est netersem çün pezīrende kerīm-est

Giriftem çün serāser ‘ayniyen kesb [32a] Çü tū pūşide-i ‘aybī çı bākest

çünkü şahīfe-i kāfūr iltibās-ı kırtaş sūde-i ‘anber-murād perīşān kılmakdan ‘arz-ı izhār fażl u fużūli olmayup fersūde-i hātır-i huddām olan nām-ı bende ki tezkār olunmak münāsibdir ki taraf-ı vazīfe-i siyāh reng-i kelām ki [5] maḥall-i hatm-i merāmdır memseḥa-i kalem ḥüsn-i hitām ola ve kūşe-i kumaş-ı ‘ubūdiyet temgayı iş‘afu’l-‘iyāl ile itmām bula. Hemīşe-i du‘ā-i ḥayra ser-āgāz eyleyüp Veysī terennümā ile cihanı mālāmāl şenāya başlayup āfāka gūher-efşān ol zemāna el açup āmīn diye. [10] Hilāl mişāl niteki zer-nigār-ı ‘ulvide ḥirām eyleye bu zer-ḥalḥal niteki eyleye halk-ı zemāneyi mesrūr şafā-yı tal‘at ferḥunde-i meh şevvāl şafā-yı ‘işretle her günün olup bayrām hemīşe destiñi taḫbīl eyleye iḳbāl.

(26) Bu daḥı münşeātü’l-laṭīfe

Mādāmki şemār-ı nice guşūn-i eşcār maḥall-i birūz-i gülh-kūşe-i ezhār [32b] ve vuḫū‘-i sücān murdārıdır yaz behār zuhūr-i ruus-i eşmār ola ve şabbağ-ı bağ-ı şāhidān destār-ı reyb-i eşmārı elvān-ı dil-firīb ile müzeyyen kıla. Ḥazret-i mālīkū’l-mülk ‘ale’l-ıtlāk celle celālehü dergāhına zemzeme-i gaybullāh cān-ı nā-tuvān peyvestedir. Bu terennüm ile ki [5] ol dest-feşān-ı bağıyān mücedded-i şeref maḥdūm-i muṭlaḫū’l-hīru küşāde keff-i ‘ark-ı tāhir selīl-i zāt ğarīḫ-i nesīl-i kerīm mütevāzi‘ ḥalīl eşrefü’l-kirām bi’l-cümle ve’t-taṣīl cenābib-i gülşen vüşünü’l-eṭrāf ḥānedān devletlerinden serāf-raḫte olan guşūn-i

bedre zevi'l-ihtirām huşūşan düha-i kerīmü'l-bende olan [10] nihāl-i vücūd-i bî-hüdları
dest-zede-i cihān olup ser rişte-i 'ömr-i 'azîzlerine endāze-i kıyās bu beytiñ mażmūni ola.

Beyt

El'āmu elfi şehrun ve'ş-şehri elfu yevm

Ve'l-yevmi elfu hîn ve'l-hîni elfu 'ām

Hāce-i serīre şinās-ı zamīrlerine ki nekkād-ı 'ākāyid-i mahzeredir hāzer
buyurulmaya muttaşıl-ı işlāb-i a'zām a'şābet-i perveride ni'met-i 'amīmeleri olan [33a] ve
sevķ-i nefer-i 'ubūdiyet etmekle sāmī'a-i huddām-ı āsitānelerine tanīn-i melāl sürem
ammā müddet-i medīdedir ser-rişte-i cān-ı 'azīzime merbūṭ olan 'alāķa-i iltifātları cenāb-ı
'ālilerinden fayşal miķrāş-ı istignā bulmağını ve nām-ı bende-i müsteham-ı bî-sebeb
meştūb-i kalem-i [5] nisyān olmağını irsāl mekātīb ile taşdī'lerine ikdām olunmuştur
ammā.

Beyt

Ḳande varım sāye-i serv-i bülendim var iken

Kime ḳul olam seniñ gibi efendim var iken

hizāne-i hāne-i elṭāf-ı celīlilerinden şeref-i ihtişāş bu 'izz-i 'avāṭıf-ı cezīle ol ḳaşāmet
degildür ki inḳıṭā'-ı resā'il ile degil āsitānelerinden dānde-i 'aṭāyı red olmağla kūşe-i [10]
dāmen-i iclālleri dest-i himmet-i 'ubūdiyet füzūn-i ḫalāş bula.

Beyt

Hîṭ ola mı cān u dil elden ḳoya dāmāniñi

Ey boy-u servim bu gice görürler iḫsāniñi

Hālā maḫşūd-i şīlī olur ki nām-ı bendeñi defter-i ḥuddāmdan bi'l-küllīye maḫkūk-i ḳalem tırāş nesyen mensiyyen olmağı revā görülmeye ve zamīme-i [33b] du‘ā-nāme ḳılan birkaç şeftālüyü ḥūş-bū seniñ ḳabūlüne laḫza-i ‘ayn-ı ‘ināyet bī-dirīğ buyurulmayup ḳābil-i tenāvül olanları pīrāye ṭabaḳ sofrā-i cennet behre ḳılup ḥām u nā-puḫteleri ḥavāşīn-i mevāşīn meşrābāne bezl buyurular eger ḳī ol meclis-i bihişt mişāle [5] ki kitābe-i dāru’l-‘īş ekeluhā dā’im ve nefis-i eşcār-ı merfū‘a ve naḳş-ı eşcār-ı merfū‘ası lā-maḫṭū‘atun ve lā-memnū‘adur. İrsāl-i mīve anuñ bağına semer kākher-i deryāya mā Mısr’a ḥurmā göndermek geç gelür ammā dād-ı mīve-i zülāl zīr-i bāğce-i firdevs terbiyetleriniñ vāşıta-i ḳāşin *eş-şey’i nikeş bi zıdduhu* [10] ile sālir fevākih-i ebrārdan rütbe-i imtiyāzı firāḳ-ı ḥuddāma ma‘lūm olmaḳ recāsıyla cesāret olunmuşdur. Her çend ki ḥaḳāret-i dest-āvīz nā-ḳīze naẓar-ı iltifātı ta‘alluḳ ider. Zebān-ı tazarru‘ ve niyāz inşād-ı ḳışsa-i pāy-i ḳalem vūfūr-i nā-tüvān ve ḳabūl-i Süleymān ‘ālī-şāna ser-āğāz eyler.

Şi‘ir

Ersele’n-nemli min ḥulūş ve dād

Süleyman nısf-ı [34a] cerād

Ḳābil-i zāt-ı müntehā ciheti

El-hedāyā bi’l-ḳadri fī yehdā

bāḳī müstedām-ı mest-i iḳbāl olmaḳdan olmayasız her-dem ḥālī el-faḳīru’r-rā’i Veyisü’l-ḳāzi.

(27) Min cümle münşeāt-ı şerīfe

[5] ‘izzetlü sulṭānum ḥazretlerine ‘arz-ı ḥāl olunur ki lişan-ı bāhiru’l-burhān devletlerinden şudūr iden va‘d-i laṭīfeyi ‘illet-i şafāsı ...kūşe-i maḥrūm-mübāhātımız müvāzi-i bağa ḥurşīd idüp ḳadem-i şāhid-i murād içün çeşm-i cān çeşme-i rāh-ı intizārda iken ufūl-i teḥallūf maṭlab-ı ma‘hūdu mütezammin ba‘z-ı eḫyār-ı cān gāh-ı ciger devz-i

[10] istimā‘la rûz-rûşen gözlerimiz târ olmuş idi. Ba‘de ba‘z-ı dostlar manzûme-i ihtiyârı müsterdâd iderdi furû‘-i bedre şecere-i mücedded-i ikbâl-i ibkâhım Allah te‘âlâ kuluñuza nisbet-i hiss-i eşer takayyud idüp belki müste‘id kabûl âb u âteş olan südde-i kîrî tarafına îrâd zinâd kuvvetli işti‘âl idecekdi nâ yereden şerer-i zarar-ı işâbetine ‘âzimlerdir dimeleri mir‘ât-ı ‘aqla şikest idüp bi’l-küllîye [34b] huzûrumuz uçurmuşlardır. Benim kerem ve ihsânı çok sulţānum bu kuluñuza dergâh-ı refi‘ñizden müddetü’l-ömr lutf ve keremden özge nesne senûde etmemişdir ve kuluñuz dağı zâhiren ve bâtinen devām-ı devlet du‘āsına iştiğal ettigimden mâ ‘adâ menâfi-i tavr-ı bendeñi vaz‘-ı irtikâb [5] etmemişdür ve bu eyyâmda eger istizlâl-i beyân himâyetleri olmasaydı hucûm-ı gamûmdan helâk olmamız muqarrar idi. ‘Azîz ve celîl başıñuz için ve vâsıl olduğunuz ser-rişte-i sırr-ı hakîkat hürmet için kuluñuzuñ ahvâl-i perîşānıyla takayyude ‘inâyet-i dirîğ buyurmañuz hâlimi şorarsañuz hudâ güvâhdır ve râhatımdan bir ramak [10] kalmışdur ne vaz‘ edeceğim bilmem.

Mısrâ‘

Ne çäre neyleyeyim bilmezem ne hâlet idem

ve bu dağı ma‘lûm-i ‘âlemiyândır ki zerre izhâr-ı ‘inâyet belki izhâra teveccüh buyurulsa şad hezâr benim gibi gedâ-yı bî-pirüyâ-yı lemhatu’l-başarda kām-bağş minnet-i sa‘âdet a‘lâ olurdu. El-hâşıl benim sa‘âdetlü sulţānum hâlim gâyet mükedder ve perîşandır turra-i varaka-i niyâza lü’le-i ‘aynu’l-hayât olan kalem [35a] mu‘ciz raqamdan birkaç reşha-i ‘inâyet cevâbla âteş-i derûna sükûn vermeleri niyâz olunur.

(28) Ed-dâ‘i Veysî min cümle-i münşeātu’ş-şerîfe

Ketebet demî fuâdi nâri şevk leha lebun ve fî ceneķa [5] sehâb felev lâ’n-nâre belî’d-dem‘ahu haţţî ve lev lâ’d dem‘a li ihtirâķu’l-kitâbi sepîde dem ki emîr-i kalem vâfâķ-ı rû sancaķ dîrîn havra nesîm tãfrdan ihtizâz-ı nuşret yetûb sipihrân muraşşâ‘ cûş-i şuâ‘-ı

yemin ve yesârdan tertîb ve şufûf-ı şabâh etdükde ve merru'l-mesfûr iştabil-i seher [10] tabla-i cenayib-i mücevher kalâde-i eflâk olan düldül-i muṭallâ ke-cesîm-i cûş-büy-i arâyış gurre-i şabâhu'l-hayr ile pây-i taht-ı havrana geçüb çeb verâsından şâtîrân-ı zerrîn ve sîmîn külâh-ı çâvişân aylık ṭas-ı dergâh-ı gülbank-i du'â-yı rûz-i efzûn urub kahramân şâ'ika şamşâm-ı şabâh ma'reke-i zuhûra yettükde.

Beyt

Ḳâsid resîd ve sâḡht [35b] mu'aṭṭar meşâm men der

Çîn nâfe dâşt meger nâfe-i ḡusten îñ nâme nîst yelker

Pey tuḡfe baġ-bân çeydâz-ı çemen benefşe ve peçîd der saḡn

Beyt

[5] *Firâḡ-ı bezm-i tevâş şerḡ ḡâme-i bî-runist*

Zenâme pûs ki ḡâl-i derûn men çûnist

Kûşe-i besât-ı inbisât meclis-i 'işret merârlarına çehre-i mesây olmaḡdan hemvâre incilâ-yı şafâ-yı ḡâtir kesb iden bende-i müştâḡ zaḡm-ı ḡurde-i siḡâm-ı teferruḡa eyyâm ve leyâlî olalı müd siyâh ehl-i 'umûd-i memdûd [10] ḡubbe-i âsumân etmişiken dilden iḡtilât-ı pür-neşât nedimâ-yı maḡall-i şinâs-i 'işret-ḡâne eylemez. Yekd-i dehirden telḡ-i mezâḡ olan cân-ı şîrîne hemîşe çâşîn-i cellâb-ı şafâ yetüren 'îd-i pür-hemzden ... kâse gerdden bezm-i ḡam tecrî'-i şerbet-i fûrḡat ideli te'sîre neşve-i şahbâ-yı ḡasretten mertebe-i helâke yetmiş iken biḡamdillâhi te'âlâ ḡâşid-i iclâl elinden ta'vîz kemah kûşe-i iḡbâl ve temennim yazup aḡvâl-i [36a] bende-i bî-mecâl olur. 'îtab-nâme-i nâmileri vâşıl olduḡda ve *nâdî-i irem nihâd lem yuḡlaḡ mişluḡâ fi'l-bilâd* da ḡayibâne nam bendeñi zebân-ı züdde-i ḡuddâm sidre maḡâmları olmaḡdan dil pejmurde reşḡa-i ḡayât tâze bulduḡda tezâḡüm-i terâḡüm-i sürûrdan [5] az ḡaldı ki şûfî-i şûm'â-i cân ḡırḡa-i sîne-i bî-meskîneyi çâḡ çâḡ ide firâş-ı serâçe-i dil der peçe-i nihân-ḡane-i ḡayâtı yenide

Şi‘ir

Dilā ol nāme-i ser-beste kim dildārdan geldi

Dağı açılmadık bir nefhadır gülzārdan gelmiş

Lākin resūl-nāme-i resān olan mecnūn-i ... ve maṭ‘ūm ve sefye [10] şūm u melūm deryā-yı bend-i celīle ilkā-yı geşti-i ‘azīmet etdükde şeref-nāme-i sa‘ādetimiz olan mektūb tekellūf-i kulūbi enbār-ı geştide dendān-ı mevşe düşürüp meṭāvi-i ṭumārı nice pāre etmiş ve şafha-i beyāz-ı hāṭir-i erbāb dil gibi raḥneler etmiş. Haḳḳa ki ol kāşid-i böyle ḥādişe-i ‘acībe ve vaż‘-ı şetr u giryе şudūrundan evrāk-ı mecmū‘a-i hāṭir-nişin [36b] perīşān-ı kalem meşķūķu’l-lisān ile taḥrīr olunmak muḥāl ve mucāri-i ‘urūķ ḥāme-i perīn-i zebāndan bāğçe-i taḥķīķa ṭarāvet taḥrīr yetürmegi maḥz-ı ḥayāldür. Hezār endīşe ile her pāre varakdan bir lafz ve her lafzında bir ḥarf istiḥrāç olundu. [5] Kelime-i āḥer satırdan me‘āni evvelin meşṭur istidlāl kılup mir’āt-ı cihānnümā-yı mazmūnunda cilve-ger olan teşāvir-i leṭā’if bī-tekellūfāne ve nekt-i hem meşrebāne cemī‘an naḳş-ı şafha-i zāmīr olduğda zehrāb dāde-i ‘itābları böyle bir şen ḥiṭāb şaldı ki bundan aḳdem şaḥib-i sa‘ādetim ve ba‘iş-i rif‘atim pāşā ḥazretlerine [10] fermān-ı ḳazā ceryānları mücebince ve Süleymān keṭḥudāya tazarru‘ları mefhūmunca birkaç ‘alī yerde irsāl olundukda çün birkaç dāne dağı ḳademe-i ḥademe-i müsned a‘lāya taḳdīm olunmaya fī’l-ḥaḳīķa terk-i edeb ḳılınmış ve irtikāb-ı ḥaṭā cesīm olunmuş.

Beyt

Günāhım bildim eylersem n’ola şefḳat recāsından

Benim devletlü sultānum ḥaṭā benden ‘aṭā senden

[37a] Eger şadr-ı ḥaṭā ve ḥillet mehib ḥandandan vūzan olmasaydı deryā-yı maḡfiret temevvūc olmuşdu ve eger seḥāb-ı sipāh günah-ı ḥurmet etmeseydi bārān-ı zaḥmet füyuzān ḳılmazdı. *Lev lā’z-zenbi limā kānetu’l- maḡfireti zāmīr-i şāf müşķāfe* [5]

ma'lûmdur ki birde şûf-i ğanem degil perde-i felek atlas ki hil'at-i fâhire-i nev 'arûs-i 'âlemdir eger ser-mikrâş hüküm ve şâkefkâr ve taşarrufumda olaydı memâlik-i hûrâvîşân hâzret ve perî şîfatân hürmete tonluk tahtı' muqarrer idi. Haq budur kim elime girse benim atlas çerh pârelerdim ânı mehrûlara [10] tonluk tonluk ve eger şa'r-i müjgân ve rişte-i cân şîrînim ğazel olundu. Taẓyîf-i şayfa-i berdeye imkan ve ihtimâl olaydı fesâhkârḥâne-i dil çokdan taḥrîk daḳḳa-i taşnî' ve îcâd iderdi inşâ'allâhu te'âlâ dervîş ḥânḳah-ı cân ḥal' burde-i müste'âre-i ten kılmazsa biz tâ mine'z zaman a'lâlarından taḳdîm-i ḥidmet-i 'aliyye kılnur. Ey 'aceb [37b] bir daḥı müşâhede-i cemâl teḥaşşub mişâl müyesser olur mu ki ya'nî mir'ât-ı çeşm-i 'alîl sürme-i terâb ser-müzeleriyle inca bulurmuki

Beyt

Bir daḥı ben ol kâmet-i bâlâyı göremem mi

Ölûp [5] dirilûp cennet kûyine iremem mi

vây el acûl el acûl başımızda ol tâc-ı sa'âdetvar mı ki ol meclis-i bihişt âyinde kûme nişîn simât munakkaş olup küşe-be-küşe nedîmân muzḥik ve şîrîn-kârân maşḥaranıñ muraşşa' munakkaş ferîdûni tâclar, keyḳubâdi külâhlar, taḳyanûsi taḳyeler, [10] efresyâbi üsküfler ve deyane börkler, ḥacı kesütler, ḳalenderi menkûşlar, sulṭâni mecûzeler, ḥakîmâne şapḳalar vâ'izâne ridâlar, frengi çehreler, tās bāzi ḥırḳalar ile meclis-ârâlık etdükde.

(29) Min cümle münşeâtı'ş-şerîfe Veysî Efendi

Ḥulâşa-i iştîyâḳ dil-kesîr ḳaleme ḥilye-i berâ'a teşbîhde [38a] ruḥşat-ı cevalân verilmeyüp şerḥ-i maḳâmât-ı firâḳde bu neşîde-i pesendîdeniñ ki fi'l-ḥaḳîḳa nazma-i kerîme-i belâğattir. Şerâb-ı rûḥ-i feẓâyı feyḳ kemâ mim 'ıtr-i sâmi-i erîke miskîn cümle-i mektûb etmekle iktifâ olunmuştur.

Beyt

Bu dīm-i nehc-i refīka-yı [5] cennetdür

Çün ‘akd-i cevāhir hem bāhem peyvend

Nagāh-ı kalem rişte-i in‘ikād-ı kesihde Her yek yeknāre cihān efkend ve mihr-i ‘ālem- ārā-i maṭla‘ seher hilāl-i mükemmel maḳām uddā mümeħhed esās mihr-i vālā ki şadr-ı kemāl-i keremde o ‘iddu’d-dehr ve’l-kemālu’l-‘aşr hem-vāre şudūr-i der sürūd sürūru’l-ḫāl ol müdām [10] gerd-rāh ḫareket sürme-i ehlu’l-kerem serāṭi‘-i dürer du‘ā her seher ve mesā dilde muḫarrer memās ve taşavvuru’l-vāḳi‘ merāsım medḫa selām ki sekt-i ḫālet ... lālā meşṭūr ve mükerrerdır ihdā-i südde-i sedre muḫkemu’l-esāsdır ki eger ḫāl-i dil melāl-i su‘āl vārid olur ise elḫamdulillāhi’l-melikü’l-vedūd lā veleden lehu ve lā mevlūdun ṭāvis-i dil dūḫa-i dāru’s-selāmda [38b] ve hüdhüd-i rūḫ veled vārid selāma selām ve kelāmda ammā aḫvāl-i ‘aks-i vişāl ki derd-i lā devātla derdlere ḫāşıl ve ‘urve-i kemāle vāşıldır mes’öldur ki elem-i ma‘hūd saṭḫ-i dilde maḫkūk ve madūm ve sikke-i sürūr vaşıl-ı şuver-i ḫuşūlde maḫşūs ve ma‘lūm ola [5] ḫāşıl-ı kelām ve muḫaşşalu’l-merām ehemmi-i murādım ve du‘ā-i ve evrād-ı ehil ve evlādım oldur ki ol vālā himem ve muḫaṭṭ-ı ricāl-i kerem her-dem müsā‘id-i ikrāma sā‘id ve āña sā‘id-i kerem müsā‘id ola kerem-kār ol deñlü kemāl ve keremiñ ve ‘uluvv-i himemiñ gördüm ki ḫadd-i va‘d emr-i muḫāldır ammā.

Beyt

Mūrlar şekere olur ṭamā‘

[10] *Kerem görse gelür hırşa gedālar*

Ma‘lūmdur ol ma‘hūd emirlere gāh evvel keremiñ derkār ve ḫuşūle mavşalat mudād kilki ‘uṭārid kārıñ mededkār olsa sā‘ir keremler ki ‘alāde olur ve ‘arşa-i ‘ālemde ... kemāl ol resmle mersūm ve meşṭūr ve ‘amme-i uddā ol deñlü vāşıl-ı sürūr olur ki ḫavşale-i kelām

i'lāmda lāl olur ve i'lām-ı hālde kilik-i dūrer-i mülke kelāle olur. [39a] Me'mūldur ki irsāl-i sâ'id-i keremiñ müsâ'id ola ve mihr-i emlaḥ tārım ḥuṣūle sâ'id ola.

Kıṭ'a

Olur ilhāma maḥal olsa eger dilde sürūr

Olsa amma ki elem ḥāşıl olur gerd-i melāl

Keder-i dehirle ol denlū mükedder

[5] *Dilim ki şorarım görsem eger kâse-i mālāmāl*

(30) Da'vet-name-i Ramazān-ı şerīf

Budur ki mihr-i şehba-i ramazān ve leyle-i şehir-i gufrān vesīle-i şubḥ-i rahmet-i ilāhi ve vāşıta-i rüz-i maḡfiret-penāhī ḥallāk-ı şafā ve iḥvān-ı vefā ile leyle-i şerīfde tecdīd-i levāzım [10] şoḡbet ve temhīd-i kavā'id-i meveddet ve mevānis ve muvāşalat etmek her şaḡşa farz-ı 'ayn belki 'ayn-ı farz olmaḡın varaḡa-i iḥlāş ve nāme-i iḡtişāş irsāl kılındıḡdan soñra mercūdur ki ḡadem-i ... buyurup bu gice bende-ḡāneyi müşerref kılasız. Tā ki ḡadem-i şerīfiñüz ile bu ḡāne-i pūr-meşakḡat ve külbe-i pūr-minnet şafā ve sürūr ve behcet cevri-i vuşul ide. Me'mūldur ki fehvā-yı şerīf da'veti fedḡulū [39b] üzre icābet olunup muḡālefet olunmaya bāḡi 'ömr ü devlet mustaḡkem bād.

(31) Nev'-i diḡer

Rif'at-i kubāb devlet-i cenāb menḡad-ı iktisāb mükerremet-i 'uṡārid-i tedbīr müşteri-i naḡīr vāfirü'l-fezā'il kāmīlū'l-ḡaşā'ib [5] maṡla'-ı kevākib menāḡīb-ı şerī'at ḡible-i ḡāfile-i ṡullāb-ı 'avārif felekü'l-fa'al malkü'l-ḡiṡāl mihr-i sipihri eyālet ve kāmḡar-ı menba'-ı zevārif leṡā'if ve 'uṡārid-i şemsiyye-i eyvān şadāret şadr-ı eyvān refī'u'l-ma'āni ve zilān-ı āşif re'y-i vaşf edā-yı mihr sipihri-ı eyaletü'l-muḡtaş mezīd-i 'ināyetü'l-mülkü'l-ḡālīḡu'l-mennānu'l-arz ü's-semā [10] emīr ṡarsu'l-izāletü'l-ḡaye fi'l-mektūbi 'aliyye ve fi'l-ḡulūbi

celiyyā mebāni-i Muḥammed-i maḥabbet ve mevlūd-i mücedded ve müşeyyed olup şerḥ-i şevḳ-i ‘izām ki tercümān-ı lisān-ı aqlām taḥiyyet u selām arkāşla aqlām ve i‘lām kılındıktan soñra taşvīr-i ḥāṭir meveddet-i muzāhir budur ki ḥāliyyā eşref-i evḳāt ve eşref-i sâ‘âtde raḥmet-i raḥmāni müntesim olmağla gönçe-i âmāl ve emāni ... [40a] olup nāme-i kirāmı ile ol āsitāneniñ mu‘azzez ve mükerrerlerinden fütüvvet nihād mekremet mu‘tād-ı niẓāmüddīn Murād Beg bendeleri enḥaf-i mergube irsāl buyurmuşsuz zādullāhi’l-elṭāfahu ve i‘ṭāḳahu memdūden ‘ale’l-muḥibbīn gelüp vāşıl olup [5] ḥuşū-i şeref telāķileriyle müşerref olundukda ḥaḳḳa ki ādāb-ı risālete muta‘allıķ ne ise bi’t-temām ri‘āyetle edā idüp ḥaḳ ‘alīm ve ‘allām ve dānā-yı isrār kāffe-i enāmdır. Bu ma‘nā-i müserreb encāme bā‘iş-i izdiyād ve dād ve tezāyüd-i ittiḥād olmuşdur ve mektüb-i mergüb mazmūn-i ... meşḥūnunda ḥazret-i sultānūs’selāṭīn şark [10] ve ğarb şāḥib-ķırān memālik-i rūm-i ‘acem ‘arab ḳahramān-ı kevn-i mekān nerīmān-ı zemin ve zemān fermān-ı fermā-yı heft keşūr şehinşāḥı sihr ve bir nāşiru’l-emn ve’l-emān bāsiṭ-i bisāṭu’l-‘adl ve’l-iḥsān ḥādimü’l-ḥaremeynü’ş-şerīfeyn zıllu’llāhi te‘ālā fi’l-arzīn ‘ālī-baḥt ve Süleyman-saḥt pādişāḥ-ı kām-rān-ı ‘azīmü’ş-şān edāmu’l-lahi te‘ālā eyyām-ı sa‘ādet ve ḥalled-i mülk ve salṭanata ile’l-inķırāz’z-[40b] zamān ve nihāyetü’d-devrān ḥazretleri devlet ve iķbāl ü sa‘ādet ü iclāl ile maḳarr-ı Ḥilāfet-i ‘Oşmani ve müsteḳarrı salṭanat-ı ḥāķāni a‘nī taḥt-ı ferruḥ baḥt-ı kitī üzerine culūs idüp humāyūnları ḥaberi müjdesinde ‘ālī ḥazret-i ḥurşīd efāzil-i pūr ciş-i sa‘ādet [5] nāhid-i ‘işret behrām-ı şalevāt sülale-i selāṭīn-i kesīrin aşl-ı ḥulāşa-i ḥavāķīn ḥātem-i bezl-i ḥilāfet-penāḥ ve ‘izzet-i maḥrem şāḥ-ı Cem-cāḥ ve’l-a‘lem ḥazretlerinin bāb-ı ‘anber turāblarına muḳarrer ve maḥşūş olan nevvāb-ı kāmiyāb ile sürūr-i behcet ve ḥubūr-i meserret kıldıkları bundan aḳdem fātiḥ-i ebvāb-ı ğazā ve cihād [10] kāsir-i erbāb-ı ‘itāl kefr nihāl sa‘īdu’l-ḥayāt ve şehīdu’l-memāt cenāb-ı cennet mekan ve firdevs-i āşiyān mazḥar-ı taḥayyażu birāḥmetihi mey’yeşāu merḥūm ve mağfūr leh ğazi Sultān Süleyman Hān ‘aleyhi’r-raḥmeti ve’r-rızvān ḥazretlerinin zamān-ı şerīflerinde vāķi‘ olan ‘ahd u mişāk va‘d u vifāķ-ı ittiḫāķ evvelkinden ziyāde kemāl-i ri‘āyet ve şulḥ u

şalāḥa ve fevr u felāḥ umūrları nihāyet [41a] mertebe ḥimāyet olunup geri ol ṭarīḳ-i tevfiḳ-i refīḳi mülūk dutulup südde-i seniyye-i sa‘ādet medār ve ‘atebe-i ‘aliyye-i ‘ālī-mikḍār ile ol ṭaraf-ı te’kīd-i merāsım muvālāt ve ... meyāni muzāfāt kılınmaḳ bābında bu maḥlaşları ṭarafından daḥı maḥallinde erkār-ı mu‘āvenette muzāheret ṭaleb olundu. [5] Muḥabbet āşārları kılınmasın istid‘ā ve iş‘ār olunmuş taḥrīr u beyan olunan ‘ale vechi’l-taḳşīm ma’lūm ve mefhūm oldu. Elḥamdü lillāhi te‘ālā tedābir-i fā’ika ve efkār-ı şāḳiyañuz muḳtezāsınca bu ḥuşuşdan ḫuhūr ü şudūr eyleyen ef‘āl ü aḳvāl ma’ḳūl kemāl-i mertebeden her vechile maṭbū‘ ve maḳbūl olmuşdur inşā’allāhur’rahman āsitān-ı [10] muḥalledu’l-erkānda ‘ale ḳadri’l-imkān evşāf-ı cihet ve aḥlāḳ pesendīdeleriniñ zıkr-i cemillerinden fi’l-eyyām ve’l-leyāl bir dem ḥālī olunmayup revābiṭ-i ittiḥād-ı müeyyed ve şerāyiṭ-i intisāb mer‘i ve müşeyyed olup ebvāb-ı ta‘arruz mesdūd olmasına sa’y ü iḳdām ü cidd ü ihtimām kılındığı zamīr-i münīr lā-naẓīrlarına ḥafī ve pūşide buyurulmaya ve min ba‘d peygām-ı zāt-ı ferḥunde şıfatları nāme-i maḥabbet [41b] irtisām ile irsāl etmegi dirīḡ etmeyeler ki varaḳa-i muşādaḳat tehi olmamaḳ için kelam-ı laṭīf muḳtezāsınca ‘izzi ḫuẓūr-i ve fūru’l-cevre hedāyā ithāf ve ihdā olundu. Lede’l-uşul me’mūldur ki ḳuşūru maḡdūr ṭutulup ḥīn-i ḳabūlde vāḳi‘ ola. [5] Bāḳī aḥvāl-i aḳşā-yı merām ve muntehā-yı kelām ‘arz-ı maḥabbet-i ezeli ve i‘lān-ı meveddet-i lem-yezelidir hemīşedir şiyānet-i ‘ināyet-i ḫudā ez ḫulūl-i ḫavādiş ve nüzul-i tevāyib ve şūḳ u temūn bād.

(32) Diger bu daḥı şūret-i mektūbdur

Sa‘ādetlü ve ‘izzetlü ḳarındaşım Aḡa ḫāzretlerinüñ ḫuẓūr-i şerif [10] ‘izzet-i münīf devlet-i redifleri şavbına merfū‘ dā‘-i dil-ḫāḥ bī-iştibāḥ budur ki eger ebvāb-ı laṭīfleri meftūḥ buyurulup bu cāniñ aḥvāl ve’l-merāḳ ve eṭvārından istiḥbār buyurulur ise bu diyār-ı celīlū’l-i‘tibārıñ kaffe-i ahāli ve ‘āmmе-i esāfet e‘ālisi ḫüsn-i himem-i ‘aliyye ve yümn-i şīm-i seniyyeleri muḳtezāsınca münşeri‘ş şudūr ve muntazamu’l-umūr olup cemāhīr-i ahāli-i bilād-ı ḳurā [42a] ve meşāhir-i ehl-i dīn ve taḳvā eyyām-ı devlet-i

pādişāhi ve hengām-ı salţanat-ı şehinşāhide refāh-ı hāl ve sürūr-i nāle ile her şubḥ u şām devām-ı devlet pādişāh-ı islām ve kıyām rıfʿat-ı şehinşāh-ı enām edʿiyesine mülāzemet ve kıyam üzre olduklarından iştibāh [5] buyurulmaya. Bu ʿizzet-hāhları daḥı bu arāz-i muḳaddesede mezān-ı icābet olan maḥallerde farz-ı lāzimü'l-kaza olan devām-ı devlet pādişāh-ı ḥallede mülkehu ilā yevmi'l-kıyām edʿiyesini edā etdükden soñra beḳā-yı zāt-ı ferḥunde şafā-yı irtifāʿ-ı derecāt-ı ʿizzet simātları edʿiyesine iştıʿālde [10] olduğımız pūşide ve nihān buyurulmaya *fīmā yemmed ilā ġayru'd-duʿā ve leyse yefteḥḥu'l-ebalişnā* hemān ol zāt-ı mürüvvet nişāblarından meʾmül ve müteʿākıbdır ki bu ʿizzet-hāh bī-iştibāhların ḥāṭir-i feyz-i müeşşirden melḥūz duʿā-yı behremend ve maḥfūz buyurmaḳdan ḥālî olmayalar. Bāḳī hemīşe iḳbāl-i devlet ve māh-i tāb-ı saʿadet-tābānve direḥşān bād ... veʾş-şād.

[42b] (33) *Bu daḥı bir tuḥfe-i ʿarizi şūretidür*

Āsitāne-i ʿaliyye-i salţanat-ı mekān ve ʿaliyye-i seniyye-i keyvān-ı eyvāna ʿarż-ı bende-i bī-vücūd ve refʿi zerre-i ḥāk-i ālūd budur ki āsitāne-i saʿadet āşiyānıñ ḥuddām-ı kirām-ı encam-ı ihtişām [5] ve mulāzimān-ı vālā-i maḳām-ı ʿizzet irtisāmlarından kıdvetü'l-emācid ve'l-ekārim Yazıcı Kenʿān zīd-i mecduhu vāsıtasıyla nāme-i nāmi vācibu't-taʿzīm-i şāhi ve şaḥīfe-i kerāmīler lāzımu't-tekrīm-i pādişāhi ki mefhūmu vilāyet-i geylān kuvvet-i kāhire-i keşūr küşāyileri meftūḥa mazbūṭa olduğın müşʿir olup ve ʿināyet-i reḡāʾib-i pādişāhi [10] den telaṭṭuf gūn-ā-gūn ve nevāziş-i reʾfet-i meşcūn ḳarīn-i aḥvāl bende-i iḥlāş merhūn olup bir cild kitāb zafer-nāme ile ṭokuz hümā-i cenāḥ-ı bāzihi pervāz-ı şāhīn şikār āyīn irsāl buyurulup bu ḥāk nişīn zemīn-i niyāz mufteḥar ve ber ḳarār buyurulmuş.

(34) *Şūret-i mübārek yār-i aʿlādan aʿlāya bu minvāl üzredir*

Nāşiye-i iḥlāş ulūf-i ibtihāl ve şunūf-i ibtizāl ile muvāziʿ [43a] ḥıdmet vażʿ olunup pāy-i ġubār-ı tūtiya-yı āşār-ı saʿadet medār ki maḳarr-ı ʿizzu devletdir ve merkez-i iḳbāl-i

celâletdir. İ'lām bende-i dā'i ve inha-i çāker sâ'i oldum ki ol āfitāb-ı evc-i rif'at ve mäh-i tāb burc-i 'izzet-cānibde çün teslīmāt-ı ravza-i [5] kudsî ve nefehāt meclis-i enīs ü kūha āsumānī ve takrīb-i yezdānī nāme-i feraḥ-ı kūrā ve tarḥ-ı nevā vārid olup maẓmūn-i şerīfi ve meknūn-i münīfinde taḥrīr olunmak müretteb leṭā'if-i ḥimāyetde nesim-i 'izz u ikbāl mütenessim olup ufḫ-i sa'ādetden şubḥ-i devlet ṭulū' idüp pādişāh-ı 'ālem-penāh ḥazretleri vücūd-i pūr-cūd tefāvütü'l [10] mevcūd ve ḥazretine memālik-i Mıṣr'ı tefvīz eyleyüp 'ināyet-i rabbānī ile 'adālet-i fāḥire kemā yenbaḡi icrā kılınup bilād ve ... emn ü emān üzre olup re'āyā ve berāyāsın zākir ve şākir olup zıllu'llāhi fi'l-'arz ḥazretlerine du'ālar ve şenālar kıldukları iz'ān olunduḡda ol vücūd-i pertev luṭf-i ilāhi mā lā ... kılınup her ne dem bu işāret-i 'aliyye ve bu beşāret-i semiyye ile secde-i [43b] şükür edā olup ol ḡadr-i behcet ü sürūr ve ferḡat u ḡubūr ḡaṣıl olmuştur ki vaşşāf-ı cihān ve 'arrāf-ı zemān ta'rīz ve tavşīf ile beyān ve 'ayān olur degildür ṭarbdan feraḡ-ı cān bu iftirāḡa şabr edemeyüb ḡafes-i tenden cūş u ḡurūş idüp [5] bu beyti ḡuş elḡān oldu.

Beyt

Mübārek bādiş īn cā-yı mübārek naşīr bād dā'im ḡaḡ tebāreke

Elḡamdu-lillahi'l-lezī ezḡebe 'annā'l-ḡuzni inne rabbenā'l-ḡafūr u şekūr

derd-i cāndan saṭ'ı dilden ceryān buldu ve dā'imu'l-evḡāt ḡaḡ celle zikreḡu cānibinden taḡdīm olunur ki [10] devām-ı 'ömr ve devletiñizi yevmen-fe-yevmen teraḡḡide ve irtifā'-ı 'izzetleri tezāyüdde olup hemīşe ḡandīl-i devletiñiz envārını sâ'aten fesâ'aten rüşen eyleyub mesned-i sa'ādetine ve merkez-i siyādetine pāydār olasız.

(35) Nev'î diger mübārek yād-nāme şüretidür

Mübārek bād u meymūn bā-ḡaceste zehī ikbāl ve 'izz ü bāwī neşeste her devlet devlet ü iclāl ve her [44a] cevher-i sa'ādet ve ikbāl ki der-i ḡazā'in-i mülk-i müte'āl ve me'ādin ḡādir-i zu'l-celāl hemīşe in sa'ādet fāl ü nişārdan siyādet fa'āl ve lā-yezāl ba'de

‘arzu’l-ihlâş ve şenâ-yı hâş pîrâ-yı aḳdem-i sa‘âdet iktihâl ki maḳarr-ı erbâb-ı iḳtişâl ve merkez-i aşḫâbu’l-celâldür. [5] ‘Arîza-i ‘izz-i ḥuzûr oldur ki ḥâliyâ bir ḥaber ki cāna âlâf-ı inşirâḥ ve bir şadâyı ki cānâna intişâf-ı efrâḥ verir ol ‘âlî menḳibetiñ çehre-i ferḥunde ḳâlinden satı‘ olan envâr-ı ‘izzet ve ol me‘âlî cûduñ cebhe-i mubârekinde lâmi‘ olan âşâr-ı devlet ṭâlî‘ olup vilâyet-i Mışır vücûd-i ferḥunde ḳâlîñüz ile [10] müzeyyen ve ḥuceste-ḥışâlîñüz ile mübeyyen olduḡı gûş-i cān ile ıṣḡâ ve ızn-i cinân ile ezaḡ olduḡda hemân-dem secde-i şükr edâ olup *el-ḥamdü li’llahi’l-lezi ezhebe ‘anna’l-ḥuzni inne rabbena’l-ḡafûru şekûr* vird-i zebân ve tesbîḥ lisân olmuştur.

Beyt

Şükûr ḥudāya ṭaleb gerdum ez ḥudā

Ber müntehā ber himmet ḥûdkāmrân şudem

ḥaḳ subḥānehü ve te‘ālā ol [44b] āfitâb-ı semâ-i mebâdini-i felek sa‘âdeti burûc-ı rif‘atde ve evc-i devletde ilâ ahîru’d-devrân tâbân u dirahşân kılupda vilâyet-i mezbûrda olan şavâmiḥ-i nişânân ceberût ve mu‘tekifân-ı melekût ḳıldıḡı ed‘iye-i müsebbeḥân zât-ı şerîfe mübârek ve meymûn idüp [5] mesrûr eyleye. Bu bendeye vâcib ve lâzım idi ki cümle maḳbelden muḳaddem sâḥiyen ‘ale’l-vech varup pây-i ḡubâr-ı tûtiya âşâr ile ḳurb-i keḥl olaydı. Lâkin mevāni‘-i rûzgârdan âlâf-ı ihtizâr ile ber-vech küstâḥi ḳademden ḳaleme cür’et olup mübâreke-i ṭayyibe beş ḳaṭ‘ atlas firengi ve iki dâne zer ... [10] pây-i ḡubâra irsâl ve îşâl olundu. ‘İnde’l-vüşûl ḥayyiz-i ḳabûlde ve i‘tizâr-ı merḥamet-i rızâda vâḳi‘ ola bâḳî hemîşe sa‘âdet dû-cihāni muḥaşşal ve mükemmel bâd bi-rabbü’l-‘ibād.

(36) Bu ‘arîza bir ḥuşṣa mektûb şûretidür

‘İzzetlü ve mürüvvetlü efendi ḥazretlerinin ḥuzûr-i şerîflerine dürer-i da‘vât-ı şadâḳat nişân u ḡurer ḳıldı. Taḥiyyât-ı muvâfaḳat [45a] feşândan soñra ḥâlâ Aḥmed Çelebi yedinde reşahât-ı kilik-i ‘anber bâr ve nefehât-ı berâ‘at-i siḥr-i âşâr ya‘nî kitâb-ı şerîf

meveddet şî‘âr ve hitâb-ı münîf-i maḥabbet ... vârid ve nâzil olup muṭâla‘a-i maẓmûn-i neşâyiḥ-i maḥrûnda fevka’l-ḥad sūrûr ve şafâ ve müşâhede-i [5] ruḳûm-i sadâḳat meşḥûnunda bî-endâze rûsûm-i uḥuvvet-i vefâ musâfaha olundu ve baĝ-ı vücûd-i himmetiñizde ebr-i semâ ile perverde olan nihâl-i keremiñiz şemerâtından irsâl olunan mîvehây-ı ibdârıñ her ta‘ması ḥayât efzâ-yı rûḥ u cân u feraḥ fezâ-yı dil ü cânân vâki‘ olmuştur.

(37) Diger

[10] Şunûf-i teslîmât-ı maḥabbet-i vuşûl ve funûn-i taḥiyyât-ı meveddet ḥuşûlûñ maḥz-ı muḥâleşat ve farṭ-ı mu‘tâdaḳından munbe‘is ve mensûb olup methâf ve mehdâ olunduḳdan sonra ma‘rûz-ı cenâb-ı devlet-me‘âb lâ-zâl dâ’ima bi-‘avni’l-meliki’l-vehhâb budur ki.

(38) Diger

Tuḥaf-ı taḥiyyât nesîm-i nesîmet ve luṭf-i teslîmât şaba negihde maḥz-ı ḥulûş tutup dâ’im ḥuşuş-i hüviyet şaḥfından hüveyda olup [45b] ithâf ve ihdâ kılmâḳdan sonra ma‘rûz-ı râ-yı devlet-âsâ lâ-zâl maşûnen ... budur ki.

(39) Nev‘-i diger

Du‘â-hây-i şâliḥ ve müstecâb ve şenâ-hây-i kâ’im ve müsteṭâb ḳarîn ḳavâfil-i ... ve rehîn ve revâsil teveddûd olup ithâf-ı dürer bâr [5] ve da‘vât-ı vâfiyât-ı cevâhir şenâr ki maḥrûn-i emîn-i eşḥâr ve maḳbûl-i mekl-i ğaffâr ola. Maḥz-ı şadâḳat-ı şâfiyeden şâdır olup methâf ve mehdâ kılınıḳdan sonra be-ḥazret-i sa‘âdet şî‘âr budur ki.

(40) Bu daḥı bir ma‘ḳûl mektûb bir şûretdür

‘izzetlü ve şevketlü ve ‘âlî himmetlü sultānum ḥazretlerinüñ ḥâki pâ-yı şerîf [10] şeref fezâlarına rûy-i mālîde olunduḳdan sonra ma‘rûz-ı bende-i şâdiḳ ve merfû‘-i huve

hân-ı muvâfık budur ki hâliyâ eger hiss-i iltifâtı hâlecân buyurulup bu ‘ibâd-ı merhamet mu‘tâdlarının keyfiyet-i ahvâlinden mes’ûl-i şerîf tecvîz-i talâtîf buyurulur ise el-hamdü li’llahi’l-meliki’l-gâffâr vücûd-i miḥnet gerdâr tîğ-i dimeşķî gibi cevher-dâr ve ni‘am-i şîḥhatde eşer-i devletden hisse-dâr olup leyl ü nehâr ḥazret [46a] kâdir perverdigâr zât-ı bülend iktidârlarının ‘ömr ü devletlerin pâyidâr ve vücûd-i şerîfleri rûz-i rûşen gibi tâbdâr idüp a‘dâ-yı ḥâksârları encüm seyyâhvar ve târumâr-ı vücûd nekbet numûdların şafḥa-i rûzigârdan ber-ṭaraf ve ber-dâr olması [5] içün her-bâr taḥmîdât ve nizâr-ı hizâ‘at i‘tizâr olduğına seyyidü’l-ebrâr ve senedü’l-aḥyâr güvâh u ḥaber-dâr âgâh-ı ḥâldir.

(41) Nev‘-i diğer

Dürer-i du‘â-i taḥf-ı ‘avâtîf-i raḥmâni ve ‘izzet senâ-i ṭaraf-ı leṭâ‘îf-i [10] sübhâni ki ‘inâyet-i rabbâni birle arâsta ve ḥimâyet-i yezdâni birle pîrâste ola kavâfet-i nesîm-i işcirâd revâḥil-i şemîm-i ezmâr-ı ḡayr-i serrişt birle îşâr-ı meclis-i şerîf-i nişâr-ı laṭîf-i münîf kılındıktan soñra zamîr-i münîr-i ḥurşîd tenvîrlerine ki fi’l-ḥaķîķa envâr-ı âfitâb-ı devlet ve mazḥar-ı esrâr-ı sa‘âdetdir inhâ-i muḥibb-i muḥliş budur ki iş bu muvaşşal varaķa-i muḥaleşât ve nâķil-i şaḥîfe-i [46b] muşâddeķât vâñ kullarından Aḥmed bendeñiz bundan aķdem dîvân-ı sa‘âdet ‘unvân ve asitân-ı devlet-i âşiyânda perveriş bulmuş kemâl-i emânet ile arâsta ve farṭ-ı istiķâmet ile pîrâste istiḥdâm ‘ale’d-devâm olunmaḡa ķâbil-i ‘avârif ve ma‘ârifde [5] kâmil ehl-i ‘ilm ve şâḥib-i raķm beyne’l-aķrân ve’l-emşâl ser-firâz bendeñiz bu muḥibb-i muḥlişñize etemm-i intisâb ile mensûb ve eḡaşş-i ihtisâş ile maḡşuş vâcibü’r-re‘âya ve lazimü’l-ḥimâye yerâr ķuluñuzdur. Şimdi ķiḫâlet ḥidmet-i sa‘âdet ve tebt ve rif‘at-i münîflerine mulâzemet ile müşerref ve mufteḥam olmaķ ârzü edinmegin ‘izz-i ḥuzûr-i müstecâbü’s-sürûr [10] larına revâne olundu. Ğibbe’l-vüsûl ol cenâb-ı ‘azîmü’ş-şân ve refî‘u’l-mekân ve keşîru’l-iḡsân ḥazretlerinüñ elṭâf-ı kerîme ve i‘ṭâf-ı ‘amîmeñizden me’mûl ve mes’ûldur ki mezkûr bendeñiz nażar-ı cevâhir-i ķimyâ-âşârları birle manzûr ķılunup bu muḥibb-i muḥlişñiziñ ri‘âyet-i ḥaṭr için merķûm

bendelerine dā'ima i'tibār-ı şerīf ve ḥüsn-i ilifâtları birle bezl-i himmet idesiz sâye-i sa'âdetiñizden [47a] muḥaşşalu'l-meram kılınmaları erzânı buyurula her vechile yarar ve ḥimāyet ve maḥall-i himmet ve sezāvār-ı 'āṭifet kuluñuzdur ve bi'l-cümle mezḳūr bendeleri ḥaḳḳında şudūr ve zuhūr bulan elṭāf-ı kerīmenüñ netā'ici bu muḥibbiñiz cānibine 'ā'id ve rāci' idügüne iştibāh buyurulmaya. [5] Hemīşe āfitāb-ı devlet-i şādumāni ve mäh-tāb-ı sa'âdet kām-rāni dā'i ve lā-yezālī bād.

(42) Nev'-i diger

'Amīmu'l-leṭā'if ve'l-iḥsān 'azīmu'l-ḳadri ve's-şān sulṭānum ḥazretlerinüñ ḥāk-pāy-i şerīflerine ki maḥall-i maḳşūdāt erbāb-ı ḥacāt ve melce-i aṣḥāb-ı murādāt munācātdır. [10] Envā'-ı 'aciz ve niyāz birle merāsım-i 'ubūdiyet ve levāzım-ı raḳīm edā kılındıḳdan soñra Allāhu tebāreke ve te'ālā sulṭānumıñ 'ömr-i devletin ve 'izz u şevketin yevmen-fe-yevmen ziyāde idüp murādāt-ı dünyevī ve maḳşūdāt-ı uhrevīleri müyesser ve ḥayr ile muḳadder eyleyüp a'dā-yı bed-ḥāh ve düşman nekbet nihādları medd-i merd-i pādişāh-ı rüy-i zemīn ḥazretlerinüñ naẓar-ı ḥümāyunlarında ve iltifāt-ı sa'âdet [47b] meymünlarında mu'azzez ve mükerrerem kılup her dem enbiyā-i 'izām ve evliyā-i kirām dest-gīr-i zahrıñız ola. Bī-ḥurmeti seyyidü'l-mürselīn ba'de 'arzıḥāl mūr miḳdār ve zerre-i ḥāk-sār budur ki benim mürüvvetlü sulṭānum 'ilm-i 'ālem-i ervālarına maḥfī ve puşīde buyurulmaya ki bu kuluñuzuñ bir penāh-ı [5] mu'īn olmamaḳla taḥtu'l-aḳdāmda ḳalup bu kuluñuzdan soñra gelen her biri ḥali ḥālince ber-murād olmuşdur. Bu kuluñuz ise melce-i senedi olmamaḳla sulṭānum ḥazretlerinüñ ḥāki pāy-i merām baḥişlerine şikestevar ve kebūtervar yüz sürüb mesned edinüb 'āmmе-i fuḳarāya mebzūl olan şefḳat ve merḥametlerinde tazarru' [10] ve niyāz olunur ki bu bī-kes ve bī-dermān bendeleri ḥāline naẓar-ı merḥamet ve başar-ı şefḳat ile manẓūr-i dil virānımız ma'mūr ve ḳalb-i maḥzūnumuzu mesrūr buyurup ber-murād olmasına zerre ḳadar luṭf-i bī-pāyāngiri mebzūl buyurasız ki fer u mānde vü bī-kese feryād res olup ḥākden ref' buyurmaḳ şevāb 'azīm olduğundan ḡayri 'ömrümüz

oldukça sultānuñ izdiyād-ı [48a] ‘ömr ü devlet ve imtidād-ı ‘izz ü rif‘atleri ed‘iyesine müdāvim olavuz.

(43) Maḥabbet-nāme

Berā-yı düsitān lā zāl nūri’s-sa‘adet fī dünyāke sirācen mādāmu’n nāsu *yedḥūlūne fī dīni’llahi efvācen*¹⁶ eblağ ve [5] irsālinden soñra cānib muḥliş yār-i aḥvālinden su’āl-i şerīf buyurulur ise du‘ā-i belḥīriñize müdāvim ve diyār-ı şerīfiñize müştāk ‘azīm bilesiz ve daḥı şöyle ma’lūm ola ki ‘arşa-i firāk ve kuşşa-i iştiyāk ol derecede degildür ki qalem ile beyan ve dil ile ‘ayān ola ḥaḳ ‘alīm ve dānādır ki cenābıñızdan [10] cüdā düşeli ‘ömrümüzden lezzet ve ne dirligimizden ‘izzet bulub günümüzü bir yelḥa ve sâ‘atimiz bir eyice olup mubārek ḥayāl-i cemīliñiz gözümüzden ve zıkr-i cemīliñiz yolumuzdan ve maḥabbetiñiz ḥatırımızdan ve ‘iṣ ü ‘izzetiñiz gönlümüzden dūr olmamışdır. Fi’l-cümle eger böyle zemān ve zulm çün devrān ārāmızda ayrılık gösterdi ise elden ne gelir. Felek işidir nīce dostu dostdan nīce yāri [48b] yārinden ayırub firāk ve ḥasret ve iştiyāk-ı şıḥret oduna gözlerin giryān ü āh u āteş sūzine cigerleri büryān eylemişdür. Eger ağlamak çāresi olaydı gözyaşıyla cihānı seyle vermiş olurdu Fe-emmā ne diyelim çerḥ-i ḡaddārıñ kārı ve zūr-i [5] kār-i sitemkār bu üslūb üzre der şabr ḳalmaḳdan ḡayriye çāre yokdur. Netekim Ḳur’ān-ı ‘azīimde buyurur *vallahu yuḥibbu’s-şābirīn*¹⁷ ve ondan soñra benim ḳarındaşım şıḥḥatu’l-ḥaberiñize muntazır iken niḡah-ı mektūb dūrer-bār ve güher tınārıñız cevāhir-i elfāzla ve ez dār-ı kelimāt ile mübeyyen ve eşref sâ‘atde ve elṭāf-ı evḳātde [10] kemā nuzūl-i fi’s-semā vārid ve nāzil olup ol mubārek nāmenizi küşāde ḳalup elfāzātla ṭolu ve ‘ibārāt-ı belāḡat ile memlū olup muṭāla‘a idüp bu ḡam-gīn gönlümüzü sürür ve dil-i ḡam-gīnimizi pūr nūr eylemişdir. Bāḳī cūr’et-i zindigāni bā-nizām-ı cāvidānı manẓūm ve şaḥīfe-i merām ve eyyāni bār ḳām luṭf-i rabbāni merḳūm bād bi-rabbī’l-‘ibād. [49a]

¹⁶ Kur’an, 110/2: Allah’ın dinine girdiğini gördüğünde.

¹⁷ Kur’an, 3/159: Allah sabredenleri sever.

(44) Nev'î diger

Şıdk u şafâ bezminde efrûhte olmuş ve fâşî'î gibi cân sūz-i dil efrūz olan taḥiyyâtı ithâfından soñra eger bu nâr-ı firāk ile ḥaste ve sevdâ-yı 'aşk fūrkatle şikeste [5] ḥâtir-i aḥvâlinden isti'lâm-i ḥâl firāk ve zerre-i iştîyāk olunur ise

Beyt

Luṭf idüp ḥâlim şorarsan ey melek yüzlü nigâr

Gice gündüz işim oldu ḥasretiyle âh u zâr

ile olsa ey leṭâfet gülşeninüñ 'andelîbi ve ey melâḥat [10] bostanınıñ sebzârı şöyle ma'lûm ola ki ḥaḳ sübhânehü ve te'âlâ bu bende-i fakîri ve dil ḥaste-i ḥaḳîri ezelü'l-ezâlde seniñ 'aşkuñla pervâne varılmağı muḳadder eylemiş ve âteş-i şevkuñla zâr ḳalmağı muḳarrer ḳılmış küşe-i fūrkatde bî-mâr ve şaḥrâ-yı ḥayretde dil-zâr ḳılmış

Beyt

Küşe-i ğamda benim hicriñle küşe nişîn merḥamet ḳalmaz

Eşk âh baña ve vâh baña ve ba'dehu bu dil ğam-ġîn

[49b] ve ḥaste rûy-i mekîn olup em yerine semler içer ve şâl yerine ğam çeker şihḥat yerine rîḥ ü belâ ve merḥem yerine derd ü ğınâ ve şu yerine ḳân içüb ve feraḥ yerine terḥ bulub gündüzü giceye derilmiş ve gicesi nârsız ḳalmış Ya'ḳûb gibi Yûsuf'dan ayrılmış ve Mecnûn gibi [5] Leylâ derdinden dilâ ve şeydâ olmuş ve Ferḥâd gibi kim 'aşk Şîrîn ile 'âlemet-i meşhûr olmuş bendeleri

Beyt

Gör kim ey dilber ki sensiz nîcesi 'aşk eyleri

Eşk-i şâķî âh muṭrib nâle hemdem nideyim

pes şöyle degildür kıssa-i firāk u guşsa-i iştıyāk kalem birle taḥrīr ve lisān ile taḥrīr oluna [10]

Beyt

İştıyākıñ şerḥine vākıf degildür hıç ‘uḳūl

Nıce taḥrīr eyleye kalem onu yāḥūd resūl

Hak ‘alīm ve ‘allāmdır ki ol günden beri kim mübārek dīdārıñızdan ve şevḳ-i maḥabbetiñizden cüdā düşeli şādlığımız melālete tebdīl olup eşk-i çeşmim cihānı gīr-i ‘ummān idüp yād-ı ehem, zemāni tūfān-ı Nūḥ idüp ve ḥayret geştisine binüp ḡam yelkenini açup ve miḥnet sürüb gird-āba [50a] düşüp ol arada mütemekkin ve muḳarrer olmuştur.

Beyt

Eşk-i çeşmim fūrḳatiñden oldu bir deryā-yı Nıl

‘Ākıbet ḡarḳ iderdır bir gün ol deryā beni

ba‘dehu bī-dād u nā-murād nā-çār ve maḥzūn ve zār-ı simā‘a girüp gözlerim kararup ve ser-nigün [5] düşüp ve her şeb dilimde nār ḥāşıl olup ve her dem gözümde yem şābit olup her şubḥ-i şādıḳdan bād-ı şabā yelinden zār u temennā iderim şöyle bilesiz. Ba‘dehu bu faḳīr ve ḥaḳīr maḥbūb-i dil-ārāmla ve ḡonçe-i dehānla ve dost-i ḳadīm ile diyār-ı ḳadīm ve yār-ı muvāfıḳ ile iḥtilāṭ ve mükāleme olunmayalı bir vechile ḡam u [10] ve guşsa ve endūḥ ḡınā ve miḥneti ve nedāmet vāḳi‘ olup *kezzūlumātü ba‘zūhā fevḳa ba‘z¹⁸* āyeti dillerde taḥrīr ve kalem birle taḥrīri ḳādir olunmaya şabr u miḥnete ve firāk-ı fūrḳate ḡoñūl ṭāḳat getürmeyüp ben faḳīrden vedā‘ idüp āsitān-ı sa‘ādetiñizde mücāvır olup ider ki

¹⁸ Kur’an, 24/40: Onun üstünü dalga üstüne dalga kaplar.

Beyt

Cān mūcāvirdir kapıñda ten cüdā kıalsa nola

Āsitān-ı meşheden [50b] etmez bende-i efkar vedā' ben

tek ve tenhā kıalup zāviye-i hicrānda avāze-i bülend ile hāzret bī-niyāza yüz kıutup
ider ki

Beyt

Āh kim 'ömrüm cihān içre cānsız geçer

Ben cihān mülkün [5] neyleyem çünkü cān ansız geçer

pes bu hālim firākıñ herbir yevmike yevm-i kân-i elf sitte olduğı cihetden *yuhıbbu's-
şābirin* kıışsasınca şabr idelim ĩzd Te'ālā fūrkatimizi vişāle tebdil eyleye āmin.

(45) Tehniye-nāmedür

Cenāb-ı uhuvvet-me'āb 'izzet-i iktisāb Muḥammed Beg hāzretleri [10] dūrer-i ğurer-i
taḥıyyāt-ı hālişāt-ı devlet-i eyāt 'izzet-i intizām ve cevāhir-i zevāhir-i teslīmāt-ı zākiyāt-ı
'izzet-i irtisām ki maḥzen-i hāzīne-i mülk-i ḥallām ve meknūn-i gencīne-i zū'l-celāl ve'l-
ikrāmdır. Kıavafı kıabul hāzret-i ḥayru'l-enām ve hemişe icābeti hāliş-i ḥāş ve 'āmdır.
Fevākı muḥāleşat ve revāḥil-i muşādıkda birle ithāf-i vāḥidi kılundıkdan soñra inhā-i
muḥıbb-i bī-riyā budur ki [51a] hāliyā şöyle istimā' olundu ki ufķ-i devletden bir kevkeb
ferḥunde fe'l tūlū' ve şıdk-ı 'izzetden bir dūrri bī-hemtā ve bī-mişāl zuhūr bulub deryā-yı
cenān-i ḥayātda bir nihāl tāze ve devḥa gülünden bir ğonçe-i pākīze ya'nī ferzend-i
ercümend ve sitāre-i bülend vücūda ğelup şeref kıdūmi [5] ĩcāb sürür bī-ğaye ve iktizā-yı
ḥubūr bī-nihāye eylemiş ile olsa ḥaķ Subḥānehu ve te'ālā celle ve 'alā ve 'amm-i tevāle
hāzretleri kıdūm-i şerīfleri mubārek ve meymūn kılup 'ömr-i tavil ve ecr-i cezil ile pāydār
idüp vücūd-i laṭif ve zāt-ı şerīfleri ālām-ı āfātdan maşūn ve me'mūn eyleye āmin [10]
bimennihi ve keremehu.

[51b] *(46) Bu şüret Yeñiçeri Ağasından Āsitāne-i sa‘ādetde olan Yeñiçeri Ağasına yazılmışdur.*

Āgā-yı ‘ālī-şān sa‘ādetlü ve devletlü ve merḥametlü sulṭānım ḥāzretlerinüñ ḥāk-i pāy-i şerīf cevāhir-i lā-naẓīrleri şavbına hezl ü ta‘ẓīm ve’l-celāl [5] ile rüy-i ‘ubūdiyet-i mālīde ḳalunub bu diyār-ı celīl-i i‘tibārda du‘ā ḳabūl olan yerlerde ḥuṣūşan İmām Şāfi‘i raẓiyallahu ‘anh merḳūmun yerinde devām-ı ‘ömr ve devlet rüz-i efzūn-i şehir-i yāri du‘aları evrādıyla raṭbu’l-lisān olduğımız ‘arż ve inhā olunur. Sa‘ādetlü sulṭānım ḥāzretlerinüñ elṭāf-ı ‘amīmelerinde [10] recā ve niyāz olunur ki bu taraf-ı kemter du‘acıların küşe-i zamīr [52a] minberlerinden devr u du‘ā-i ḥayrlarından mehcūr buyurmayup sā’ir ḳulları zümresinden ma‘dūd buyurup ḥiss-i naẓar şerīf ve merḥamet laṭīflerin ve zıll-i devletlerin üzerimizden dūr ve zā’id buyurmayalar. Ḥidmet-i me’mūremizle cenāb-ı sa‘ādet [5] elifleri gibi bir mesned ve penāhımız olmadıkça şu‘ūbet ve zaḥmet çekildiği ma‘lūm sa‘ādetdür. Ve’lḥamdulillāhi te‘ālā şimdiki bu tarafıñ aḥvālī du‘ā-yı ḥayrları berekātiyla niẓām ve intizāmı üzre olup re‘āyā ve berāyānıñ ve neferāt ve ‘āsākiriñ ḥüsn-i ḥālleri ve refāh-ı bālleri olup ḡāyet ile herkes emn ü iṭmi’nān [10] üzredir. Ḥaḳ ve cellā ve ‘ale iyiler ḥürmetine dā’im ve ḳā’im eyleye.

(47) Mıṣr yeñiçeri ketḫudāsından Āsitāne-i sa‘ādetde olan yeñiçeri ketḫudāsına bu minvāl üzre yazılı gelmişdür.

‘İzzetlü ve sa‘ādetlü ve merḥametlü sulṭānım ḥāzretlerinüñ ḥāk-i pāy-i şerīf-i sa‘ādet duygularına rüy-i ‘ubūdiyet fersüde ḳılınup bu diyār-ı celīlu’l-i‘tibārda du‘ā ḳabūl olan yerlerde [52b] ḥuṣūşan İmām Şāfi‘i raẓiyallahu ‘anh merḳūmun yerinde devām-ı ‘ömr ve devlet rüz-i efzūn şehir-i yāri du‘aları eṣnāsında sa‘ādetlü sulṭānım ḥāzretlerinüñ devlet ve sa‘detleri yevmen-fe-yevmen mütezāyid ve efzūn olmaḳ du‘aları evrādına müdāvemet ve muvāṭabet [5] üzre olduğumuz ‘arż ve inhāsından soñra sa‘ādetlü sulṭānım ḥāzretlerinüñ elṭāf-ı ‘amīmelerinde recā olunur ki bu taraf-ı kemter du‘acıların küşe-i

zamîr-i münîrlerinden dūr ve du‘ā-i hayırlarından mehcūr buyurmayup sâ‘ir kulları zümresinden ma‘dūd buyurup hüsni-naẓar şerîflerin ve zıll-i devletlerin [10] ve üzerimizden dūr ve zâ‘id buyurmayalar. Ve’lhamdulillahi te‘âlâ şimdiki bu tarafîñ ahvâli du‘ā-yı hayırları berekâtıyla niẓâm ü intizâm üzre olup re‘âyâ ve berâyânîñ ve neferât ve ‘asâkiriñ hüsni-hâlleri ve refâh-ı bâlleri olup gâyet ile herkes emn ü ve itmi’nân üzredir haq ve cellâ ve ‘ale iyiler hürmetine dâ‘im ve kâ‘im eyleye.

(48) Mısr’da olan yeñiçeri ağasından Daru’s-sa‘ade [53a] ağalarına mektûb bu minvâl-i meşrûh üzre yazılır

Sa‘âdetlü ve devletlü ve merhâmetlü sulţānum āgā-yı kâmkâr hazretlerinüñ hâk-i pâ-yi ‘izzetlerine şad hezārān envā‘-ı ta‘zîm ve tekrîm ve eşnâf-ı tevķîr ve ihtirâm ile dilâ ve da‘vât [5] şâfiyât ve ‘izz u teslîmât-ı vâfiyât ihdâ olunduğdan soñra zamîr-i münîr mihr-i tenvîrlere ma‘rûz-i bende-i hâlişu’l-bâl budur ki hâliyâ sa‘âdetlü ve merhâmetlü sulţānumîñ eger ‘âdet-i hasene ve kâ‘ide-i marziyyeleri muktezâsınca deryâ-yı luţf u merhâmetleri cûş idüp cânib-i muhlisleri tarafından [10] su‘âl-i şerîf erzânı buyurulur ise hamden sa‘âdetlü sulţānumîñ himmet-i ‘âliye ve hayr-ı du‘âları berekâtıyla şihhat ve selâmetde ber-ķarâr olup leyl ü nehâr bu diyâr-ı celîlu’l-ķadrde huşuşan kurâfe-i şuâra ve kübrâda ve müstecâbu’d-da‘vet olan yerlerde devâm-ı ‘ömr ve devlet-i pâdişâh-i rûy-i zemîn da‘vâtıyla sulţānum hazretlerinüñ dahı tezâyüd-i devlet ü iķbâlleri evrâdıyla dâ‘imen [53b] raţbu’l-lisân olduğımız maħall-i reyb ü riyâ degildir. Elţâf-ı ‘amîmelerinden mercû ve me’mûldur ki bu taraf muhliş bendeleri kûşe-i haţr-i ‘ıtır-larından dūr ve iķrâc buyurmayup sâ‘ir bendeleri zümresinden ma‘dūd buyurup hüsni-naẓar şerîflerin [5] ve zıll-i devletlerin üzerimizden dūr ve zâ‘id buyurmayalar ve dahı vâridin ve şâdirin vâķi‘ oldukça iķbâr-ı şihhatiñizle cânib-i muhlişlerin müşerref eylemege himmet ve ‘inâyet buyurula bâķî hemîşe ‘izz u sa‘âdet dâ‘im bād.

(49) Begler Begilerden ve sâ'ir a'yândan vezîr-i a'zama mektûb şûretidür

[10] Sa'âdetlü ve devletlü ve 'inâyetlü sultânüm hazretlerinin hâk-i pâ-yi şerîflerine envâ'-ı tazarru' ve ibtihâl ile rûy-mâl kılundıktan şoñra ma'rûz-i bende-i hâlişu'l-bâd budur ki Hâk sübhânehu ve te'âlâ sa'âdetlü ve merhametlü sultânüm hazretlerinin 'ömr ü devletlerin merâtib-i i'râd ve mişâl rûz-i berûz-i ziyâd ber-riyâd idüp dâ'imen şâhib-temkîn mütekeyyin 'ömr ü devlet ve [54a] ve sâye-nişîn şâhsâr-ı 'izz u sa'âdet olmaları ed'iyesi iştiğälinden hâli olmaduğımız 'ilm-i 'âlem-ârâlarına hayyiz hafâ ve mâ-verâ-yı şekk ü gümânda olmaya inşâ'allâhu te'âlâ bi-himâetuhu'l-a'lâ ve bi-himmetihi'l-enbiyâ ve'l-evliyâ bu kulları sa'âdetlü [5] sultânüm hazretlerinin hâliş ve muhliş bendesi olup ... zât-ı sa'âdet eyyâmları ile raṭbu'l-lisân olduğımıza ümîddir ki kalb-i şerîfleri şâhid-i 'âdilimiz ola. Merhametlü sultânumdan gayri kimesnemiz olmayup bî-kes bendeleri olduğumuz ma'lûm-i devletleridir. Elṭâf-ı şâmile-i [10] 'âciz-i nevâzlarından çeşm-dâşt-i niyâzdır ki bu kulları üzerinden nazar-ı şerîflerin dirîğ buyurmayup merâsim-i mürüvvet ve fütüvvetleri edâya bezl-i himmet buyuralar. Bâkî fermân sultânımıñdur.

(50) Begler Begilerden vezîr-i a'zam ba'zı meşâlih için mektûb bu üslûb üzre ve bu kâ'ide üzre yazılır

[54b] Sa'âdetlü ve mürüvvetlü ve 'inâyetlü sultânüm hazretlerinin merâhim-i câh erbâb-ı hâcât ve millet-i şemme şifâh aşḥâb-ı münâcât olan 'atebe-i 'aliyye-i keşîretü'l-berekât ve südde-i seniyye-i sidretü'l-derecâtları niyâz-gâhına ma'rûz bende-i ihlâş [5] râ'î oldur ki vilâyet-i Anâtolu'da vâkî' filân ḥişâr havâlisinde ba'z-ı zorba eşkiyâ peydâ olup nîce eyyâm ve şuhûr-i merkûm ḥişâr üzerine müstevli olup re'âyâ ve berâyâ-yı katl ve cesâret ve emvâl ve erzâklarını nehb u ğaret eylediklerine binâ'en hâlâ livâ-i mezbûre sancağı [10] begi olan fülân kulları müstakîm ve dîndâr ve kâr ezmûde ve ra'yyet perverîde kulları olup zîkr olunan sancağı tetâvül-i deşt-i zâlemeden mehmâ emken muḥâfazâ için bu sâl-i ḥaceste kâlt vâkî' sefer zafer-i eşerden kalmaḵ münâsib fehmi

olunmağın varaka-i zirā'ı taḥrīr ve irsāline cūr'et olundu. Lede'l-uşul 'ämme-i 'ālemyān ve kāffe-i ādemiyān üzre [55a] şāmili olan elṭāf-ı vasī'ātü'l-ercālarından recā olunur ki mūmā-ileyh bendeleri sancağında alıkoymak bābında himmet-i vālā nihmetleri bī-dirīğ buyurulup ol ḥavālide mütemekkin olup zaḥm ḥurde-i zulme olan [5] ehl-i īmān ber mu'tād emān bulmağla ḥarāb ve bī-tāb olan kūrā ve bilādıñ kel-evvel abādān ve ma'mūr olmağa bādi olmağla 'indellāh nā'il-i ecr-i cezīl ve fātir-is'sevāb-ı cemīl olalar bāķī fermān devletlü ve mürüvvetlü sulṭānum ḥazretlerinüñdür.

(51) Ednādan a'lāya mektüb bu kā'ide üzre yazılır

[10] Sa'ādetlü ve mürüvvetlü ve devletlü ve 'ināyetlü sulṭānum ḥazretlerinüñ ḥākī pāy-i merām bahşlarına envā'-ı tazarru' ve ibtihāl ile rüy-māl kılundıkdan şoñra ma'rüz-i bende-i ḥālişu'l-bāl budur ki ḥāliyā bu kullarına irsāl buyurulan mektüb sa'ādet maşḥūbları vuşul bulub efser-i iftiḥārımızı fark-ı farkdāne hemd ve ṭāķ-ı 'izz u 'tibārımızı evc-i āsumana berāyir eyledi. [55b] Cenāb-ı re'fet-i kibriyādan recā ve istid'ā olunur ki sa'ādetlü sulṭānum ḥazretlerinüñ vücūd-ı pür-cūdları āfāt-ı dehriyyeden maşūn ve maḥfūz idüp dā'imen sāye-nişīn şāḥsār-ı 'izz-ü sa'ādet olmadan ḥālī olmayup sāye-i devletlerin [5] bu kulları üzerinden dūr ve zā'il eylemeye. Bu kulları sa'ādetlü sulṭānum ḥazretlerinüñ ḥāliş ve muḥliş bendesi ve 'abd iḥsān dīdesi olup ümmīd-i demde bu kulları daḥı sā'ir 'abd-i şāķiru'l-iḥsānları i'dādından ma'dūd buyurup nazar-ı luṭf u 'ināyetleri dirīğ buyurmayalar. Bāķī 'ömr ü [10] devlet-i müstedām ve müstaḥkem bād.

(52) Bu daḥı ednādan a'lāya yazılsa maḥal ve münāsib şüretidür

'İzzetlü ve mürüvvetlü ve sa'ādetlü sulṭānum ḥazretlerinüñ ḥāk-i pāy-i şerīflerine dūreri da'vāt-ı ḥālişāt devlet-i intizām ve gurer-i zākiyāt-ı şālişāt 'izzet-i irtisām ki meḥādin-i ḥazāne-i mülkü'l-'allām ve meknūn-i gencīne-i zū'l-celāl ve'l-ikrāmdur. [56a] Qabūl-ü qarīn ḥāliķu'l-kevneyn ve hem-nişīn-i rāzıķus'seqaleyn olup kāfile-i i'zāz ve'l-kirām ve rāḥile-i tevķīr ü iḥtirām birle tuḥfe-i meclis-i şerīf vācibu't-ta'zīm ve hediye-i

maḥfel-i münîf lâzimu't-tekrîm kılundıktan soñra zamîr-i münîr-i âfitâb-ı [5] leme'ân ve hâṭir-i 'âtir ebr-i feyz-i engîze pûşide buyurulmaya ki bu kulları 'âdet-i qadîme-i bendeñi üzre bu emâkin-i mübâreke meẓân-ı icâbet-i du'â olan maḥallerde rûz-i şeb devletlü ve sa'âdetlü sulṭānum ḥazretlerinüñ imtidād-ı 'ömr ü devletleri ve ḥuşul-i murādât-ı dâreynleri ed'iyesine müdâvemet [10] ve muvâzebet üzre olduğıumuz zamîr-i münîrlerine rûşendür. Bu kulları sa'âdetlü sulṭānumın cenâb-ı devletlerinden iḥbâr-ı meserret resânlarına nikrân iken bir mübârek vaḳtde mektûb şerîleri vârid olup maẓmûn-i devlet maḳrûnunda hâṭir-i sâzı ve bende nevâzıyla ki müte'allıḳ-ı envâ'-ı luṭufler ve iltifâtlar buyurulup ḥaḳden eflâke ref' kılınmış. Ḥaḳ sübhānehu ve te'âlâ 'ömr ü devletiñizi [56b] ve ḳadr-i ref'etiñizi oturub sāye-i ḥimāyetiñizi üzerimizden ve sâ'ir 'ibādullah üzerinden dūr ve zâ'il eylemeye gerḳ bu kullarınıñ daḥı 'ubūdiyet-nāme irsālinden taḳşîrâtımız vardır lakin ḥaḳ bilür ki devletlü sulṭānumıñ ḥulûs-i 'ubūdiyyetleri derūnumuzda cāy-gîr olup [5] dâ'imen zıkr-i cemîliñiz ve du'â-i ḥayrıñiz ile raṭbu'l-lisân ḳullarıyız. Ḥaḳ celle şānuhu vücūd-i pür-cūduñuzu âfât ve her sitemkârdan maşûn ve vâḳi'-i zemân bedkârıñ tazallüm-i ḳāhiresinden me'mûn idüp hemîşe şafālıḳlar ile ber-ḳarâr ḥamr-i ṭavîl ile bâḳî ve pâydar eyleye.

(53) Ekābirden ekābire mektûb bu ḳa'ide bu üslûb üzre [10] yazılır

Şefḳat-şî'âr ve maḥabbet-dişâr sa'âdetlü ve mürüvvetlü ve meveddetlü ḳarındaşım fülân ḥazretlerinüñ ḥuzûrlarına dūreri da'vât-ı şafiyât-ı ithâf-ı vāhidi olundıktan soñra inhâ-i muḥibbi bî-riyâ budur ki eger vedād-ı qadîme muḳteẓāsınca cānib-i muḥibleri ṭarafından nev'an teferrus-i şerîfleri buyurulur ise bi'aynillāhi te'âlâ [57a] bu āña degin şıḥḥat ve selāmet üzre olup rûz-i şeb asāyiş-i insān ve bâ'is-i niẓām cihān-ı pâdişāh-ı devrân ve ḳahramān-ı zemân olan vücūd-i şerîfiñ du'â-i devām-ı devletleri ve 'âle'l-ḥuşuş siz zât-ı şerîfleriniñ irtifā'-ı ḳadr-i meziyetleri [5] evrādına müdâvim mulāḥaza buyurula. Hemân ḥudā-yı rabbu'l-'ālemîn ḥazretinden recā ve temennām budur ki devlet ve 'izzet

karîniñiz ve şihhat ve ‘āfiyet hem-niṣīniñiz olup hāṭir-i münir kitīde nümālarından murūr iden murādāt-ı dünyevī ve maḫṣūdāt-ı uhrevī bī-erzān ḫalup envār-ı cemalleri ile ‘ayn-ı dil-i dūstān [10] münevver ve mesrūr ve müşāhede-i ve yerār-i şerīfleriyle ḫalup muḫleşān-ı ma‘mūr ola ‘aḫīb-i ... zāt-ı sūtūde ḫuṣūlūñüzden mercū ve mutevaḫḫıfdir ki iḫyānen şihhat-ı zāt-ı şerīfiñiz i‘lāmıyla kitāb-ı müsteṭāb-ı şerīf ile müşerrefātımdan ḫālī olmayalar ki vürūd u mūcib-i mezīd-i maḫabbet ve bā‘is-i tekṣīr-i meveddet idüğünde iṣtibāh olunmaya. Bāḫī mürüvvetlü sulṭānum mesrūru’l-fuād [57b] ve müyesserü’l-murād olalar.

(54) Müftī Efendilere mektūb bu ḫavā‘idve bu minvāl-i meşrūḫa üzre yazılır

Kāşif-i müṣkilātü’l-enā’m ‘izzetlü ve rif‘atlü Şeyḫu’l-islām ḫazretlerinüñ ḫāk-i pāy-i şerīflerine şamīmü’l-ḫalb ve’l-bāl-i rüy-māl [5] ḫılunduḫdan soñra inha-i muḫibb-i ḫadīm ve du‘ā-gūy-i müstaḫīm budur ki iş bu bā‘is-i naḫl-i nemīḫa-i enīḫa mevlānā fülān ki ‘ulūm-i şer‘iyyesi ne mertebe māhir olduḫı ma‘lūm-i şerīfleridir. Ḳaṭ‘an taḫrīre ve ta‘bīre iḫtiyāç yoḫdur. Lākin ḫafī buyurulmaya ki iḫtizā-yı ḫavādiṣ-i eyyām ile siḫām-ı faḫr u ālāma mübtelā ve hedef ‘umūm-i humūm-i hücūm etmek [10] ile ḫālī degergūn ve bār-ı faḫr-ı vifāḫa ve teng-i destiden ḫāyet zebūn olmaḫla şeref-i dest-i būs rif‘at-i me’nūsları ile müşerref ve müste‘id olup zerre-i iḫsān ve ‘ināyetlerine maḫzar olmaḫ ümīdiyle ol āsiṭān-ı deryā cānibine müteveccih olmuşdur. İnşāallāhu te‘ālā varup vüṣūl bulduḫda ol cenāb-ı rif‘at-me‘āb kemāl-i luṭf u iḫsānlarından recā ve teveḫḫu‘ olunur ki bu muḫibb-i bī-iṣtibāh ve bī- [58a] riyāñız ri‘āyet-i ḫāṭir içün müşārun ileyh mevlānānıñ üzerinden naḫar-ı luṭf ve iḫsānları dūr ve dirīḫ buyurmayup müyesserü’l murād ve mesrūru’l-fuād olan sirāc-ı vehhācları zümresinden ma‘dūd ve maḫsūb buyurmaḫa sa‘y-i cemīlleri mebzūl buyurula [5] ve bi’l-cümle mūmā ileyh ḫaḫḫında şadır olan zerre-i āfitāb-ı iḫsān ve ḫaṭre-i seḫāb imtinān bu muḫliṣ-i ḫālīṣu’l-cenānları ḫabline ‘ā‘id ve rāci‘ olduğundan mā‘adā fevḫa’l-

had mûcib-i minnet ve sebep-i izdiyâd-ı maḥabbet olduğına maḥall-i reyb-i gümân degildir. Bâkî fermân rifʼatlı Şeyḫü'l-islâm ḥazretlerininündür.

[10] (55) *Rûz-nâmecî efendilere ve sâ'ir kütübâya mektûb yazılmalu olduğda bu kavâ'id ve bu minvâl-i meşrûḥ üzre yazılır*

ʿizzetlü ve rifʼatlı ve ḥaḳîkatlü efendi ḥazretlerinin ḥuzûr-i şerîflerine envâ'ı duʿâ gülleri ve eşnâf-ı senâ sünbülleri rişte-i meveddet ile beste kılınup kavâfil-i iʿzâz ve ikrâm-ı birle ithâf ve ihdâ kılındukdan soñra zamîr-i münîr müşkil-küşâlarına ki mirât-ı şadr-i devlet [58b] ve iqbâldir inhâ-i muḥliş bî-riyâ oldur ki vüdd-ü kadîmi iktizâsıyla cânib-i riyâ mecânibinden suʿâl olunmak câ'iz buyurulur ise yümn-i himem-i ʿâlileri muḳârenetiyle şihḥatde olup bi'l-ğuduvv-i ve'l-âşâl izdiyâd-ı ʿurve-i rifʼatiñiz udʿiyesine mudâvemet ve iştiğal olunduğu ḥafî ve pûşide [5] buyurulmaya fîmâ baʿde bu cânibde olan tevâbi-i levâḫikınız aḥvâli suʿâl buyurulur ise biḥamdillahi teʿâlâ şağîr ve kebîr bi'l-cümle şihḥatde olup devâm-ı ʿizz u devletleri edʿiyesine meşğûl idikleri maʿlûm-i saʿâdet buyurula ve ḥâlâ bâʿis-i varâka-i ihlâş kadîmi eḥibbâ ve aşdîkâımızdan olup zât-ı mûkerremet-meʿâblarınıñ ḥâliş [10] ve muḥliş bendelerinden olan fülân kulları dest-i bûs-i şerîfleri ile müşerref olduğda üzerinden nazar-ı kimyâ eşerleri dirîğ buyurmayup ḥuşûl-i merâmı ile bihr-i mend buyurmağa himmet-i ʿâlileri mebzûl ve maşrûf buyurula ki mûmâ-ileyh ḥaḳḳında vücûda gelen luṭfuñuz mûcib-i imtinân idüğü beyâna ihtiyâç degildir. Bâkî ʿömr ü devlet ve ḳadr u rifʼat müstedâm bâd.

[59a] (56) *Muḥâsebecî efendilere mektûb ve sâ'ir kâtiblere mektûb bu ḳaʿide üzre yazılır*

ʿizzetlü ve rifʼatlı efendi ḥazretlerinin ʿizz-i ḥuzûr ʿizzet-i mevfûrları şavbına vüfur-i ihlâş-ı dîrîneden nâşi dürer-i edʿiye-i [5] maḥabbet füzûn ve ğurer-i eşniye-i meveddet nümûn ithâfindan soñra inhâ-i muḥibb-i kadîmi budur ki eger ʿâdet-i ḥaseneleri üzre bu cânib ve dil-ḥâḥ ve bu ṭaraf ʿizzet cûy-i bî-iştibâhları ḳabilden teferruş-i şerîf câ'iz

buyurulur ise biḥamdillāhi te‘ālā vücūdumuz şaḥn-i şihḥatde mevcūd olup rûz-i şeb devām-ı devlet-ebed peyvend-i şehir-i yâri [10] ed‘iyesine müdāvim ve ‘ale’l-ḥuşûş düstân-ı şadâkat-encâmıñ ḥuşûl-i merâmları eşniyesine ‘an-şamîmu’l-bâl mülâzemet ve muvâşalet üzre olduğımız zamîr-i münîrlerine ḥafî buyurulmaya fîmâ ba‘d benim efendim bundan aḳdem bize karz virdüğünüz aḳçeyi iş bu resâ bende-i varaḳa-i maḥabbet fülân bendeleriyle irsâl olunmuşdur. Vüṣûl bulduğu yine varaḳa-i meveddetleriyle i‘lām buyurasız. Bâķî ‘ömr ü devlet bād.

[59b] (57) *Ḳāzî‘asker efendilere mektûb bu üslûb üzre yazılır*

‘İzzetlü ve rif‘atlı ve fazîletlü efendi ḥazretlerinüñ ‘izz-i ḥuzûr rif‘at-i mevfûrlarına taḥiyyât ve selâmi ki çün kaṭarât-ı bî-pâyân bâşed ve teslîmât ve peyâmi ki çün reşâḥât [5] enhâr-ı bî-kıyâs ve nâ-maḥdûd şûd bâ-ḳavâfil ed‘iye-i müstecâba ve revâḥil-i eşniye-i müsteṭâba îşâr meclis-i şerîf ve nişâr-ı maḥfel-i münîf kılındıḳdan sonra ol zamîr-i münîr-i âfitâb-ı raḥşâna inha-i muḥibb-i ḳadîm budur ki iş bu bâ‘iş-i varaḳa-i bendeñi fülân fülân ḳulları bu muḥibb-i ḳadîmeñize etemm-i intisâbla mensûb [10] ve eḥaşş-i ihtîşâşla maḥşûş olup her vechile maḥabbet ve muşâḥabet ve her nev‘le muvâfaḳat ve muvâneset üzre rûzgârın geçürüb ve ibtidâ-yı te‘ârüfden şimdiye dek oḳlumuz meşâbesinde olun. Mâbeynimizde olan meveddet mürûr-ı eyyam ile mücedded ve müte‘ekkid olup nîce zemân bir küşede hem-nişîn ve bir maḳâmat-ı ni‘me’l-ḳarîn olmuş du‘â-güyuñuzdur. ‘İlm-i şerîf-i ‘âlem erâñıza ḥafî olmaya ki [60a] mezkûr du‘â-güyuñuz zîver-i ‘ulûm-i ‘aḳliyyât ve naḳliyyât ile ârâste vü ‘ale’l-ḥuşûş ‘ilm-i fıkıhda nâdir ve zühd-i taḳvayla pîrâste, ehl-i şadâkat va şāḥib-i kiyâset olup her aḳvâl ve aḥvâli maḳûl ve her ‘ilimde ve fûnûnda maḳbûl lâyıḳ-ı devlet [5] ve sezâvâr-ı rif‘at du‘â-güyuñuzdur. Elṭâf-ı mâle nihâye ve i‘ṭâf-ı bilâ ḡayeñizden mercû ve müteveḳḳa‘dur ki ḳadîm-i muḥibbiñiz ri‘âyetsiz ḥâtırı çün bir a‘lâ ve fāḥir-i manşab ile beher-mend ve ber-murâd buyurasız. Bâķî fermân rif‘atlı efendi ḥazretlerinüñdür.

(58) Ehibbādan ehibbāya mektüb bu kâ'ide ve bu üslüb üzre yazılır

‘İzzetlü ve meveddetlü ve haķıķatlü cānımdan ‘azīz qarındaşıım ḥazretlerinüñ ‘izz-ü ḥuzūr-ı şerīflerine cevāhir-i envā‘-ı da‘vāt ve zevāhir-i eşnāf taḥiyyāt-ı hezār-ı iştıyāk ve iftirāk ile īşār u nişār olunduķdan soñra evvelā ḥāl-i şerīfiñizi ve mizāc-ı laṭifiñizi nīce su‘āl edelim. İyiler ḥuşlar mısız kevn ü mekaniñ ḥālıķı üns ü cāniñ rāzıķı Allāhu te‘ālādan recā ve temennām budur ki [60b] dā‘imā āfāt-ı dehr-i denīden maşūn ve ‘āhāt-ı gerdūndan maḥfūz olasız ve eger bu ṭaraf-ı müştākıñız aḥvālinden su‘āl olunur ise elḥamdu-lillahi te‘ālā ve’l-minne himem-i ‘āliye-i bī-hemtāñız berekātında şıḥḥat ü selāmetde münzevi olup velākin şeref-i mülākāt ve yerār-ı [5] dil şerīf-i erāñıza ve müşāhede-i cemāl-i vālāñıza rūḥ u cān u dil ü ḳalb-i müştāk arzūmend ü kemāl-i mertebe mute‘atṭış ve niyāz-mend mulāḥaza oluna. Şöyle ki erḳām ve eḳlām ve ta‘birān-ı kelām birle biñden biri şerḥ u beyān olunmaģa mümkün olmaya. Ḥudā-yı ‘azze ve celle dergāhından mutaḳarri‘dir ki ‘an-ḳarīb sā‘atde ve es‘ad-i evḳātde dīdār-ı [10] şerīfiñiz ile müşerref olmaķ muḳadder olmuş ola. Ba‘dehu aḳşā-yı murādımız ve külli recāmız budur ki īnde ve ref‘de vāḳı‘ olduķca mektüb-i meveddet ve risāle-i maḥabbetiñiz ile bu ḥālīş ve muḥliş muḥibbiñizi teşrīf ve ḥandān buyurmadan ḥālī olmayasız. Şek yokdur ki vürūdundan dil ü cān bir mertebe sürūr ve dīde-i ğam-dīde nūr ḥāşıl olur ki taḳrīri ḳabil ve ta‘bīri mümkün degildür. Bāķī [61a] ‘ömr ü devlet ve ḳadr-i menzilet dā‘im bād.

(59) Qarındāşdan qarındāşa mektüb bu kavā‘id üzre yazılır

‘İzzetlü birāderim fülān ḥazretlerinüñ ḥuzūrlarına dürer-i da‘vāt-ı şafiyāt maḥabbet füzūn ve ‘azīz-i teslīmāt-ı vāfiyāt meveddet [5] nümün, ithāf ve ihdā olunduķdan soñra eger bu gözden dūr ve cemālīñizden mehcūr olan qarındāşıñız aḥvālinden fi’l-cümle su‘āl olunur ise biḥamdillahi te‘ālā bu āna deġin şıḥḥatde olup dergāh-ı Rabbu’l-‘ālemīnden murādımız budur ki hemān ḳable’l-ecel mübārek nūruñuzu görüb şād olmaķdır. Fīmā ba‘d İş bu māḥ filāniñ filān ġününden [10] filān ile irsāl buyurduġuñuz mektüb-i şerīf ġelüp

vāşıl oldu. Her ne ki taḥrīr u beyān ve takrīr u ‘ayān buyurulmuş ise birer mefhūm u ma‘lūmumuz oldu. Ḥaḳ subḥānehu ve te‘ālā murādāt-ı dīn ve maḳşūdāt-ı dūnyevīñizi bi’l-küllīye ḥuşūle getürüb cümle ārzū ettigin nesneye vuşul bulasız ve daḥı benim ḳarındāşım müddet-i medīd ve zemān-ı ba‘iddir ki vilāyet-i filānda filānıñ ḥidmetinde olan filāndan bir eşer u ḥayr ma‘lūm [61b] olmadı. Ol sebebdan vālideleri ve her kimleri var ise muḫtaribu’l-ḥāl ve mütereddidü’l-bāl olmuşlar ve recāları budur ki ol cānibden uğrayan vāridin ve şādirinden teferruş idüp mektüb-i şerīfñiz vārid olduğça bir kenārında ānıñ daḥı aḥvālını [5] tafşıl üzre beyān buyurasız. Bāḳī vücūdunuz ālām-ı dehirden ve nekbāt-ı ‘aşırdan ola.

(60) İş bu mektüb daḥı dāru’s-sa‘āde ağalarına yazılmışdur

Beyne’l-kitāb isti‘māl olunan elfāz-ı ... sa‘ādetlü ve ‘izzetlü ve mürüvvetlü sulṭānum lālā-yı mükerrerem ḥazretlerinüñ ḥāk-i pāy-i şerīflerine kemāl-i ‘ubūdiyet ḳadīm ve şadāḳat ‘an şamīm-i birle [10] devām-ı ‘ömr ü devletleri ve ḳıyām-ı ‘izz u sa‘ādetleri ed‘iye-i mevfūra ve eşniye-i me’sûreleri evḳāt-ı ḥamsede ve da‘vāt-ı mefrūzamızda taḳdīm olundukdan soñra inhā-i bende-i ‘abd-i müstaḳīm oldur ki ‘izzetlü sulṭānumñ ḥāl ve ḥāṭır-ı şerīfleri su‘āl olunur ḥaḳ celle ve ‘ale ḥazretleri vücūd şerīflerini āfāt-ı dehirden maşūn ve selāmet ve ‘izzet maḳrūn idüp ḥayr-ı maḥz olan sāye-i luṭf ve mürüvvetleri ḥayr ḥāḥ du‘āgūy-i ‘abd [62a] müşteri ve şādıḳāne eḥibbālarıñız üzerinden dūr ve ba‘id eylemeye āmīn. Bimennihi ve keremehu ‘izzetlü sulṭānumıñ luṭf ve mürüvvet-i ḳadīmeleri üzre bu ‘abīd-i ḥaḳīrleri aḥvālī su‘ālī nev‘an ḥāṭır-i şerīflerine ḥuṭūr ider ise elḥamdu-lillahi te‘ālā ve bihimmetukumu’l-a‘lā selāmet üzre nizām-ı ‘āleme sebep [5] olan sa‘ādetlü ve şevketlü pādīşāh-ı ḥādīmü’l-ḥarameyn ü mülūk ü şehinşāhi mālīkū’l-baḥreyn ḥazretlerinüñ ḥayr-ı du‘ā-yı mezīd ḳuvvet-i ḳāhire-i ‘ömr ü devletlerine her şubḥ u mesā ḥulūşu’l-bāl ile müdāvemmet ve iştiḡal üzre olup efendilerimiziñ ḥayr du‘ālarına maḥşūş olan evḳāt-ı ‘āzīzede sulṭānumıñ ḥayr du‘ālarını fihrist [10] ve ibtidā ve ḥāṭıra-i zikr u şenālarında

muvāṭabet-i bendeñi olundugunda maḥall-i reyb ü riyā buyurulmaya. Zāhir-i ba‘de mekân ve mesāfe-i zemân sebebi ile ‘izzetlü sulṭānumıñ luṭf u keremlerini ḥaṭir-i bende-i ḥaḳırlerinden dūr ve iḥrāç olmak ihtimāli yokdur. Bā-ḥuṣūṣ el-insānu ‘abīdu’l-iḥsân fehvası üzre iltifāt ve naẓar-ı bī-ğayātları unudulmak ihtimāli yokdur. Ḥuṣūṣan ḥak-i pāy-i şerīfiñize yüz sürmekden müfāraḳat ideli ğarīb [62b] ü bī-kes olup her niyāz ve tazarru‘muza feryād-res olanlardan kimesnemiz olmamakla ol fikr-i fütürdan ‘izzetlü sulṭānumıñ bir ān olmaz ki zıkr-i bi’l-ḥayr ile nām-ı şerīfleri yād u tezekkür iḥsân-ı şerīfleri ile dil-şir olmayavüz. Hemān ḥudā-yı ‘azze ve cellā [5] ‘ömr uzunluğu ile sulṭānum ḥazretlerini mu‘ammer ve mesrūr ve müveffer ve ma‘mūr ide. Sa‘ādetlü ve ‘izzetlü sulṭānum ḥazretlerinüñ kemāl-i luṭf ve keremlerinden recā ve tazarru‘ olunur ki bu bendelerin mesāfe-i ba‘id ḥasebiyle ḥaṭir-i şerīflerinde dūr buyurmayasız. Bāḳī eyyām devlet ve iḳbāl müstedām ve müsā‘id bād.

[10] (61) *Mīr Hâce Beglere mektüb bu kâ‘ide ve bu üslüb üzre yazılır ḥavb-ı şüretidür*

‘izzetlü ve rif‘atlı ve mekerremetlü sulṭānum mīr-i muḥterem ḥazretlerinüñ ‘izz-ü ḥuzūr devlet-i maḥşūrları şavbına mezīd-i tazīm ve’l-kirām ve envā‘-ı tevķir ve ihtirām ile dūrer-i taḥiyyāt-ı lāyıkā ve ‘azīz-i teslīmāt fā‘ika ithāfıyla mübārek mizāc leṭāfet-i imtizācları su‘āl-i taḳdīm olunur. [63a] İnha-i muḥliṣ-i bī-riyaları budur ki ḥāliyā bu ṭaraf-ı devlet-cūyları aḥvāl-i teferruṣ tecvīz ve erzānı buyurulur ise elḥamdu-lillahi te‘ālā ve’l-minne vücūd-i ḥākū’l-vedīmiz fevḳa’t-turāb mevcūd olup şeb-rūz belki her sâ‘at-i fīrūzda üzerimizde edāsı lāzım gelen [5] şevketlü ve ‘azametlü pādişāh-ı gerdūn vaḳār ḥazretlerinüñ mübārek vücūd-u sa‘ādetü’l-vedlerin āfāt-ı dehirden maşūn ve maḥfūz idüp taḥt-ı ‘ālī baḥt üzre kemāl-i pīrligi erişmek du‘āsından soñra cümle eḥibbā ve şadāḳat nişānıñ ‘ale’l-ḥuṣūṣ cenāb-ı ‘izzet-me‘āblarınıñ mübārek ḳalb-i pūr-nūrlarında olan murādāt-ı [10] dāreynleri me’mūlleri üzre ḥuṣūle gelmek eşniyesine kemāl-i mertebe şıdk-ı şafıyla müdāvemet ve iştiğal üzre olduğımız mülāḥaza-i ‘izzet buyurula. Cenāb-ı ‘izzet-

me'âblarından dahı mercû ve me'mûl olunan budur ki bu hayr-ḥāhları mübârek ḳalb pür-nûrlarından iḥrâç buyurmayup ĩnd-i derûnda vâkı' olduğḳa mektûb-i dilâ-bârları ile yâd ü mesrûr buyurmadan ḥâli ve dūr olmayalar. [63b] Bâḳî hem-vare-i 'ömr ü devlet müstedâm bād.

(62) Girîd'e ta'yîn olan müstehfezân-ı serdârdan ḳapuda vakt ketḥudâsına mektûb bu üslûb ve bu ḳavâ'id üzre yazılır

'İzzetlü ve rif'atlı ḳarındâşım ketḥudânın ḥazretlerinün 'izz-i ḥuzûrlarına [5] envâ'-ı mihr u maḥabbet ve meveddet ve ülfet-i birle cevâhir-i ed'îye-i vâfire ve zevâhir-i eşniye-i mütekâşire eblağından şoñra inhâ-i muḥibb-i muḥlişleri budur ki eger bir mûcib-i maḥabbet ve uḥuvvet bu cānib-i aḥvālımızden teferruş-i şerîfleri cā'iz görölür ise elḥamdu-lillahi te'âlâ ve bihimmetükümü'l-a'lâ vücûd-i ḥâku'l ... efzâl-i ni'met cenâb-ı rabbu'l-'izzet olan bâb-ı selâmetde mevcûd [10] olup şeb-i rûz ve her sâ'at-i firûzda üzerimizde mefr-i mefrûza olan devâm-ı devlet-i pâdişâhi ve ḳavâm-ı ferr u şevket-i şehinşâhi da'vâtında olduğımızdan şoñra eḥibbâ ve düstânınız ḥuşûşan ol zât-ı sûtûde ḥuşûlün ezyâd-ı 'ömr ü devlet ve irtifâ'-ı ḳadr-i izzetleri ed'îyesine müdâvemet ve dîdâr-ı şerîflerine ne mertebe ârzü-yı iştiyâḳde olduğımız ancak ḳalb-i şerîflerine ma'lûmdur fîmâ ba'd. [64a] Benim ḳarındâşım bundan aḳdem ol cānibde iken ḳapuda bu ḳadar bölüğümüz ve ocağımız iḥtiyârları ḥuzûrunda üzerimizde ibrâm olunup elbette bu sefer-i hümâyûn-i pâdişâhide senden gayr-i serdârlıḳ ḥaḳḳından gelür ve ocağımızın yüzünü aḳ ider bir müdebbir ve mütedeyyîn [5] ve nâm-dârimız yokdur ve bilirüz ki eliniz dahı bir miḳdâr yufḳadır ve lâkin biz sizi sâ'irler menziline ṭutmazız. Lâzım geldüḳi mertebe ocaḳ mālından kifâyetiñ miḳdârı veririz ve inşâallâhu te'âlâ Girîd'e dahı geçdügünüzde ocağımızın gayreti vârid yazı saña bir vechile muḳayaḳa çekdirmeziz deyu bu ḳadar va'd ü va'idler ve bu ḳadar 'ahd ü [10] mîşâḳlarınız ile bizi bu ḳadar yoldâş üzerine serdâr naşb eylediğiniz ve biz dahı muḥâlefete ḳâdir olamayub cümle iḥtiyârlarımızın ḥatırlarından

geçemeyüb kabûl eylemiş idik. Eyle olsa benim ‘izzetlü ve mürüvvetlü qarındâşım biz bu cānibe geçeli iki buçuk senedir ki üzerimizde bu kadar dā’ire ve bu kadar yoldāş bu kadar harc u maşraf ve dahı ‘ulūfesi cüz’i [64b] olan yoldāşlara dahı müsteḥak oldukları mevācilerinden gayri nīcelerine dahı on beş yigirmişer gurūş qarz akçe dahı verilmekle ḥāliyā yanımızda şimdiki ḥālde beş yüz nakdiyemiz ḥāzırda yokdur. Birkaç def’a serdār olan [5] mīr livā Yūsuf Beg ḥazretlerinden def’-i muḏāyağa için bir iki üç kise taleb olundukda ancak anlar dahı kendü harc u maşraflarını ihāṭaya iktidārları olmadığından ancak beş yüz gurūş kadarı vermişlerdür. Beş yüz gurūş ise kendi dā’iremize mi şarf edelim yohsa def’-i muḏāyağa-i ṭā’ife-i [10] mi edelim siz ise bizi kaṭ’an ḥāṭır-i şerīfñizden iḥrāc eylediñiz. Bizim ḥod gīce ve gündüz çekdügümüz ālām olup ve meşakḳat ve zillet ve rezālet fi’l-cümle ocāk gayreti degil midür Bizim ḥod ocağımızdan gayri bir ümīdimiz var mıdur İmdi benim ‘izzetlü qarındāş ‘azīzim bugün bize ise yarın sizedür. Eylece müsā’ade iderler. Luṭf eylesiz bizim bu aḥvāl-i [65a] perīşānımızı mecmū’ ocāk ihtiyārlarımızı bir ḥūş i’lām buyurup ve ocāk malından bize ber-vech qarz üç dört biñ gurūş kadarı akçe irsāl buyurmasına bezl-i himmet buyurasız ve dahı eger mümkün olur ise yoldāşlarımızıñ dahı beşer altışar [5] aylık mevāciblerini dahı emr-i dīvāni mücebince sırr-ı şarrāfdan ḥalāş ve meblağ-ı mezbūr ile ma’an irsāline mürüvvet ve himmet buyurasız. Zīrā ki ma’lūmgerdir yine biz beher ḥāl def’-i muḏāyağa ideriz Fe-emmā ṭā’ife bir ālāy fuḳarādır. Elleri ermez ve güçleri yetmez nevvāb-ı ‘azīme nā’il olmaz ḥod muḳarrerdir ve dahı benim ‘izzetlü ve mürüvvetlü [10] qarındāşım ol cānibde vekilimiz Seydi Ḥalīl bendelerinden dahı mulāḥaza-i ‘izzetleri olup faḳīr-ḥānemiz cānibleriniñ muḏāyağaları var ise anlara dahı kifāyetleri kadar ḥarclık imdād buyurmañız recā olunur. İnşā’allāhu te’ālā ḥīn-i mülākātımızda ma’a ziyāde edā olunur ve dahı cümle ihtiyārlarımızı ve kapu ḥuddāmlarına ve ḥıdmet-i şerīflerinde olan bendeleriniñ şağīr ve kebīrlerine [65b] du‘ālar ve şenālar olunur kabūlü mercūdur bākī hemīşe devlet ve ‘izzetlerde ber-devām olasız.

(63) Veliyy-i ni’am olan efendilere mektûb bu kâ’ide üzre yazılır

Devletlü ve sa‘âdetlü veliyy-i ni‘am efendim sulţānum ḥazretlerinüñ mübārek [5] ḥāk-i ‘izzetlerine yüzler sürüb envā‘-ı i‘zāz ve vech-i niyāz-ı ‘ubūdiyet-i birle ḥayr du‘ālar ‘arz olunduḡdan şoñra inhā-i bende-i devlet-ḥāh bī-iştibāh budur ki ḥākde ref‘ idüp bu bende-i ḡadīm ve iḥsān dīde-i cūdları aḥvālinden nev‘ān tefrriş-i şerīfleri tecvīz ve erzānı buyurulsa elḥamdu-lillahi ve’l-minne vücūd [10] nā-būd u ḥāku’l-vedimiz eşer-i şıḥḥat birle müeşşir olup şubḥ u şām üzerimizde farz-ı ‘ayn mesābesinde olan izdiyād-ı ‘ömr ü devlet ve imtidād kadar sa‘âdetleri ed‘iyesine müdāvemette ve mübārek ḥāk-i ‘izzetleri ḡubārına yüzler sürmegi ne mertebe ārzūda olduḡımız ancak yine ‘izzetlü sulţānumıñ derūn-i pür-nūrlarına ma‘lūmdur. Fīmā ba’d benim ‘izzetlü ve mürüvvetlü sulţānum eger deryā-yı mürüvvetleri [66a] temevvüc ve tefevvüc idüp bu bende-i ḡadīm ve iḥsān dīde-i bī-vücūdları aḥvālinden su’āl-i ‘izzetleri cā’iz görölür ise ḥayr du‘āñız şemerātında iş bu māh recebu’l-müreccebin yigirmi yedinci günü rüz-i ḥamīde muvāfıḡ rüzḡār ile vaḡt-i ‘aşrda mecmū‘u on yedi kıṡ‘a [5] ‘asker gemileriyle Bender-i İskenderiye Līmānı’ndan çıḡulub ve müste‘īnen billah deyu deryā-yı ‘ummāna şalub ve’l-ḡamdü li’llāhi te‘ālā kendi gemilerimizden ḡayri deryāda bir yelken daḡı görmeyüb ṡokuzuncu cum‘a günü Bender Ḥānyā Līmānı’na sālīmīn ve şıḥḥat cümle ‘asākir gemileriyle dāḡil olup ve yarendāşı ki cum‘a ertesi der gemilerden ‘asākir-i [10] İslām ṡaşra ḡurūḡ idüp dört beş gün kadar yükleri boşaldub ve Ḥānyā’da daḡı on gün dūr etmedi ordu-yu ḡumāyūndan serdār-ı ‘asākir-i İslām olan şadr-ı a‘ṡam ḡazretlerinden cümle ḡol serdārlarına ḡiṡāben mü’ekked buyuruldu-i şerīfleri vārid olup zaḡīre ḡısımlarından ancak iki üç aylıḡ mīḡdārı zaḡīreleriñiz ile beş yüz kadarı ‘asker [66b] ile ancak serdārlar ber-vech -i müste‘cab ordu-yu ḡumāyūna gideler ve sā’ir zaḡīreleri der maḡzen idüp bāḡī olan ‘asākirle Ḥānyā muḡāfazasında alıḡonula deyu fermān olunmaḡın serdārlarımız daḡı imtişālen li’l-emri’l-‘ālī iki üç gün içinde alıḡonacaḡını [5] alıḡoyub ve ḡötüreceklerini ḡötürüb ‘askerden daḡı beş yüz nefer kadarı intihāb olunup ve māh-ı mezbūruñ ḡurrasında ser-‘askerlerimiz ordu-yu ḡumāyūn cāniblerine teveccūh ve revāna olunup bu bendeleri ise orta kātib

olduğumuzdan eger kendü orta zahîremiz ve eger ketḥudāñı efendimiz ortası üzerlerine vekîl-i [10] naşb olduğumuzdan bu bendelerini Ḥānyā'da¹⁹ alıkoşmuşlardır. Hemān 'izzetlü sulṭānum ḥāzretlerinden mercūdur ki bu bende-i kemīnegerini derūn-i pūr-nūrlarından dūr ve iḥrāç ve ḥayr du'ālarından ferāmūş buyurmayasız. Efendimizsiz fenā-dārında 'izzetlü sulṭānumıñ vücūd-u pūr-cūdlarından gayri bir mesned ve melce'imiz daḥı yokdur. Mutażarri'dir ki taḥt-ı naẓar-ı şerīflerinde olan evimiz cānib-i cāriyeleri üzerinde [67a] naẓar-ı iksīr naẓīrleri bī-dirīğ buyurula ki yine kendi ġarībe-i dā'iyeleridür ve veliyy-i ni'am zāde 'izzetlü ve mürüvvetlü çelebi efendimiz ḥāzretlerinüñ mübārek dest-i şerīflerin būs ve envā' envā' i'zāz ve tevķīr ile ḥayr du'ālar 'arz olunur. Sā'ir ḥidmet-i şerīfleriyle [5] şeref-yāb olan kapu yoldāşlarımız qarındāşlarımıza bī-ḥad ve bī-kıyās selāmlar ve du'ālar ideriz ve cümlesiniñ du'ā-yı ḥayrlarını temennā ideriz ve mes'ūldur ki ferāmūş buyurmayalar. Bāķī 'ömr ü devlet kim der terakķi bād bi-rabbi'l 'ibād.

(64) Bu daḥı veliyyi ni'am efendilere yazılı gelmişdür ḥavb-ı şūretdür

[10] 'izzetlü ve sa'ādetlü veliyy-i ni'am efendim sulṭānum ḥāzretlerinüñ mübārek dest-i şerīfleri lebb-i edeb-i birle būs ve envā'-ı 'aciz ve iftikār ve 'ubūdiyet-i birle ḥayr du'ālar 'arz olunduğdan soñra inhā-i bende-i devlet-ḥāh bī-vücūdları budur ki ḥākden ref' idüp bu bende-i qādīm aḥvālinden su'āle himmet ve mürüvvet buyurulur ise elḥamdu-lillahi vedūdū'l-müte'al 'izzetlü ve mürüvvetlü sulṭānumıñ himmet ber-himmetleri şemerātından vücūd-i nābūdumuz [67b] kūşe-i şihḥatde mevcūd olup şubḥ u şām üzerimize farz-ı 'ayn meşābesinde olan izdiyād-ı 'ömr ü devlet ve irtifā'-ı qadr-i sa'ādetleri ed'iyesine müdāvemette ve mübārek ḥāk-i 'izzetleri ġubārına yüz sürmegi ne mertebe ārzūda olduğumuz ancak yine sulṭānumıñ derūn-i [5] pūr-nūrlarına ma'lūmdur fīmā ba'd benim 'izzetlü ve mürüvvetlü efendim eger bu cānibde 'asākir-i İslām nuşret-encām aḥvālinden teferruş-i şerīfleri taḥrīr görölür ise el-ḥamdü li'llāhi te'alā iş bu tāriḥ-i

¹⁹ Yunanistan'da (Girit'te) bir şehir.

varaḳa-i ‘ubūdiyyetimizde zaḥīre kısmından iki yüz yigirmi beş dirhem etmek bir akçeye daḥı beksimegin ḳaṇṭarı üçer buçuk dörder riyāl gürüşadır ve bir pirincin kīlesi yüz altmış beş [10] akçeye ve ḳahveniñ daḥı oḳḳası yüz altmış akçeye ve daḥı sāde yağ oḳḳası kırk akçeye ve bal daḥı oḳḳası otuz akçeye ve sā’ir zaḥīreye müte‘allıḳ me’külāt ve meşrübāt her vecihe rāyigān ve her şey ḡanīmet üzredir ve ‘askeriñ daḥı ... ve sıḥḥatde olup ancak ḳal‘-ı aḥvālī bir miḳdār cebe Ḥānya muzāyaḳa üzre olduğundan kemākān ‘asākir-i metrīs ve cevānib-i erbe‘ada [68a] bal yemez toplan ile rüz-merre dökülüb inşā’allāhu te‘ālā iş bu māh-ı mezbūruñ evāḥirine deḡin fetḥ u nuşreti muḳarrerdir zīrā ki rüz-merre ḳal‘adan taşraya beşer onar küffār açlıḳlarından firār idüp gelmededür ve taḳrīr ederler ki içerde zaḥīre [5] kısımlarından zerre ḳadar bir ḳıṭ‘a beksimek ve ḡayri bir zād daḥı yokdur. ‘Ale’l-ḥuşuş ki ḳal‘a ḳapudānının üç dört re’s eyüce atları var idi on gün yokdur ki mecmū‘ ... cumhūr üzre üzerine ḡuluv idüp ve kendisini daḥı ḳatlı etmek murād eylemişler idi. Firār eyledi cümle māl ü mülkünü nehb u ḡaret [10] idüp ve atlarını alub boḡazladılar demişlerdir. Ya‘nī şöyle ki bir on güne deḡin yā deryādan veyā ḡayri ṭarafdan bir miḳdār zaḥīre zuḥūr idüp gelmez ise ḳal‘anın miftāḥlarını alun sa‘ādetlü vezīr-i a‘zam ve serdār-ı ekrem ḥazretlerine götürmeleri muḳarrerdir deyu cevāb ederler ve cümle ‘asker-i islāmın [15] daḥı ḡann-ı ḡalibleri bunun üzerinedir ki ricālū’l-ḡayb [68b] erenleri bizim ṭarafımıza rucū‘ üzredirler inşā’allāhu’l-vedūd ḳarībī’z zemānda fetḥi muḳarrerdir. Zīrā ki melā‘in ḥāsiriniñ evvelki gibi şetāretler yokdur. Evvelten ḳal‘a-i ḳarīblerinde bir kelb görseler beş on ṭop atarlardı şimdi ise vaḳt olur ki [5] bir iki yüz nefer ‘asker ḳal‘a altına yürürler min ba’d ṭop atmak deḡil belki ḳal‘a bedenlerinde bir baş gösterir melā‘inde görünmek ihtimālī yokdur. Ḥaḳ te‘ālā ḥazretleri ‘asker-i islām ḳullarını melā‘inde bed-ef‘āllerin gözlerine meḥīb gösterüb içlerine ol ḳadar ḥavf u ḥaşyet düşmüşdür ki bir baş gösterir bed-fa‘āl yokdur. [10] Hemān ‘izzetlü sultānumdan mercūdur ki bu bīvücūdlarını ḳalb-i şerīfñizden dūr ve iḥrāḳ buyurmayup luṭf u iḥsānñızdan mümkün olur ise bu ḳulcaḡızlarına bir kırk elli gürüşcuḳ ḥarḳlıcık iḥsān ve irsāline himmet buyurula inşā’allāhu’l-vedūd yine

mevâcibimizden ‘izzetlü sultânuma teblîğ olunması muḳarrerdir. Ol bâbda mübârek hâṭir-i şerîflerine bir eṣer getürülmeye efendimizsiz üzerimizde [69a] iḥsânınız ḥadd-i faḳrımızdan efzündür. Bu cânibde serdârımız ḳarındâşınız daḥı dirîğ buyurmazlardı. Fe-emmâ bu ḳadar zemândur ki bu ḳadar ṭâ’ifeniñ def’-i muzâyâḳalarına anlardan ğayri bulunur olmadığından kendileriñ daḥı muzâyâḳaları kemalinde olduğı ma’lûmumuz olduğundan [5] başlarını tasdî‘ eylememişizdür ve yine de ‘izzetlü sultânımıñ hâṭir-i şerîfler çün dirîğ buyurmazlardı ve yine de hemân devletlü efendimiz sağ olsun siz ṭururken kime ‘arz-ı iḥtiyâç idelim. Anda geldüğünüz mürüvvet ve iḥsândur, mutazarri‘dür ki yine dirîğ buyurmayasız ve ‘izzetlü veliyy-i ni‘am-zâde çelevi efendimiz Aḥmed Ağa ḥazretlerinüñ [10] ve hemşîre-i kerîmeleriniñ ve efendimiz büyük sitî ḥazretlerinüñ mübârek dest-i şerîflerin bûs ve envâ‘-ı rûy-i ‘ubûdiyet birle ḥayr du‘âlar ‘arz olunur. Ḳabûlü luṭflarına dâ’irdir bâḳî ‘izzet bâd.

(65) Girid’de müstaḥfezân serdârınıñ yaza geldigi ‘arz şüretidür

Devletlü ve sa‘âdetlü sultânım ḥazretlerinüñ ḥâk-i pâ-yi şerîflerine yüzler sürdükden soñra ‘arz-ı bende-i bî-miḳdâr ve zerre-i ḥâk-sâr [69b] budur ki ḥâliyâ bu ḳulları zümre-i müstaḥfezân ocağı serdârı olup ve Girid seferine iki buçuḳ senedir ki me’mûr olup ve bu âna deġin ocaḳ yoldaşlarımızdan iş bu on yedi nefer yoldaş ḳullarınıñ on iki neferi küffâr dūzaḳ ḳarâr ile vâḳi‘ olan [5] muḥârebe ve mübârezede atılan lağımlarda şehâdet şerbeti nûş idüp ve beş neferi daḥı kendi ecelleriyle fevt olup iş bu on yedi nefer ḳullarınıñ vâḳi‘ yevmiye yetmiş aḳçe maḥlûllerinden zikir olunan ṭâlib-i mezbûrdan üç nefer bendeleri ‘âlem-i şabâvetden berü kendi emekdârlarımız ḳullarınızdan olup murâd olduklarından [10] sa‘âdetlü sultânımıñ eyyâm-ı devlet-efrûzlarında mümâ ileyh ḳulları maḥlûlât-ı mezbûrinden yevmi beşer aḳçe ile beher-mend ve ber-murâd ve çerağ-ı rûşen du‘âcılarınızdan olmaḳ recâsına ‘arz olundu. Bâḳî fermân devletlü ve ‘âlî himmetlü sultânımıñdur.

(66) Mîr livā Girîd serdārınıñ ‘arz şūretidür ki naql olundu

Devletlü ve sa‘ādetlü ve ‘ālî himmetlü sulţānum hāzretlerinüñ [70a] hāk-i pāy-i şerīflerine ‘arz-ı bende-i bî-mikdār ve zerre-i hāk-sār budur ki hāliyā Girîd sefirine fermān olunup üç seneden berü bu āna degin kendi tevābi‘ ādemlerimizden müteferrika ve çāvuşān ve sâ’ir bölüklerde vāki‘ olan bendeleriñizden toköz nefer kulları [5] kimisi şehādet mertebesinde ve kimi dahı kendi ecelleriyle fevt olup ve yine kendi emekdārlarımızdan t̄alibleri olan kullarıñız dahı bu cānibde her biri uğur-i hümāyūn-i pādīşāhide h̄idmetleri sebkat idüp maḥall-i himmet ve müsteḥak ve merḥamet kulları olmağla devletlü ve sa‘ādetlü ve sulţānumıñ eyyām-ı devlet efrūzlarında mūmā ileyh [10] kulları zikr olunan maḥlūlātđan ‘aṭiyye-i iḥsānları olduğı mertebe altışar yedişer akçe birer gedik ile beher-mend ve ber-murād ve çerağ-ı rüşen du‘ācılarınıñızdan olmağ recāsına ‘arz olundu. Bākî fermān devletlü ve sa‘ādetlü ve sulţānum hāzretlerinüñdür.

(67) Şūret-i temessük-i karz bu kā’ide üzre yazılır

Vech-i taḥrîr-i ḥurūf ve müceb-i taştîr-i şunūf oldur ki [70b] iş bu dārende-i tazkere faḥru’l-emāşil ve’l-akrān ‘izzetlü ve mürüvvetlü karındāşım Ağa yedinden biṭarīku’l-karzu’l-ḥasen on biñ pāra olup meblağ-ı mezbūr üzerimize vācibu’l-edā lāzimu’l-iḳtiżā dīn-i şer‘i olmağın. İş bu temessük yazılıb yedine virüldiğı vaḳt-i [5] lāzimedede ibrāz oluna. Taḥrîren fî evāsiṭ-i şehir-i muḥarremu’l-ḥarām sene 1091

(68) Şūret-i temessük-i ibrāz bu minvāl üzre yazılır

Vech-i taḥrîr-i ḥurūf budur ki iş bu dārende-i tazkere faḥru’l-emāşil ve’l-akrān Mehmet Ağa bundan akdem bu ḥakīrden bittarīku’l-karzu’l-[10] ḥasen on biñ pāra almış idi. Hālā meblağ-ı mezbūr bi’t-temām ve’l-ikmāl getürüb yedimize teslīm idüp ‘uhdesinde bir akçe ve bir ḥabbe kalmadığına iş bu temessük yazılıb yedine virüldiğı vaḳt-i lāzimedede ibrāz oluna. Taḥrîren fî selḥ-i ramazānu’l-mübārek sene 1091

(69) Şüret-i ‘arz-ı istiḥlāş-ı dīn-i şer‘i böyle yazılır

[71a] Devletlü ve sa‘ādetlü ve sulṭānum ḥāzretleri sağ olsun. Bu kullarınıñ Mehmet nām kimesnede ḥüccet-i şer‘iyye mücebince beş yüz gurüş ḥaḳkım olup herbār mezbürdan ṭaleb etdüğe ferdādan ferdāya şalub envā‘-ı ta‘allül ve ‘inādātdan ḥālī degildir. [5] Sulṭānumdan mercūdur ki çāvüş mübaşeretiyle mezbürdan ḥaḳkım bī-kuşūr-i istiḥlāş olunup ‘inād ve muḥālefet ederse ḥuzūr-i şerīfiñize mürāfa‘ olunmak bābında buyuruldu-i şerīfleri ‘ināyet buyurula fermān sulṭānumıñdur.

(70) Şüret-i ‘arz-ı ferağat bu vech üzre yazılır

[10] Sulṭānum devletlü ve sa‘ādetlü ḥāzretleri sağ olsun. Bu kulları mutaşarrıf olduğım ‘ulūfemden dört akçe ferağat etmek murād eylemegin sulṭānumdan mercūdur ki ṭālibine verilip üzerine ber-vech-i teraḳḳi kayd olunmak bābında buyuruldu-i şerīfleri ‘ināyet buyurula, bāḳī fermān men lehü’l-emriñdür.

[71b] *(71) Nev‘-i diger*

Devletlü ve sa‘ādetlü sulṭānum ḥāzretleri sağ olsun. Bu kulları medyūn olmakla mutaşarrıf olduğım ‘ulūfemden yedi akçe ferağat etmek murād idüp sulṭānumdan mercūdur ki [5] ṭālibine verilip üzerine ber-vech-i gedik-i müstaḥfezān zümresine kayd oluması için buyuruldu-i şerīfleri ‘ināyet buyurula, bāḳī fermān sulṭānumıñdur.

(72) Nev‘-i diger ‘arz-ı intikāl

Devletlü ve sa‘ādetlü sulṭānum ḥāzretleri sağ olsun. Bu kulları müddet-i zemān ba‘iddir ki müteḳā‘idin zümresinden [10] olup şehri ise müstaḥfezān zümresine intikāl eylemek murādımdur. Sulṭānumıñ ‘avātıf-i kerīmelerinden mercūdur ki zümre-i mezbüreye naḳl ü ilḥāk olunmak bābında buyuruldu-i şerīfleri ‘ināyet buyurula, bāḳī fermān ‘izzetlü sulṭānumıñdur.

(73) Şüret-i recâ-i terakki bu minvâl üzre yazılır

Devletlü ve sa‘âdetlü ve merhâmetlü sulţānum hâzretleri şağ olsun. [72a] Bu kullarınıñ ‘ulûfesi şey’i kalîl olmakla ma‘îşet bâbında muzâyâka çekmegin sulţānumıñ elţâf-ı mâ lâ nihayelerinden mercûdur ki taşdikât-ı pâdişâhiden birkaç akçe terakki in‘âmıyla beher-mend ve ber-murâd buyuralar ki çerâg-ı efruhteleri ‘idâdından olup [5] ‘ömrüm oldukça hayr du‘acı olam bâkî lutf ü mürüvvet ‘izzetlü ve re’fetlü sulţānum hâzretlerinüñdür.

(74) Şüret-i ‘arz-ı maḥlûl bu minvâl üzre yazılır

Devletlü ve sa‘âdetlü sulţānum hâzretleri şağ olsun. Bâlâda meşûr olan kulları ḥâlâ bi-emrullah-i te‘âlâ fevt olup [10] yeri maḥlûl kalmağın sulţānumıñ merâḥim-i ‘aliyyelerinden mercûdur ki mezbûruñ maḥlûlünden birkaç akçe ile bu kulları sevindirüb çerâg-ı efruhte buyurasız ki ‘ömrüm oldukça sulţānumıñ hayr du‘acıları olam. Bâkî lutf ü iḥsân mürüvvetlü sulţānumıñdur.

(75) Şüret-i ‘arz-ı ferağat

[72b] Devletlü ve sa‘âdetlü sulţānum hâzretleri şağ olsun. Bu kullarınıñ deyni olup edâsına tākāt ve iktidârım olmamakla kendi mutaşarrıf olduğım ‘ulûfemden dört akçesin ḥüsn ü ihtiyârım ile bâlâda meşûr olan tâlib [5] kullarına ferağat itmişdür. Mürüvvetlü ve devletlü sulţānum hâzretlerinden mercûdur ki mezbûr bendeleriniñ ‘ulûfesine ilḥâk olup ismine kayd olunmak bâbında muḳâbelecî efendi kullarına ḥiṭâben buyuruldu-i şerîf recâ ve temennâ olunur, bâkî emr sulţānumıñdur.

(76) Şüret-i ‘arz-ı ferāğat-i kariyye

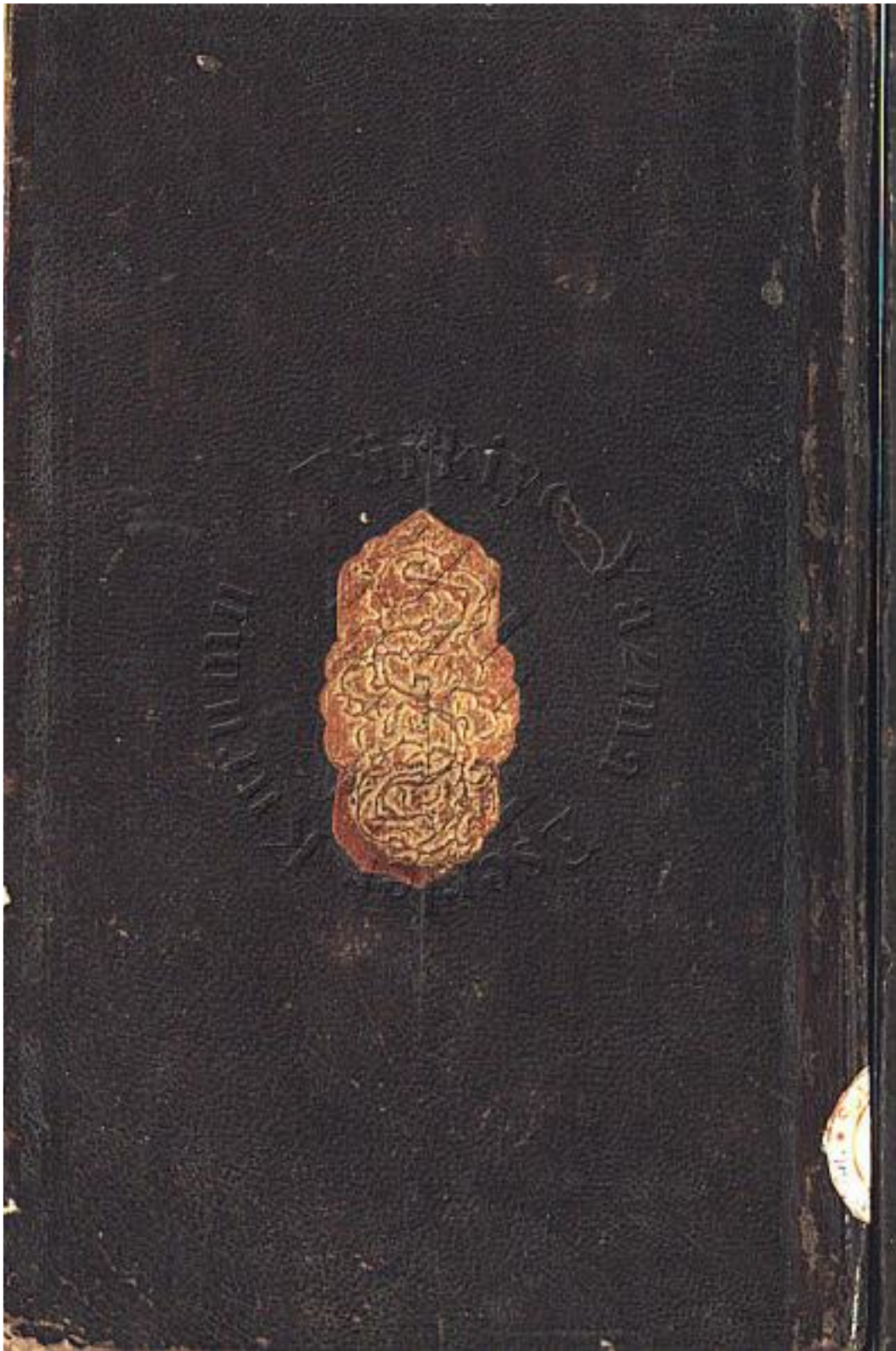
[10] Sa‘âdetlü ve devletlü sulṭānum ḥazretleri şağ olsun. ‘Arż-ı bende budur ki bu kulları medyūn olup edāsına iktidārım olmamakla vilāyet-i ġarbiyede vāķi‘ taḥt-ı taşarrufumuzda olan Ṭanṭa²⁰-nām ḳarye-i zümre-i gönüllüyāndan Murād-nām ḳullarına ḥüsn ü ihtiyārım ile ferağat idüp vermişizdür. Mürüvvetlü sulṭānum ḥazretlerinden mercūdur ki mezbūr bendeleriniñ [73a] ismine ḳayd olunup ḳarye-i mezbūreniñ taḳsīti iḥrāç olmaḳ bābında muḳāṭa‘acı ḳullarına ḥiṭāben buyuruldu-i şerīfleri recā olunur, bāķī emr u fermān mürüvvetlü sulṭānum ḥazretlerinüñdür.

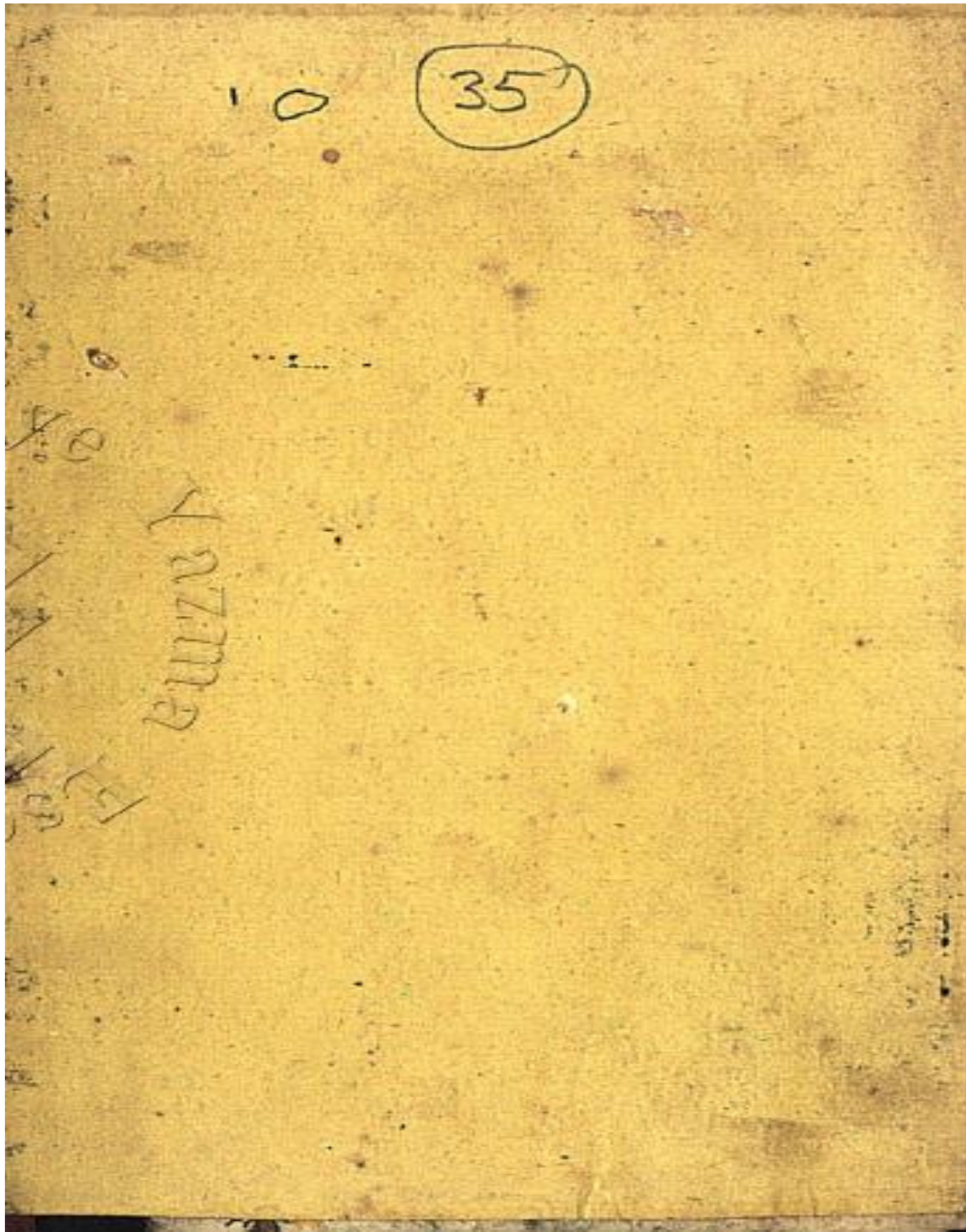
(77) Nev‘-i diger tehniye-nāmedür

[5] Ba‘de’d-du‘ā ve’s-şenā i‘lām olunan oldur ki şöyle istimām olundu ki çün emr-i ilāhi celle şānuhu ve ‘aẓm u burhānehu *fenkiḥū emā ṭābe lekum mine’n-nisā-i ve iṭā‘at-i ḥadīş-i ḥazret-i risālet ‘aleyhi efzalu’ş-şalevāt ve’l-kemālū’t-taḥiyyāt tenākeḥū tekeşşerū* vāķi‘ olupdur. Muteba‘at idüp nebiyyi’ş-şems ve’l-ḳamer muḳārenet ve ictimā‘ [10] ḥāşıl olup ‘aḳd u nikāḥ mu‘teḳid olmuş. Añıñ muḳabelesinde ḥamd-i ilāhi be-ḥazret-i rabbu’l-‘ālemīn olundu. Ḥaḳ subḥānehu ve te‘ālā bu muvāşala sebeb-i mezīd devlet ḳalup mu‘āşeret ve baḥtların ilā-yevmi’l-ḳiyām miftāḥ ve meḳşūf ola. Dergāh-ı ḥaḳdan ve ve bārgāh-ı muṭlaḳdan recā ve temennā ve dā’imā tazarru‘muz budur ki m ... ilticā-i zamān ictimā‘ından gönçe-i sa‘âdet ve ḥadīḳa-i leṭāfet [73b] şüküfte olup ve yāḥūd ḳamer ile zühre muḳārenetinde hilāl-i iḳbāl ve aḥter-i mübārek-fāl ṭulū‘ eyleyüp hemīşe düstān-i şādān ve düşmanān-ı ḳahhār ve ḥaḳīrān olalar. Bāķī ed-du‘ā. Temmet.

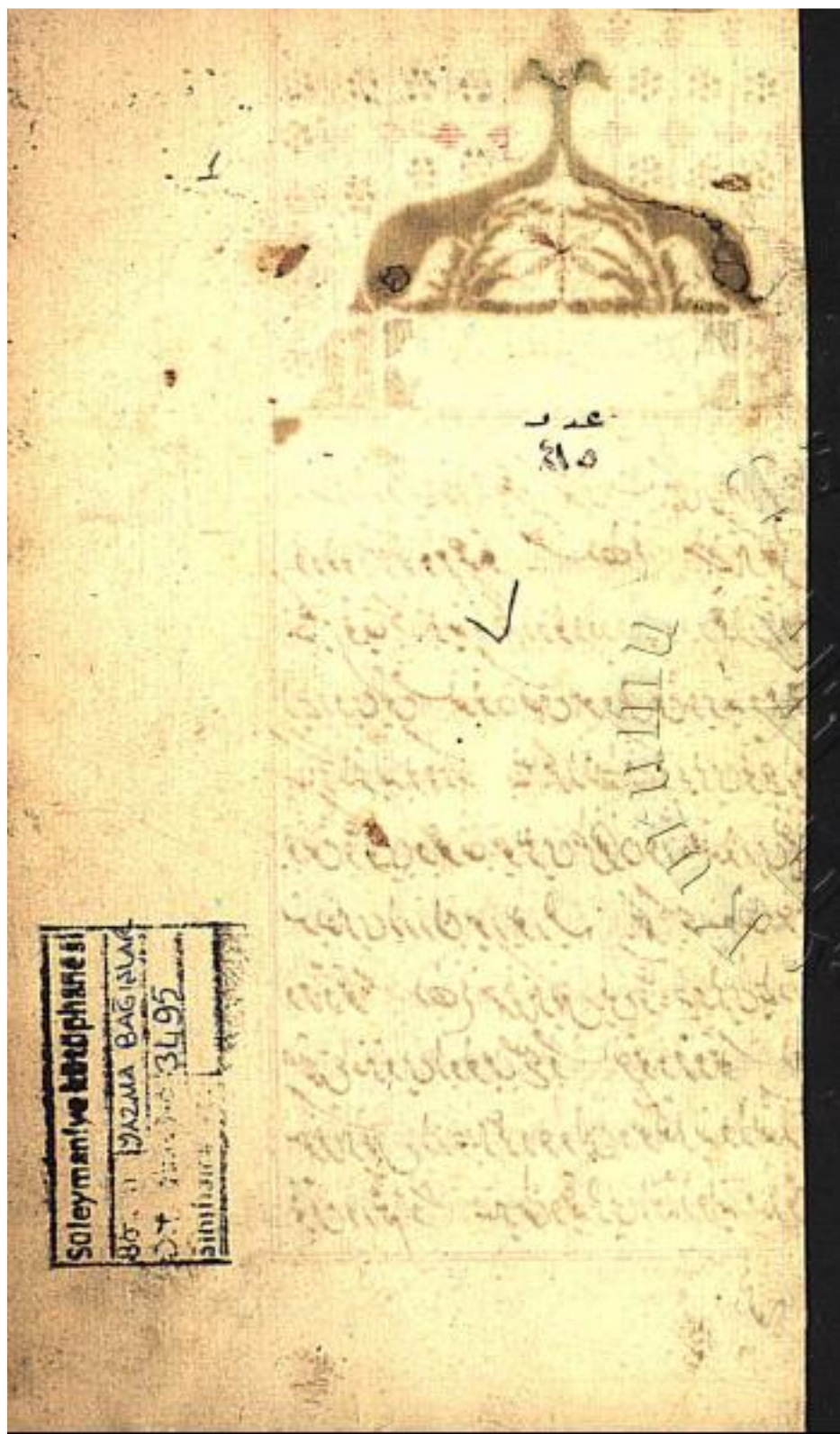
5.2. Münşe‘ât-I Okçu-Zâde’nin Tıpkıbasımı

²⁰ Mısır’da bir kent.

1A

نوعی تفقد نور از من کوه لرزان لرزان نور بر سره لعل و لاله
 از نظم اخلاص مستقیم شکر و ابرو لرزان نور از من غم
 معارف تو و شکر تو ایستاد نظر لعل لعل لعل لعل لعل
 و انفتح البلیب سحره ترین شکر تو من نور و مظهر و
 اخلاص وین و نور تو نور اولی و نوحه من نور و مظهر
 اندازد لرزان و غم ترین نور لعل لعل لعل لعل لعل
 و حلاوتی در وقت محو و من اولی مسیحا فرزند
 از حیدر نبوغ زین کای و نوحه شادمانی محرم مستقیم حیدر
 محرم ترین لعل لعل لعل لعل لعل لعل لعل لعل لعل
 کمال من حیدر و معنیه لعل لعل لعل لعل لعل لعل
 انه حقیق باجایه دعای السائلین و کنج الدعا
 مناعلی الدوام

محبت هم دور اعدایه بوقول اعدایه و نور
 یکانه افق و منور الیه و صادم اخلاص و لعل لعل لعل لعل
 آوخته منجیه و لایحه منطبه لعل لعل لعل لعل لعل

از نور الهی که در هر لحظه از نور الهی، نوعاً نقص ندارد و
 از زلف او نور لب که در هر لحظه از نور الهی، نوعاً نقص ندارد و
 و از هر لحظه از نور شوقی الیک و آن نایت شدید
 شوقی علی به الاله شهید طوبی لمن یراک
 بعینه و نراه عینک انه سعید و اعیان من کما
 جمالی در حقیقت او که کرمی کون و کلین او و در محو و موه
 منزه اولوی طریقتی از قطع ملامت او در کتب
 بکرمی بود بصف و در این امر او می بیند او در و شهادت
 نه سلف و الی مهد و حاکم سعید غنیمت و در حق
 سحر ناری محو و موه در هر دو حقه و در هر دو حقه
 اولوی یوم مایه سعاد و اقبال و غریب و حلال
 اولوی کجای و اقبال و حسن و معامل و لطف و شفقت
 انکس و البتة و در خلوص الی الله ناری و در و شهادت
 و در و شهادت الی الله ناری و در و شهادت
 شهادت الی الله ناری و در و شهادت

اولی خطی خط وین در مویین و هر چه در مویین
غیر کشیدن اولی **شهر** از خط تو دیده را کوهر اساکرده
و ز لطف تو نطق را شکر ها کرده و زامه بیون تو حریفی
را مانع الف میانه جان جا کرده طبعی منور بر ج ضمیمه
موجی او در حق معانی جمع موعود بین به او لطف بزم او در
الکسب می از آنکه اشارت می یورش غنای و فیض و یون
از فیض او غلو کرد اهر از فیض معنی جفا کرده بود و رفیع و عجب و
ایک از آنکه او لطفی مستطیع فرمود از هر لطفی او بود
بویبارینه تو و و لطف و نفقه از فیض معنی او و لطف او
و از خلایق تو به و معالین از تنبه الی انصف بر غیر از معنی
و لطف عجب و فرمود نظر بر غایت الی انصف از او و لطف او
طبعی منور بر فیضی استغفار و ملامت غیر از او و لطف او
حصری بیچار او لطف از آنکه او لطفی تو باقی با فیض جفا
ناید هر معالین از قبایل او لطفی کالشمس در لطف او و لطف او
و نیز کار و **رین** باش تا صبح و دلش بد مدد کار از آفتوز

از شایسته مستند بر سر او و در کمال بر غیر مستند
از طرف عرض اندکار نه بود و در ویرانه مضمون
از شریف حرمی محکوم حلاله و در کمال از کمال محمول
کدام که ویررز باقی همیشه غنیمت امان و کمال اقبال
شکفته بار با بغیر و لاله از در مجار

وزیر اعظم نا به محمد القادر کوثر و کج مکتوب

محمد تقی و محمد تقی و محمد تقی و محمد تقی و محمد تقی
البقا و محمد تقی و محمد تقی و محمد تقی و محمد تقی
و لوازیم محمد تقی و محمد تقی و محمد تقی و محمد تقی
از میان کرم و حسن محمد تقی و محمد تقی و محمد تقی
باشا از بر طوفان خطرهای نو و نفقته نوازش کوه
از زن او نور لب محمد تقی و محمد تقی و محمد تقی
بی وجود حسن از حلال ایام و جو و اولو و محمد تقی
اوقیه محمد تقی و محمد تقی و محمد تقی و محمد تقی
عالم از از ریه خفی و کتور بوریه غنیمت و کمال

[illegible]

از من من عبد القادر در شهر بغداد ویر طالع بقاد
غزله و فخر و فضیلتی سطح حضرت میر علی بن ابی طالب
البقارینه و علوم و صیاد و تجوید فایده و شیرین سابقه
مهراس تعظیم و لوازم و کیم و یکم ایام اهدا و هدیه صیاد
حسن و یاری و فخر و کیم و یکم ایام اهدا و هدیه صیاد
نوع و لوازم کیم از زبان و یاری و کیم و یکم ایام اهدا و هدیه صیاد
ایام و یاری و کیم از زبان و یاری و کیم و یکم ایام اهدا و هدیه صیاد
غیر و معارف و کیم و یکم ایام اهدا و هدیه صیاد
قلا و کیم و یکم ایام اهدا و هدیه صیاد
بفتح و انصر و کیم و یکم ایام اهدا و هدیه صیاد
لوا و کیم و یکم ایام اهدا و هدیه صیاد
و فخر و لوا و کیم و یکم ایام اهدا و هدیه صیاد
سطح و لوا و کیم و یکم ایام اهدا و هدیه صیاد
مکنه ایام و لوا و کیم و یکم ایام اهدا و هدیه صیاد
مشهور و لوا و کیم و یکم ایام اهدا و هدیه صیاد

و تجلید اول نویسنده فضیلتی منیع از دودل و منافع و خیریه
 کرد که اول نویسنده و در عیار نه لست ازین بویرون علام
 این مجله تجو العکر فی مصطلح الامر لدن ترالیغ و اعیان
 خطیله جن مصلح الف بارینه اهوری طریقیه نقایس و کلام
 کرد که اول نویسنده لست امر شیخ از دودل و خیریه
 ایضا که اول نویسنده پای منجی نزد سلیمان بردن غیب
 ولیکن هنر است از موری و کلام اخلاق از موری و کلام
 قبول بود که من فضیله طریقه صدقه بابت هر و کلام
 منقول بود بود که من موقوفه از لایحه بابت احد
 الیه کلمات یارین در س و اعیان فی العلم ابو و من کلام
 و غیر انعام که بعلی و انش ابو و کلام لایحه بابت احد
 منجم ابو و من و اعیان فی علم معین طریقه فضیله
 بایه قلاد یارین در س و اعیان فی علم معین طریقه فضیله
 منجم از دودل و خیریه از لایحه بابت احد و کلام
 لطیف در موقوفه بود که بایه همیشه مطامع و ذوق و رانی

ایضا

[illegible]

حمزه تغزل او دوزن اطعمه نفیر قفد غیر انیر
 هر شریف حیثیتا ماکول و هر سواد و دوار به بند و لور انور
 نلایه ای که تبار و هوای ز طمع و شراب و اصفاف میز و این
 و الواره نفیر خلوت و هر ما نشسته اند نفس از کفر
 و اندر نفس هر دوزن لغز و دوزن و دوزن و دوزن
 که چون نی و فم امیده زول انیر کی فی الحال میانه خول
 جملی یار و سایر از خول سگری لوم المقله کفر و نفیر
 و سایر اصفاف نفیر ای که یزدن عجز کز و نفیر و نفیر
 و کتب بی مهر و بی مهر و بی مهر و بی مهر و نفیر
 اخراج و بی مهر و بی مهر و بی مهر و بی مهر و نفیر
 هر قدر لوم نفیر و هر قدر لوم نفیر و هر قدر لوم نفیر
 او را میزد هر قدر نفیر و هر قدر نفیر و هر قدر نفیر
 هدایا و نفیر و نفیر و نفیر و نفیر و نفیر
 صبر و قدر ای که کس کس کس کس کس کس کس کس
 کس کس کس کس کس کس کس کس کس کس کس کس کس

[illegible]

13
 وایا متوز و مازم لایله ایی بکنه و کرمه و بودو اعیانین
 جنابین شریفان و جملایه بوقیره صهار را و دره
 تحتی و فقیر و نطف و زرافین و تعلیم و بکرم و فقیر
 و فقیر و تمه و نور و کنی ایی حبیب و محراب و کتابین
 مکی و کور بیخ لطف و هر کون مکی شریفان و جملایه
 محراب و نطف و محراب و قیایه و بیایه و غیره
 هر یی بر ایی بر ایی بر ایی بر ایی بر ایی بر ایی
 بر ایی و هر طریقه بر ایی بر ایی و کله و کله و کله
 بی کانه مکی شریفان و جملایه بوقیره صهار را و دره
 و تمام عالم بیایه و بر ایی بر ایی بر ایی بر ایی
 کاه و کاه و کاه و کاه و کاه و کاه و کاه و کاه
 نزه و خلافت و اولاد و کاه و کاه و کاه و کاه
 و کاه و کاه و کاه و کاه و کاه و کاه و کاه و کاه
 راه و کاه و کاه و کاه و کاه و کاه و کاه و کاه
 غیر از ایی و کاه و کاه و کاه و کاه و کاه و کاه

14
 و عین خیر و خیر فلاحی است
 حضرت مامون کبیر و نورانی شریف و نورانی
 از لایق فلاحی است و سرفراز و دوزیر است
بسم یاد باین آرزو مرا چه خوش است
 تو بدین آرزو مرا برسان بول بول و کور و کور
 عا کرم و جمیع تو را و کور و کور و کور و کور
 و عا و عا و عا و عا و عا و عا و عا و عا
شاه شریف و فاضل و عا و عا و عا و عا و عا و عا و عا و عا
افزون کور و کور و کور و کور و کور و کور و کور و کور
 غفر ناصیه سعادت با صده سعادت النفس
 و نیک فی المحل والطیب ذکرک بل الحسین
 لقواعد المکارم و المفاخر و المجهود لا فیه
 المناقب و المآثر
 غفر و عا و عا و عا و عا و عا و عا و عا
 النفس و عا و عا و عا و عا و عا و عا و عا

و قد بين ما في سلام بجانة غرة نعيم نعيم صياح من بر
 القرون اهدى نون صان سحر لونه ففنى عواري
 بكاتبة ارتطام الاحوال من شوقك واهل الدار **بين**
 شوقي اليك وان نيت شديد شوقي على
 به الاله شهيد طوبى لمن امسى يراك بعينه
 وتراه عينك انه لسعيد بنم فضله الفهم لكون
 ساقم وطرور وذن منوله اوتد بهن عوز
 بغير الفهم جباري ايل سبروشن وتلاله وقطع فساد
 وجبال ابرك شام متفنن مضام يوم اللذات من عمار
 فين الحمر وورود ووصول بستر اولوي بغير الفهم جباري
 هنن من الكتب من فوق وصف وبتجارب عموه وفتاد
 حنة رمل واصل اولوق خاتم الفقهاء وعلل العلم
 ايت خيد الامرين زيارته فباور من ايدوبن اعدار اجزوي
 وفكر عيم التوبل وانه وافر سكر وتمام النعام التوبل
 بجلو له نام نذر كثر من راس العبد من عبد الحق ايدوبن

15 بر ساطع اربع طبع الحرة كثير اللوان
 شهر الفهم لذي الطعم كثر دوى زيبى البزيرى علم
 اروي و كفايم ايند و كوف هملا ريزه خول بر حيل
 عظيم دف ابروي و مينه كوله (البوكهارى) فون
 و صف بر كنه بنبر اول فندر لبر و بزمه مينه
 و رخت نده سياهه نور يوي بر مته كسب نشط
 و خرج و و فح كسر درج اول فندر كه تبخيرى مكنى و كور
 لهن اوزده شجر بوسه بى معده و در خرم جبراهى
 بنج انكس مرم ابروي و بنج و اعدادى سابع هر اغ
 سحسم لبر نفا لم كورى يك يوك منى عوى و عولان
 و يارم بول كورس هره كوروي كورس رخت اول فندر
 كورس اول فندر ابرو من حقا هو كورس كورس عفى
 بله ياقوم رمانه و رخت و هم بختانه و رخت
 كجى سحسم فرخ فندر و اوقان رخت ذول مادى و رخت
 و خولان بخت كورس بختانه و رخت و رخت بختانه

و الا تسام مصطنع بن حفر نرس کولی بدل نرس بر مکلف
 فبنا نرس ایتدی بر جمیع لوازم الیایا متبدا و مرتب ایتدی بر نوع
 سببیه علی اللهیم الله النسب و کرم ترجیح زار
 علی اغ محبار و عوم ایتدی بر اجاب اولون بر مشکی
 کجی اولون خفا که وار عوم بدلاری جلدی
 ویش دروین کور قلب غم ریس و در احیای مصنوع
 و نفوس و طوع و بری برینه بدل غم و مطمح و خوش علقه
 مانفیه برین در مدر اسکی صیتی و بنا برین
 و درین و لیس ایتدی بر کیش و و و فی قلب عارفان
 کبی انوار عزم الیایا اما و الوان نعم الیایا نهاده و
 ستوفی اسما هم نفوس و نه هم الیایا برین و فریدان
 صفا فی زلال و صبی و فرنی رخاوی زیبا و رنگی
بیت دار بها من کل نفس شهوة هی جنت
 الدنیا بطیب هوا و الوان الطمئنة فی
 و الاضفاف فو که بهینده بی عید و جلد بر طمع مشکی

نافع و لذتی جمیع اعضاء ساری و میجو و رو و بو و رخ و خیم
 انهم تحریر اوله و غیره فکر او درون مجلس ثلاثه و ن
 متقد و ان طریقی و نیک فقلد کویعبد و لاری و یوری
 عیون لوی و مایه ذره کولدر و عیون سنی یو و کس بکیناری
 جو و لایق و رو و نیک خوش لایق و خوش لایق و خوش
 خولن کزده و یوری خیم و لایق لایق و یوری و یوری
 طیر لایق و لایق و یوری طیر لایق و یوری
 او و نیک و نیک و لایق و لایق و یوری و یوری
 مهور و یوری و یوری و یوری و یوری و یوری
 کین و یوری و یوری و یوری و یوری و یوری
 و یوری و یوری و یوری و یوری و یوری و یوری
 مجاری و یوری و یوری و یوری و یوری و یوری
 صفای و یوری و یوری و یوری و یوری و یوری
 القاب و یوری و یوری و یوری و یوری و یوری
 جنب و یوری و یوری و یوری و یوری و یوری
 لایق

17
 شريف ناطم ليدرس لطيف عثمان معاني سليمان في
 شيد بينة امانه على اسرار الله في الارزاق المحفدة
 وطرل في اثاره زينة مجلس روحها في مسجدا
 بشره اولو درويناين اولوب تحيات و شوق
 و صوف قديم من نطف و تار ليل غفران صانع ^{زينة}
 بشري لقد انجز الاقبال ما وعدا و كوكب
 المجد من افق العلي صعدا شيخ الاسلام
 و المسلمين منتقنا الله تعالى بطول حياته
 الى يوم الدين بكار قلاع كرامته معروف فقير
 كف ما ري اولو درويناين ظهير غيرة التفتاح اولو درويناين
 انار ايجاز مشرق سعادته غياية اولوب اولو شوق
 لا تحصى ميا و شر سعادته صدر قنوي في شريف درويناين
 فقير فقير ملاوي سرور اولو درويناين الصفا
 لياق عود اولو درويناين غياية و محسوس اولو درويناين
 هملا و محسوس اولو درويناين و كابر لياق و عود اولو درويناين

زمانه عدل و ولایت این ایام صنع الله مدتی اولوب
 بر کرم یونس در نوره اولی و یون و اطفال و عیال بر حق
 زمانه رفاهیت اولوب حی مرته حایره نقید شیرین بر جا
 و بیتر تهیه نام اولوز **صورتی و در**
 غنچه و فطیله سطح خرم شیرین طغنه ذق کاندلار ارم و
 مسکین ساز بهرین عرم اوورده ناوین محترم و
 بی کاه بر کرم اوورده صد فایه سون و غلام جمله نفوس
 و عولان صدقیت اجبار اینجام و عفو و کفایت و انبیا
 اصبار فرجام این کافون صلا عرضده و امین مخلص مستقام
 بود و اگر تفقد حال زار لایحه خطی حکم اولوز
 بمسجی نه بی همتای بی کایتی کور کید و اوین عین اولوب
 اغزار و من و از زمان و عای و ورام عمو و و نادر لایک اولوز
 لایق و فیدر فیدر خورشید نوره اظهر و اولوز
 بکهر نفی جنب بر کلر نور بر کلر و ولین و اقبال لایک شرف
 بخشیده و اولوز کلرین خبر شری ازین کوش زو و

18

و در آنجا که در اولین کتب است: پس روده نمودن و
 محسب: و تفت و جو و بر جو و لری جلوه گر کلس به جو
 قوی افتد و و تفتد و فزه تفتد و و تفتد **بیت**
 بروم اولیه علم و حکم بالین و قدر الی
 و رفته به لایه کتب و تفتد و لایه و لایه
 بولایه کتب و لایه و تفتد و لایه و تفتد
 کار لایه و لایه و تفتد و لایه و تفتد
 خدای عله لایه و تفتد و لایه و تفتد
 و تفتد و لایه و تفتد و لایه و تفتد
 و تفتد و لایه و تفتد و لایه و تفتد
 و تفتد و لایه و تفتد و لایه و تفتد
 و تفتد و لایه و تفتد و لایه و تفتد

و در لایه و تفتد و لایه و تفتد

و در لایه و تفتد و لایه و تفتد
 و در لایه و تفتد و لایه و تفتد

نحو سبحة و تاج بقر و علا نهاله و جوو که لباس خلع و عطا
 ملایس و مایع و حمال (بجز متعارف حلیه بش در
 بهار لایله مجله و مخدوم قلسون که ضعیفاً علما و تهرجایی
 و امح احسانیک و در از و اعفان ایدترین صوب حجاب
 اسماة فتنیک ملار قلمار و در اول ذمه و نه یو حقیر
 بر تقصیر که اکثر بر فضل و ارمین نوها در عزم سر محقق
 فحی و نه متجاوز و شبایب شجره و جوو از هزار
 معارف شمار لایله و اشتغال الرأس شیبای
 عربیة فایز او لکتر رحم ذار و و لکله استیعام بوس
 کمر احسان ایچونه کللی لیکن مناه خاد زبان لایله مجروح
 اید و لب نهاله امال بر مرجه ابروف اربعی و کلید
 و بیی (فقد بر کمال افتد) کوندرو و بیی تعریف نام
 غوثو مهور تو و ای فتنه کللی غ حضرت پیش تر لایله اقبال
 ملامه یوز و کوزم نور مطلق عوض حال پریشانه اید نور
 کاشک بولانامه خام کیر سطر نو لسم اوده لایله مقصد مشکند

19
 و خور و اولیدی و یوسوس کونلر دیره زبانه نوره
 اقوم نهن نهن و لال قیلیدی ناله اول نو باوه
 کلن کرکی فخر و کمال و اول کوره و ووه
 جاده و جلال پیدایه سدا اقبال ربه شفا لطف
 فخر و افضال فتکاس صدر اعین اول مخدوم
 عیالیه و علیم القدر حضرت پیر تغریب نام سن
 مسکن خیره چکری ایچون الیم قلم میم کار املیسم
 و لفظ کویک غرایس مطویش بر طور منجم
 الفی ویرا اهن ایچون کویک زمان منطوق البیاس
 قلیسم بو خیر کویک سوز ساهجه جازیم لایله الوه
 فنی و زور و صفا کویک کویک و تالک و مویک تور
 کورن و خصم و بر بویک و وود و قی و سرت و کوزه
 چک بولاق کویک شریف کباب اوورن به کورن
 ال سوز اینج نه و لای کویک لطف خاص الیاف نور
 ایبر و هر زمان تالاق بر کویک و مویک (اختصاص)

سرور ایوم اکرم اولدو روضه جهان کنده بزه لای
 بوجان یغین ووزخ لیری اولدو حضرت محمد افروز
 جهر جلالت و کرامت نیازم بورد اول یال معنویت تا کوش
 عرش ایدوب غوث کمالین روضه جویون پایداری و شوق
 مکرر و صبور محترم اودردن حقیقت وولن اقبال مسنده
 زار حیوة و بقا بر خور و ارباب لایم و الفقیر و بی
 روم لایم و غیر حکمت و بی لایم کون و روضه مکتوب
 غوث و رحمت و سلطنت علی ابن ابی طالب
 فضل و افضال و متجرب و جاه و جلال اودردن
 خدمت لایم و مدینه لایم و لایم و لایم و لایم
 پاکیزه و روضه و شار و ولن روز افروز و لایم
 باغ و نخل و احوال و لایم و لایم و لایم و لایم
 احوال و لایم و لایم و لایم و لایم و لایم
 اودردن و ولن و لایم و لایم و لایم و لایم
 و لایم و لایم و لایم و لایم و لایم و لایم

20
 ششتم مدوز من افند اولو و غمره لسانیه بوردیه
 و درین جهانه و لطف و احسان او درین قطره هفتاد و نه و فی
 سزاوار او درین بوقیه لبریه جگر سوز فدا
 هجده فی سیدان حکیم غیاث الدین معتمد فدا
 بوردیه در بوقیه لبریه لطف و احسان او درین قطره هفتاد و نه و فی
 الفاظ او درین قلم طرفه کارین باطن کرمین فدا
 فدا من فدا و اعیان حقین که در لمار من کرم
 میا و تارین علونین کرمین و لمار من کرم
 حبیب الدین فدا که در لمار من کرم
 فدا و فدا که در لمار من کرم
 حکیم و موزع لمار من کرم
 کافه فی نوعه کافه او درین صفات حلیه لطف و احسان او
 حازر زبانه هفت بوردیه بوقیه لبریه فدا
 سید بوردیه در لمار من کرم
 بوقیه لبریه فدا

حقیقت پیر نہیں ہے نسیع غیر شمیم نہ ہمارے خوش نصیب
 احباب میں صنلاش نہار ایلہ صنف بخش مہجہ عجائب اولوں
 دلازمۂ حاکم و خاصۂ خلقین وور فتنہ لکھنؤ و حلق
 ترین زمانہ و کتب دروغ جہاں فتنہ رنگ صنف اولوں
 اول حقیقت و کلام اور ذوق و لایع شریفاری نہ علم و نظریہ
 مدینہ کلش لیس لوبس کو سانیہ قوم لایع شرف و پروہ
 خبریں لایع عطری فی جالی نس اولوں خلیفہ مشاف
 و کور فتنہ حلاس علی اولوں روح لایع مشرف
 اولوں وورہ تبصیریں بونی بارہ سکری زبان لایع
 مکی و کور کتب لایع قریباً ف لایع تدا فی صورت
 تیرا و لایع حقیقت ہمارے بیانہ لایع من لایع
 عدو و لایع لایع زعفران مصنف لایع باہر
 جو خوش نصیب لایع ہند
 کلید کل باغ لایع اور ذوق جمالی کور زینہ حلال
 کلش لایع لایع اور ذوق قریباً زینہ لایع

21
 مے ہوں میں ارزو میں کریم بنکر قلم عبا میں مفاد اولوں
 غلبہ شوق و غلام • قول غم مکاشفہ رسم معہ و اور
 عبادت مستعار لہر مکتفہ نشیدیں مراد سخن طری اور
 زار پھر حریفہ لہر تیاق سہم حلیہ مراد لہر لہر لہر
 شمع تمنی رجال ماداد و او انما • تمنیت ان القاک
 حیث آید • وان لم یکن بینی و بین لقائکم
 سوی عمر یوم انہ البعید • ضمیر منیرہ کرہ نہ ناظر
 حجب کیا نہ سزا پر وہ سریرہ و رکوئیں اور مکہ نہ ساحہ
 منیہ ہر مرہ و تور • الانقضام لہا اور دور
 حورہ و ثقیہ مجسم و وادہ میانہ مرہ اور دور رابطہ
 لایا ہونے عباد تور • مابینہ مرہ و وریں قیام
 اولہ فی عفت عشق و ورم مرہ اولوں اور وہ علتر ضم
 نلایہ انقض انہ مرہ مجسم و کس کس سرکہ • حشر اول
 کو ہمار قصہ و عرفان اور دورہ و لہر سرفہ جیسے لہر
 بحر و انقض انہ اولہ مرہ طرخ نور مرہ حشر

بیش نهال قمر ایلیور توغنی ضعیف کله جلیله و عشق
 الاذن قبل العین اچانا مصلحتی معوقه شامع
 جان لودن سحر و محوره سپر وزیر فی الحقیقه سوار
 مقله بدلا ندر کوز کور مقصود اوغنی طایر نقله قضای
 اولور غمزوه همن بهمنای اچا بدله اولور غمزوه غمزوه
 نون زرنج و اچلا لورن شهر جاری توغنی کوز کور
 کوزی عرفی حال اعلیٰ ضبط اسجد لور محکمه کوز کور
 اولور غمزوه همن کوز کور اچا بدله اولور غمزوه
 عین غمزوه همن کوز کور اچا بدله اولور غمزوه
 بانن شمع اولور اچا بدله اولور اچا بدله
 متعلق اولور اچا بدله اولور اچا بدله
 اتموین معلوم عالمیان اوغنی طایر نقله قضای

بومرضی (غرمور)

اهدی سلامارقی عن رتبة العدد لا یقضي
 بانقضاء الدهر والابد الی سواد فوادی

22
 منتهي مداخلي اخي شقيق صديقي سيدي
 سندي اقضي امني مطبلي هفي وملتجائي
 بل عدتي عدتي زخوي ومعتدي من شكي
 نصب عيني لا يفارني وجهه وهواه
 حل في خلدي ابقاه ربي في غرو عافيه
 ودولته في صفا عيش بلا نكد وبعد
 فاعلم باني قد قضيت اسا وذبت من
 شدة الاشواق والحمد ولم اجد
 مسعفا وفي بعهدك لي غير المدامع
 لكن خاني جلدي وكما فاض ومع قل
 مصطبري كأنما صعدته الفادر من كبد
 ما لذي بعد بعددي عنك يا املي تخض
 ولا نظرت عيني الى احد كان فيك جميع
 للحسن منصري او مقلتي من عظيم الحب
 في رمدي فانعم علي بلفظ منك بنعشي

واسلم وعش وابتو طولاً لاهر في رعته وفي تخم
 بتحق الواحد الصمد ي زد ووزش دو لاهر حوین
 مهر وچهره ورنه رخ دة نساج عبا لیر تکلف لیر غریبه
 مستند به افشاء بامان تو هوید از وقته بر ولاز
 حکما به غش بهجوری و فرقه محققین بر روی کبریا
 لیسع لیر طیفین لیر عجب بهر قیام حکامه کبریا
 خو و فروغ لاهری از کما یقین لیر صانع طبع
 از صفات حضرت خدویر و لعلی لیر نور محراب
 شعر اذا صفت المودت بین قوم و دام الاوهم
 نجه التنا بنمروه کماله لیر و لاهر و وللا
 و رابطه ضابطه خلوص و صفات صفای و قهر هر لغو
 طی لاهر کلا در مقصد مدح و ثناء لیر صفات انداخته
 مطرح لیر صفات قهر صفات صفای و لیر لیر
 تکلف نموده محراب لاهر نیم جویم لیر کشف
 فراوان صفت لیر حجاب جفا لیر لاهر

23
 زهراب خردم که در دست زیت حراز و ولین خرد
 باو بیای فی فی فی نه کیفتی که کویر صبر و قمار
 اول و غیره که معروف است بخدا و اوله فتحه **شعر**
 چه گویت که چه با جانم اشتیاق نکرد
 چه کار با که بفرموده خرق نکرد چه
 سود ازین همه تنک شکر ز بخت کشود که
 دفع تلخی هجر تو از مذاق نکرد **الحی** زیر بمانش
 باو که چش یعنی دل لاغیر به هوش طاقه تا کویر شکر
 میماند خدای فرمود بر مرتبه **الحی** میماند و به
 می بود و هفت روز بیکبار ده عیش شکر و صبر و وفا
 فبسته حلقوی و فی خوشنم فولاد و سر بر بماند و صبر
 کویر فی الجمل شیرین بخش اولی و صبر فی حلقه
شعر و ای که تلخ شد و ابر دل پر کردند ما برک
 بودند زنده کی داروی سودمند ما عشت
 یکرمان ما محبت جاودانه شد بین که کار

[illegible]

انوچ سترق نهم اولتفا و لیهلد و تنم نلخا مانه ذهر
 خورج اولو و صحر محروم همن هیفا یه هیال کورلغ
 هورره و ازاری فرغندلرین کور کفقا طوطش مجلس ازاری
 سرلین نلغین طاکتفرغ دلیرین یانیم سدرور
 البال اولوبه یکنم و حیو شامی نوحه اغاز و سدرور نجاهن
 بولور و غنچه و حاتم صفه هلداریک شلای کلفا نهم بولور
 سدری صفه کنی مکرر ان خمار ستم بهر اولو و کل
 محض نلغین طلق همن ذهناد همدار خیمه لاری و کل
 انان بدرمی و کلش اهلدار بزم و فون طاکتفرغ
 دلیرین **و سبب انوچ سترق نهم اولو**

ورد البشی بما اقرا لا عینا و شفی النعوس لکن
 غایات امنی و تقاسم الناس المسترب بینهم
 قسما فکان اجلهم خطا انا حقاً قیر میره
 سترق نلغین طلق همن ذهناد همدار خیمه لاری و کل
 سترق نلغین طلق همن ذهناد همدار خیمه لاری و کل

خاتمه و فیان حق و پادشاه فیض نور کسبه صافی الیه
 لازم آوردن لطیف و اخلاص حق علم و فضیله غیر
 یون لست یقین علم اهل حق سرفراز عالم و کمال
 غیر از حضرت حق فیضه بلا فتنه با هوای ابدی که کفایت
 راضی مال اهل حق و محال است که کفایت اختیار کن یعنی
 خطه قلم در معرفت فرخنده تر از هر فردی که خرد
 خاشاک مملو و فساد و غم و غم و غم و غم و غم و غم
 الحیوة سرحد طهر لوله قلم زلال ریزش نور و کمال
 انبجونه فراتر قصبه عریان خلاقیت بی حد و شمار
بیت خوشا عالم حیات تازه بولادی
 جهان اوازده عدلیله طو لادی خطیر قلم
 کس طیب و سهره شیرین و جوی جوی کافین نوح
 فیه هفت خیز و زخمی و عیون بوم و نوح و نوح و نوح
 احمد اول و نوح که **بیت** لقد زادت الايام حسنا
 و البکة اذا اید الاسلام دولت احمد جهره

26
 سهرة غبلا حلية بلبلة لرمح واما نلج دونج پزیر و طرلا
 اولوب خاتم کوهر تکیح خمر و عقید **بیت** من معشر
 کحلت باللوم اعینکم نقد الکف لیام غیر
 صباب مقوله کسر کرولاب محیط طمخ اوژون و سر
 ریح خطه طرح پویقنه لوزی مدنی الوجوه کریم بهم
 شمع لودنوف نمر الطلار اردول سکتن و لاشن جاوید
 ودر پاکف و افق ضل بهر المجد و الشرق اولناره
 نقلیل و لوزی فله لجر الحج سیموخی مضعه جناح خورشید
 شاهقه شاد کوه خاورون صحرای طلیار باختر
 زینه کورین قارقه منوج ایرلرن لایهقه العهده
 میف فخر لشرع ساهرو و لهن مساهر لری کس غصیه
 یار زینتی لوم لایره قور کور قری کف کاف ماضی الغلام
 ویر لدر **بیت** نیچه بیل دورایده پرکار سبکیای
 فلک کورمیه سنجلین حاکم یابر جای حق
 طریقه امضای حکم شرح سران شرح قلم خورشید کار لرن

ختم اولیٰ شد و صدر مقدور از ریشه نزع بود سحاب سارون
 او در دانه فلان کرم یک کجای بود در اول ایامه می
 و ای التبع عالمیة او در دانه قریح حروفه شرق و خیرارو
 التبع التبع **بیت** تجاوز قد رالملاح حتی کانه
 با حسن مایتنی علیه یعاب حضرت شریف خوارزمشیر
 بر کجای المقدور کم فی الحقیقه غدور مان فی نهر وورن
 الوش فی صدر وورن اول وورن وورن وورن وورن
 حرمه او در دانه قریح است مان سلاخه عفا فی صهبای
 مکی الختام التبع تله میلین و عوطام اکثر صیغه وورن
 بیلای او در دانه بلکای جهره بود صیغه تدریس بلکای
 و صیغه کرمه الخلدوم و البیلای او در دانه بلکای
 تاثیر غموم و هو موم سرشته غای و جووینة عقین التبع
 یتم و کلین احضر طبعته طلدوم احضر لکمل از
 فاش لکین جمیلین قولال کرم یعنی واوران قلمی
 رقمی اجملین لیسیر و نه فبا ورمج بوردی ویر

27
 شہد سمن رخ دلف خط یعنی مکتوب عبدی نقطہ
 کلام نکلیں عیدار تاج جرجہ خط حزنہ مرغ شفا مذ
 کرم اور وید برو جہک تہینج وقت قلم اور ویدہ قطیفہ
 لطیفہ عری کریر ریج اولیہ نقشبند نظر عفا تیار تار
 وپووندلار کے احوال بہن کے لیل طر ح و غیر ہر ویش
 وویا مہ و فوبی سطورہ برو امینہ لنبی و ویر لوم
 صلی طراز نسبتی وقت تہن فی جہ ہن فی التفرع
 اور تہن دکلہ لہزہ ہر سمن یہ اقبال کہ شہر حیدر
 عمو قہ سہ کرون رخ قیل بہن غم فوجہ ہرہ موہو
 ہلاک لہنیک بلان مسارم ایلا ہجہ غیا م
 اور وید نور وین خوش برید نور بیل و جاہ جلال
 کہ عفا ریح حیلہ غائلہ کینج غم لورن و قولہ بیغولہ
 نہایت و غیر ہرہ سمن کہ ہجہ ہلاک اور ویدہ جاہ ضعیفہ
 عز اور وید ہلاک کاتہ اور ویدہ عزیز مسارم
 بتور وید ہجہ لہزہ فامہ لہلاک کہ صفت طہ جمال

ادرای بد لغت میسر کجرا لخواه سرمدان فدا وین
 قلم حجت سوار و به یکسر عبود حور عین رینت قنای حور
 قلمش کشته لایط وین الفاظه صدره لایط
 مضامین بقای الفه قلمش **بهر** خوشاد قم زده کاتب
 نخست سواد سواد کلکی اوله و شمه عروسی
 مراد و جهره بر ولاز نور غم و وارن الطرز بد عین
 او ذوق کاین شامین قلم تحریر صلا و غیره بی طرغ
 قرطاس لایق همزه دموئی حور و کجورین بی خولط
 سحر سحر کلام لایق اولش **بهر** حور و شش جوز
 بتان چکل همه جای حانست و ما و ای دل
 اول منور حجت سوار سرور که مغفیر دوش و تابا کج
 بیاض قرطاس من نور علی نور نور نازل اولوق موم
 وین لایق لایق به تلقین لایق غزل لایق **بهر**
 چون دیده بسر نهادم چون دوحه بید نهادم
 اول و مکه و شغنی طواریسم غیر شمع نیاز و تقطیع

28
کشایش بولورین گفت در لحظه طبع معشای عبیر ز محو
شده اولورین و سیر و مته فلفوف خروغی زاندر
بنجه پنجه حص مورد بهر اخلال بولورین تاثیر مشر
فتش لطف فقه مخفی منقح بر در م غریب عارف اولورین
بیرون یارب این نامه که آورد که از هر شکافی
بوی جاه پرور احسان و عطایم آید این چه
انفاس روان بخش عبیر افشاست که ازو
رایحه مشک خطایم آید بولورین اورده قاصد
بخش و اخلال او درده مشرق بی مثال زولفون جا
نولن مشک پنجه پنجه میاف غمر خلدی بولورین یعنی
ضمی تحریک اولان نه نعلجه خلدی خلقة کوش
عقوتی او درده لطیف و مروتی چون کله اش مسند
از این صدارت علیه اولورین منظم اولورین غمخیزار
جند یعنی جان قاصی و مهم افشاده صفایه لیا رفعت
کرانمایه عمو قیلورین اینته عالم نمای عطر تصد عمو رنجده

اكنى كنهه اذبح لاله من بوطه اعدا حواريه لويحي
 رجا فز بورد طر فسر خيلت تفاضل اول فقاووي
 عقق تعارضنا تساقط ايه ووشور الكينه وه كلبي
 حريقه رجا و نه خا در سرباز خيلت و خزانة زفير اول
 بخر من رتبا لود علي اكر فولا كنه شتم غياير و
 سابقه نعم سابقه لاجبه بورد بورد صدق دار ابري
 معارضه نال كد كوي خسران اولوروي برقمه غزير
 فلا خور حوصله لمتحقاق اذنه مفره نعم مع بده اتمام و
 لحاه كزوة بولول كجول وراور كاهره صوره بورد
 دربي وولم و نسيه اقبال بورد اول القمه كوز
 ويلي كوز ويلي صوفه منع و عوج نعم و رنج بورد
 بورد بورد بورد بورد بورد بورد بورد بورد
 كشي بقدر غني چراغ او ستنه پروانه كرك بورد
 مصره قرقن قرقن قرقن قرقن قرقن قرقن قرقن قرقن
 بامن جعل الله اسم السامي في عنوان مصاحي

31
 ما دالکة البقاء اولی ریح فی سحر الشریع بلغة
 مستعيلة نقش فوطی ریح کما للملک فان کما خفاة
 بدو غنم کبریا فیه بلغة فیلا سلو وشد وورکین بو
 عبار لة بولی نفس و لغیر ضایا مندر حیطین مرصقع
 قلم منبره بیچة یلته انما ملین انی وخطبة بدو غنم فیلا
 هرگز بولی نور واری محوکل لاطرفین حسن اولایه اونی
 روشن فصاحت فیلا مندر انما لستغفر الله **بیت**
 صمه هنر جهانده سوزین اوکمه در کشی
 ویسی کلایمی همه خلق پسند انمه در هنر
 قنر نهر اولای برستانه منزل قنر قبول حاکم موف
 ناهو و حاکم نمون کافان غلام کاه مهنس بدو غنم و
 همدان اولای کوی کلانفر سرانند لسته زاری عجز
 اولو قنر لسته غلامه عرفانه عرض کالای معرفت قنر
 برعه صوف غنم برعه بین الحرم و حقه همدان کیه
 وریوای حله کلونو سلاطین علیک سلیم عفاک لادول

33

و سوره نقر عیو و بین اکثر قسوسه خدام لهند، لرنه طنین
 ملال سورم لاله قدم لوریره و سر رشته جاده غریزه
 مربوط اورزون علقه لطف تار حیا بر عیار نون فیض
 و قهر کوی لمتغ بویغیر و غم نهی متهام بی کیم طویر قلم
 نیده لویغیر ارسال و کاینه لاله تصور لعل نیده لقلع
 او نمند لاله **بیت** قنده و آرم سایه سر و بلندم
 و آرایکن کیمه قول اولم سنک کی افندم و آ
 ایکن غزله خانه لطف جلیله لرنون تر و خفص
 بوغیر عولطف غریبه لاول قفا من و کورد لقطه ز سر
 لاله و کیم لطف لرنون و لرنون عصاره و لاله کونه
 و آرم لاله لرنون و کیم لرنون عیو و بین خردم لاله
بیت هیچ اولامی جان و دل الدن قویه دامانی
 ای بویی سر و م بویکجه کورد لرا حسا کی
 مقصود و صلی اولرن نام نهی کچ و قهر خفا لرنون لاله محکوم
 قلم لاله نیه نیه لرنون و لرنون و لرنون و لرنون

معجز قہر و قہر شمع غیر جلالہ نفس و روزہ مسکونہ
ویر ملری نیاز اول نور اللہ و سب

مجموعہ شریفہ

کتبت دمجی فوادینا شوق ہا لب و فی جنت
سحاب فلولانا بل الدمعہ خلی ولولا
الدمع لا حرق الکتاب مسیح و معہ امیر قل
ولاف و روئح و سب ید و خور و سب طفوفہ افکار
فصر و یور سب افکار مرصع جو شمع عی و یورون
ترتیب و صفوف صباغ (تبرک) و مدخل صطبر سحر
طوبہ بنیاد بر محو قلاش افکار اوور و ولول و طلا
کج و کج و یور ار ایس غثہ صباغ الخیر لیلہ با شمع خاور لہ
کج و صباغ و در اسفندہ شطرنج ذریعہ و سب
کلاہ و و شان لیل طاس و کلاہ کلک و عی روز
افزودہ اور و می جو مان صافہ صباغ صباغ معومہ
ظہور و یور بیت قاصد رسید و ساخت

مقطر مشام من در چین نافه داشت مگر
نافه ختن این نامه نیست بلکه پی تحفه
باغبان چید از چمن بنفشه و پیچید در سخن

بیت

فراق بزم تو از شرح خامه بیرونست ز نامه
بوس که حال درون من چونست کوزه بساط
انبرط عجبش در من فلان در نه چهره صبر و تقوی هموار
انجلو صفای رخسار کسب یون بهشت مشاوی زخم خور و
سهم تفرقه ایام و لیل و لوله میوه میوه میوه و
قبه آسمان آسمان و لوزی صفا و طراوت و
محرم شایع شرح ایام و مکر و مکر و تلخ فلان و لوزی
جاده میوه میوه میوه میوه میوه میوه میوه میوه
کلمه کرو و لوزی میوه میوه میوه میوه میوه میوه
صاحب رتبه میوه میوه میوه میوه میوه میوه
انجلو و لوزی میوه میوه میوه میوه میوه میوه

36
 بنیٰ بی مجال اولور عذرا نامه میلری و لهر اولور قح
 و ناهوش لرغ نهارم یخاق مثلها فی البلاد دوه غیانه
 نام نهر کز زبان زوئه خمدام مهره مقامری اولمقده ول
 بزمرج رسته حیات تازه بولور قح زراحم تراکم مسدور
 از قلوبی صوفی صوفی حیات حرقه مسینه بی مسینه بی
 یحاکر چاکلری و فملش مسله ول و رنج نه خاشه
 صیف بلیح **شهر** دلا اول نامه سر بسته کیم دلا دار
 کلدی دخی جلدق بر فحده در کلر آردن کلش
 کن رسول نامه شده لودون مجنون عطر مخ و مطهر و مضیه
 سوع و لوع و لری نهر جلیله القی شش غریب لهر
 سرفتم صدر لور لودون مکتوب تکلف قلوبی لبر شقی
 و نولن نموشه و نور و بر و ط و ش و طواری بیج فاده زده
 انش و صفت بیاضی طواری بول کی دغه کر امش
 حقه اول قاصد حیات نره بولیه حافیه عجیه و وضع
 مشر و کمره و نور لور او مجموعه خاطر نشین

37
 اگر صدر خط و خط مهری منتهی لاغری و در لعل او می بین
 و در مغفول تو جی او کار نوی و در سحر با میانه
 کلاه حرمی (نمیدین) در لعل حرمی فیضه فیله نوی
 لولا الذنب لما كانت الخفرة ضمیر صاف و هو
 معلوم در بر صوف غنی و کمر بروی فلک طلسم خلعت
 فخر تو عروس عالمی در بر مغفول صوف و شاف کار
 و تصرفی او در روی می لعل حور اویشه منظم و بری
 صفت غرقه طونق قطع معقول لایر حو بود و کرم
 الیمه کرم بنی طلسم جریخ باده نروم لعل مهر و در
 طونق طونق و اگر مشغول خانه در شته خانه شیرین
 غزل او لعل تصنیف صیفه برویه امکان و احتمال
 اولاد لایر فحاحه خانه اول چو قدیم تحریر و فح
 تصنیف و ایجا و لایر روی کتب لایر و روی
 خانه خانه خلعت برجه مستفاده فیله بزرگه من
 از نامه اعلیٰ در نون نفیخ خضر علیه قیلوز (ای عجب)

برو خورشید جهان بخیر مثال بقدر اولور می نه یعنی شکر
 بیستم علیکم السلام نه تلامی سر موزه لی یایا انجی بولور می که

بیت

بزد خجی بن اول قامت بالایی کور می اولوب
 در یلوب جنت کوینه ایر می واریم العجب
 مشغوره اول تابع مدام وار می نه اول فدا شد
 آتین کور می سما نقش اولوب کور کور نه
 مضحک کور می زان مسخره من مرتفع نقش
 فرمود نه با جار کبقدر کلله نقی کور نقی
 افرام بی او کفر و عینه بوزر حاج کور
 قلندر کور ملر سطر نه مجوزه حکیمه نقی
 واعظ نه روار فرنگ حیره کور طعنه رور
 ابله مجلس زالی لعل

من جملة من نه التوفيق من العزیز

خلوصه المتبقي وکسیر قلعه معالیه بلاغه تبیه

اترقان و نهان نور از سمتهای و و لعل و اقبال و
 و اجلال الی معر خلافت عثمانی و قسطنطنیه حایه انی
 تحمید فرخ بخش کینی اقدیه جکوس اید و برها یونانی
 مروه سندن عیاضی نکرید ارفضی و همی سندن
 ناهید سندن بهرام صلواتی کلاک لایطی کسری
 اصر خلافت حلقه خاتم بذل خلافت بنیه و خرم خرم
 ساه جم جاده و اودوم خرم کیش بزم غنیمت لایطی و نور
 و محوی اودوم نور کیش بزم لایطی و نور
 سترم قلر قلی بونوره اقوم فاتح اید و بر غلام
 کاکر اید و بر غلام کاکر اید و بر غلام کاکر
 جیف و کاه و فرو و سیدیه و غلام کاکر
 یستاد مرحوم و مغفور اید و غلام کاکر
 اید و بر غلام کاکر اید و بر غلام کاکر
 اودوم و غلام کاکر اید و بر غلام کاکر
 کمال اید و بر غلام کاکر اید و بر غلام کاکر

اقسام ايك لسان اعلى ورنج اتيه كره ورفه مصفوف
 آبي اولونون اكون كلام لطيف فقط شنبه غنجه نور و نور
 الجوره هدايا التحاق و لهدر اولونون لدير الوصول
 مامولك و نورين مع نور طوبى و حبيب قلوب و لا قبح اوله
 باقى احوال اقصاين ملام و قنباين كلام غنجه حبيب ارنج
 و لعلله موقوف ارنج و رهنه و صباين عبا خلد ارنج
 حلول حراقت و نزول تو ارب و صون و صون بار

و بزرگوار و غنجه مصروف ملوید

سترتو و غنجه ندرلشم اف سترتو سترتو سترتو
 غنجه مصروف و لهر دو بقدار صوبه و غنجه و غنجه
 به لربته بوورنه اگر ابوالرطوف غنجه و غنجه
 بو بشار احوال و الملام و طواريق لستج و نور نور
 حمر لستج بو و لستج لستج لستج لستج لستج
 لستج لستج لستج لستج لستج لستج لستج لستج
 لستج لستج لستج لستج لستج لستج لستج لستج
 لستج لستج لستج لستج لستج لستج لستج لستج

46

[illegible]

لوغ ویر

و در روز عید عطف رحمانی و غنای طریقت
بسیاری که عید بی بی ارامه و عید بی بی
برای بی بی ارامه اول تو را فرستادیم که در راه شمع
از مار غیر ستم بر آید و یکی شریف نثار لطیف ضیف
فلسفه صفا ضمیمه غور شد تو بر نیکی نه فی الحقیقه
اتوار افتد و اولی و فضل کردار سعادت در آن محبت
مخلص بود و در آن باب موصوفه و رفیقه صحن و قفس صحیفه

48

عمرو و وولس و اقلد و غزو و فتنه و اوقه نه ملوم

اوله وز **مجتبى نام بر اربى كوتون**

لازاله نور السعادة في فنيك مسليجا ماورم

الكنس به خلة في يوم التمر فوجا لبلد و

سوربور و عابلي بكرة ملوم و ويدا رى بكرة مشاف

عظيم بكرة و ووفى نوبه ملوم و ويدا رى بكرة مشاف

و وعة لى نياق اوله و ويدا رى بكرة مشاف

و ويدا رى بكرة مشاف و ويدا رى بكرة مشاف

و ويدا رى بكرة مشاف و ويدا رى بكرة مشاف

و ويدا رى بكرة مشاف و ويدا رى بكرة مشاف

و ويدا رى بكرة مشاف و ويدا رى بكرة مشاف

و ويدا رى بكرة مشاف و ويدا رى بكرة مشاف

و ويدا رى بكرة مشاف و ويدا رى بكرة مشاف

و ويدا رى بكرة مشاف و ويدا رى بكرة مشاف

و ويدا رى بكرة مشاف و ويدا رى بكرة مشاف

و ويدا رى بكرة مشاف و ويدا رى بكرة مشاف

یار نون لایروبی خرد و مهر و شمشاد و صحن لودنه
 کوز لری کزین و لایق سوزنه جگر لری پزین (ایله)
 اگر اعلیٰ چاره سیر لویو کوز پاشیده جهان میده ویرین
 اولوروی فاقانه و به لایق خرد لری کار و زور
 هادی کار بولسوی لوند و در صبر قلعه نغیریه چاره
 یوقیز تنگ قزلان عظیمه سور و الله یحییٰ اصبارین
 و لایق صابنغ قزین لایق صحن اخبار کزه منظر لری
 نیکاه مکتوب و زرد و کوه نازد کز جوله لایق قلم و زوار
 کلام لایق مبین و کز قضا عاتقه و لایق قضا و فاقانه
 کمانزل غلغله و لایق و زل (اولوب اول مبارک نام کزین
 کت و قلوب لایق قلم طوبی و عباد لری نغیریه لایق مکتوب
 اولوب قلم لایق لایق و بولسوی کزین سور و و لایق مکتوب
 بر نور ایله بایق عرصه زنی کانی بانظرم و و لایق و و لایق
 منظر و صحنه قلم و لایق بایق قلم لایق
 مرقوم یار بر لایق

49
 نوع ویر
 صدق و صف بر حسن افروز مهر را و من و فاشی کس
 سوز و دل افروز را و دونه بخار را و فاشی صکر را
 نور فراق را و صفا و سوواری را و فراق را
 خط را و لاله را و سماع حال فراق و فراق را
 اول نور
 بیت
 لطفاً دید و بجام صدور رسک ای ملک یوزی نگار
 گنج کوند ز اینم اولادی حسرتیله آه و زار
 ای دل را و فراق را و فراق را و فراق را
 بوست نه سینه زار را و فراق را و فراق را
 و فراق را و فراق را و فراق را و فراق را
 من عشق کل بر و این و این و این و این و این
 سو و کل زار و فراق را و فراق را و فراق را
 حیرت و دل زار و فراق را و فراق را و فراق را
 مرصع قللمر که با و آه با و به و به و به

از نوبت انقرو و راجع به ستر و نه قلوب ز او به جز
اول از به بلنت لایله حضرت به نیاز به یوز طووب لیدرم

بیت

آه کیم عمرم جهان اچیه جان سز کچی بن جهان ملکن
نیلیم چونکه جان انسز کچی بر یو عالمی فکر کور
کیوم طاه الفمته اولدوغی ماهنه کچک القبارین قضا کیم
صبر لیدیم ای رفو لغی فر شیز وصاله تبیر لایله لیدیم

طایب

تهیه نام و ر

جناب افریندین عزیز اکت بر محبت حضرت
ور ز غریب کیم لکسان و ولای ایا من و عزیز انشاهی
و جوار غریب و افریندین ز کیم من عزیز اکت
محظه غریب مکر علقم و مکتوبه کیمته و اولجلاله و اولکر
قوانیر قبول حضرت خیر ادرم و همیشی ایا بنر خاص
و عا نور قوانیر فی الصبح و راجع و صلاتین به
انحاف و اهدیر فکرتی عهده لنها فکرتی راجع و راجع

53
 انوارینه مکتوب بوموالله **برو عرافنده یار یلور**
 معارف تو و و تلو و مرحمه کلاطغ **اغیر کا یلور**
 حضرت یار خیر قیاسی غنچه نینه صد همدار **انوار عراف**
 و تکیع و لصف و توفیر و احترام **ایله و در و غولان**
 صد قیاس و غرض قیاس و اقیان **اهدری و غولان**
 صحن ضمیر منیر هر تنویر **لرینه معروض بنشین خالین الیال**
 برون **لها معارف تو و مرحمه کلاطغ**
 عالم کینه و قاعش مرضیه **لری مقصد ضایحه و ریای**
 لطف و مرحمه لری جوش **ایروین جابر مخلص لری طوفان**
 موالد شریف از دین **بود یور لری جهل استغنی کلاطغ**
 هر عالمه و خیر و عارفی **بر کاتیل استغنی و کلاطغ**
 اولوب **لیر و نیر و یور و جلیل القدر**
 صغیر و کبر **و فنی بر لور و کون**
 عمو و ولین **کبریه روی زمین و غولان**
 حضرت یار خیر **و فی نملای و ولین و اقبال لری و زار و یلور**

54
 و سیه نشین شایخ رنخ و معارض اوله لری (و عیسی
 لستغفره) نعل اوله و غمر علم عالم اردلرینه خیز خفا
 و ماورداری کمر کمانی اوله کشت لستغفره بهمانه
 اوله علی و ایتمه اردنیا و اوله اوله بو قوللری معارف
 سطرخ حضرت کیش خالص و فخلص بنوع میں اوله
 معارف اوله معارض ایام لری ایله رطبل لری
 اوله و غمره لری و در قلم شریف لری شاه عالم اوله
 معارف لری غیری کمنه مرز و طبعی بی کس
 بنوع لری اوله و غمره معارف و اوله لری راطه و شامه
 عجز اوله لری و غمره و اوله لری نیاز و در بو قوللری
 اوله لری نظر شریف لری و در بو قوللری معارف
 و قوللری اوله لری غمره لری باقی غمره
 سطرخ نکست
 بکلیکیار و وزیر اعظم بعضی مصالح ارجوه
 مکتوب بولس لری اوله و بو قوللری اوله لری

سار تو و مروتو و غمیلو **سلطنت** حضرت پیر
 صلاح جاه از بر جلیتر و ملتتم شفاه لاهی فضا جلیت
 آوردن عقبه علیه کثیره البرکات و موش مستینه
 مسدوده از اجزای نیاز کاهه معروض بنوع انخلاص
 رایی اولورده و لایق از اناطولی و قرقه فلان حصه
 خولم بند بعضی ذوربا لتقیب لیل اولوب نیم
 لایق و اولور مرقع حصه از فدیة مستولی اولوب رعایا
 و بلایای قهر و جباریت و افعاله و از اقلین
 نهر و غار من لیکو کارینه بنایا لولای فرورده سنجایی
 بیکر آوردن فلان قوای منقیع و وینلار و دراز موج
 و در غیر روین قوای من اولوب نوکر اولان سنجایی
 نظر و له و حسن ظیون همال من می قلم لکون
 بوسال حجة قالین و لا قو منظر از رون قلمی مقاب
 خیر اولمغین و در قضا من خیر و لایق جمل من اولور
 لوی لوصول غامه عالمین و کافه ارضیان از فدیة

[illegible]

60
 فکورد و گویند ز بود علوم عقیدت من و نقلت من الی ابد
 و علی انی فی حق علم نقم من او روزی و تواریک پیران
 اهر منداقم و صابر کمالی اولوب هر روز اولی و ثانی
 معقول و هر علم و فتوح مقبول ازین و وولم
 و سزاوار در حق و گویند و الطاف لایزال و اعطاف
 بلاغی که در موجود و تو قدر توین مجتهد را غیر ظاهر کج
 بر علاء و فخر منسوب الی ابد هر روز و بر سر کتب و سوره
 بایه فرمان و فعل و اثر من حضرت کمال
 الحق و ان احب الی من یوقن و یؤمن و یصدق و یؤید و یؤید
 غوث و ثبوت و حقیقت و جلال و عز و قدر و شرف و کرامت
 عز و شرف و زیارت و جلالت و اوج و علو و وز و اهر و صف
 تجلی و غلظت و شرف و اقبال و الی الی و تبار
 او و قدر و صف و اوج و حال و شرف و کرامت و اهر و صف
 نبی و اهل این علم الی ابد و کرامت و کوه و صف
 خالق و نس و نازل از حق و اهر و وز و کرامت و کوه و صف

[illegible]

[illegible]

و عا ل و ت ن ا ل ا و ل و ز ق و ل ا م ر ج و ر ب ا ق ه م ت و و ل م
 و خ ت ا ر ج ر و و ل ا و ل م
 و ل ن م ا و و ر ن ا ف و ل ر ه م ل م ب و ق ل م ا و ن د م ا ز ي ل و ر
 و و ل ن و م ع ا ر ت و و ل م ن م ا ف و ل م س ل م خ م ف ت ر م M
 م M
 ع م M
 و و م م م م م م م م م م م م م م م M
 ق م م م م م م م م م م م م م م M
 م م م م م م م م م م م م م م M
 م م م م م م م م م م م م م M
 ا و ن د م م م م م م م م م م M
 و ا م م م م م م م م م م M
 م م م م م م م م م م M
 ل م م م م م م م م م M
 م م م م م م م م م M

بود و درم چو بوقالری زمین مستحفظان را بخیر سرور لری
 اولوب و کمر بفریدن لیک کجی منه و درم مایود اولوب و بولانه
 و کین احواف یولداش فرودن لیبلا و نه یور یغولور
 قو لکیش لونه لیک نفر کفا و دوزخ فرار لیل و لیل و
 محاربه و مبارزه لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و
 نوش لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و
 لیبلا و نه یور یغولور و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و
 فکر اولفان طایلی فرور و نه لیل و لیل و لیل و لیل و
 برو و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و
 معاشق و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و
 مملود و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و
 و جلا و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و
 باغ و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و
 میر و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و
 و و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و لیل و

لما يورار من كنهه فخر دانه و در دفران غنای و نور
 خرد لایق لغای یونون بطریق القوی الحسن اونه بهر پاره
 اوی بهر یورار اندیشه و کمالی دور و در زم القصف
 و کین شری اولمید لیس بو کمال یاز یوب یونیه ویر لوی و قوی
 در زم هر ابلز اولنه کجیلد اولارسطه ادر محرم الحرام

۹۱
 تنه

صورت کتبی ابلز یونون لایق اندیشه یور

بجه تحریف و نور لایق و ار من کنه فخر دانه
 و در دفران محرم لغای یونون اوقع بو حقیقون بطریق القوی
 الحسن اونه بهر پاره اوی بهر یورار اندیشه و کمالی دور و در زم القصف
 و کین شری اولمید لیس بو کمال یاز یوب یونیه ویر لوی و قوی
 در زم هر ابلز اولنه کجیلد اولارسطه ادر محرم الحرام

۹۱
 تنه

صورت کتبی ابلز یونون لایق اندیشه یور

وولتو ورتو مـ لـ طـ حـ حضرت پیر صانع (السنه)
 بو قولاری بیرون اولمقله متصرف اولدوغ معلومون یولی
 اقم خلدن کتک اکر عمل اولور اولور اولور اولور
 طالع ویر یوب لعدنه بروج کتک منقظه ذمه قند
 اوشنجه بور لورن تریغ غبار یول باغ کتک
 نوع ویکار غبار ترقی
 وولتو ورتو مـ لـ طـ حـ حضرت پیر صانع
 بو قولاری تون و زمانه بیدورد منقظه ذمه
 اولوب شهر لک منقظه ذمه اتمقله اکر عمل اولور
 سکه اکر عمل لطف کریم تون و بروج ذمه غبار یول
 واریا اولون باغ بور لورن تریغ غبار یول
 باغ زمانه غبار کتک
 حضرت پیر صانع ترقی بوجواله لعدنه بروج
 وولتو ورتو ورتو مـ لـ طـ حـ حضرت پیر صانع

72

بو قولی شکر علو فی میراثی قلیدر الحاکم معین شریع بانیض
 جملگی لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف
 نصیبی لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف
 و بر ملا و بوی که در جملگی اخروجه لطف لطف لطف لطف لطف
 عجم اولو لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف
 غلو و لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف

صورت عرض محلول لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف

و لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف
 بالاجل لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف
 بر محلول لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف
 و بر لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف
 جملگی لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف
 خیر و جبر لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف

صورت عرض محلول لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف لطف

مسرتوو وولتو مسطع حضرت رینگ لیسون
 بو قوللری وین لولوب لولامنه طاق و اقلارم
 لولامنه کد و قشوق لولوغم علوفون وورم لولامنه
 حسن و اخلاق لولامنه مسطور اوورده طاق
 قوللری خرافه ایشور ورتوو وولتو مسطع حضرت رینگ
 مرچورده قورورین کیم علوفه ایشور لولوب
 اسغه قید لولوب یاق قیلیم لولامنه قوللری خطا یولور
 سریف مرچورده لولور بایه لولامنه

صورتی خرافه قری

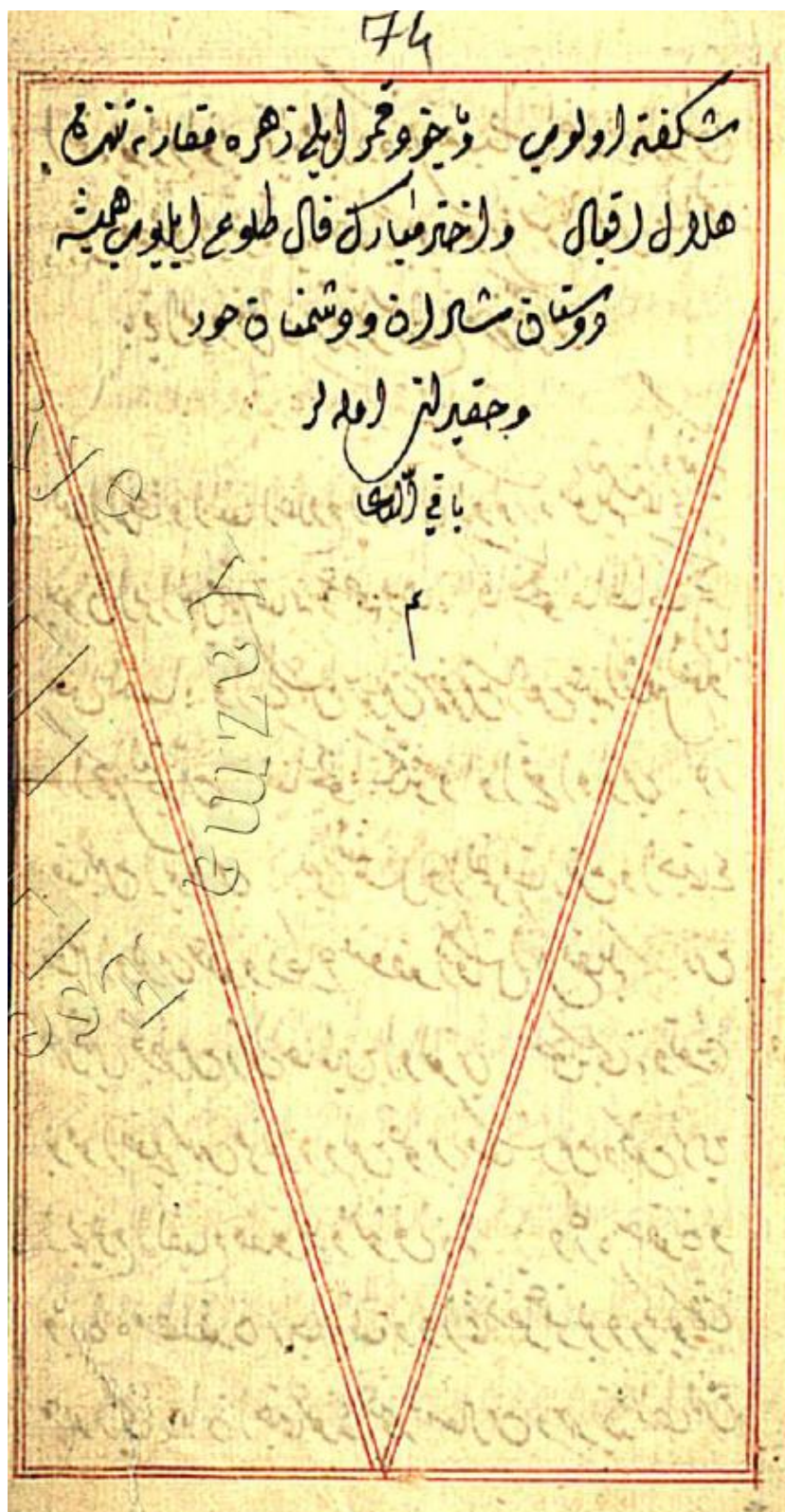
مسرتوو وولتو مسطع حضرت رینگ لیسون
 غرضی بوورده بو قوللری لولوب لولامنه
 اقلارم لولامنه و دویم غرضی ولاق کیم نصرتی
 اوورده طاق قری زمزه کوللری لولامنه
 قوللری حسن و اخلاق لولامنه لولوب ورتوو
 ورتوو مسطع حضرت رینگ مرچورده قورورین کیم

73

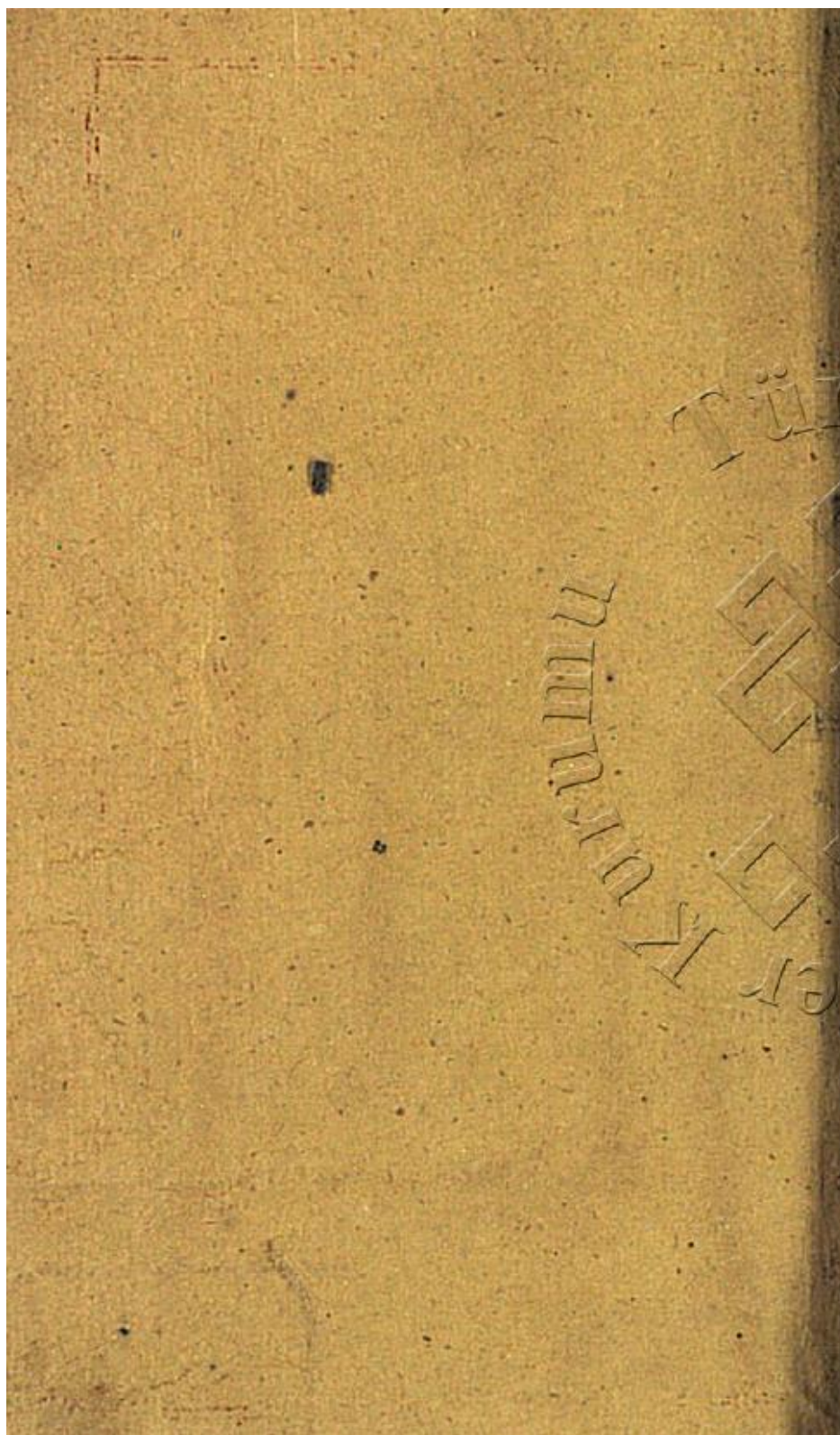
اسمه قید اولون بر قرین فرموده است تقی طری (اعلام اولون)
 باشد مقلد حق قول دین خطایا بپور لور شریفایر بر جلد نور
 بایه لور و زمانه مرد تو کلاخ حضرت مکر

نوع دیگر آیه نام هر

بعد از حق و القی اعلام اولان او کورده سوله سماج اولون
 چون لور لایم شهر شانه و عظم برهان فانکوا اما طایب الکلم
 من النساء و اولی الامر منهن و اولی الامر منهن و اولی الامر منهن
 و اولی الامر منهن تناسخا تکثر و اولی الامر منهن و اولی الامر منهن
 قتلیم لیدوب بنی الشمل و القوم یفارقون و اجتماع
 حاکم اولون عفو و طاع و عفو و طاع و عفو و طاع و عفو و طاع
 هر کس بخیرین زب العالمین اولون حق سبحی و حق
 بوم اولی سبب فرمود و اولی الامر منهن و اولی الامر منهن
 لایوم القیام مفتوح و مفتوح و مفتوح و مفتوح و مفتوح و مفتوح
 و ارمه مطلقه زبها و حق و اولی الامر منهن و اولی الامر منهن
 هر کس بخیرین زمانه اجتماع غنیه سفارین و هر یک لای امر

74A

6. TARTIŞMA VE SONUÇ

Resmî yazışmaların ve mektupların tarihini Kök Türk yazıtlarına kadar götürmek mümkün olsa da edebîanlamda bir tür olan Münşeâtlar, Hz. Muhammed'in yazışmaları doğrultusunda şekillenmiştir. Türk edebiyatında özellikle İslamiyet'in kabulünden sonra geleneğe uygun Münşeât metinleri kaleme alınmıştır. Klasik Türk edebiyatında nasıl ki manzum eserler belli kurallara göre yazılmıştır Münşeâtlar da zaman içinde belirli kurallara bağlanmıştır. Özellikle divan şiirinin ön planda olduğu, Arapça ve Farsça unsurların etkisini hissettirdiği XV-XVI. yüzyıllarda mensur eserlerde bu değişimden payını almış, mensur eserlerde de bu dillerin etkisi görülmüştür.

Münşeâtlar yazıldığı dönem ve önceki dönemler hakkında da bilgiler içermesi açısından oldukça önemli yazılı metinlerdir. İçinde barındırdığı kuramsal bilgilerle birlikte edebi, tarihi, siyasi, folklorik ve dille ilgili detaylar her dönemde araştırmacıların dikkatini çekmiş ve tarihin derinliklerine ışık tutmuştur. Özellikle mektuplarda geçen kuramsal ifadeler Münşeâtlarda üslup ve içeriğin nasıl olması gerektiğini ortaya koymuş ve geleneğin devamına katkı sağlamıştır.

İncelemiş olduğumuz Okçu-zâde Muhammed Şahi'nin Münşeât'ı, resmî ve hususi mektuplardan oluşmaktadır. Eser dönemin dil özelliklerini barındırması açısından önem arz etmektedir. Mektupların yazıldığı kişi ve makamlara göre dil ve üslup açısından nasıl farklılık gösterdiğini ifade etmesi, Münşeâtların Osmanlıdaki siyasi ve sosyal ilişkileri aydınlatması açısından ayrı bir öneme sahiptir. Eserde yer alan özel isimler dönemin tarihine ve siyasi-sosyal ilişkilerine de ışık tutmaktadır. Özellikle son mektuplar Münşeât geleneği hakkında kuramsal bilgiler içermektedir. Mektupların kimlere hangi minval üzere yazılacağı ifade edilmiş, bu da geleneğin sürdürülmesi açısından önem arz etmektedir.

Sonuç olarak Okçu-zâde'nin Münşeât'ı kullandığı kelimeler ve şiirsel anlatımı, yer verdiği birçok kişi ve yer adlarıyla tarih araştırmacıları ve dil bilimciler tarafından incelenmeye layık önemli bir eserdir.

7. KAYNAKLAR

- Aksoyak, İ.H. (2006). Gelüpolulu Mustafa Âlî'nin Menşeu'l-İnşâ'sı, Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi , (19) , 225-244
- Bozkurt, N. (2004). "Mektup" Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, XXIX, 12-13
- Çelebi, K. H. (2017). Tezkiretü'ş-şuarâ, (haz. Aysun Sungurhan), Ankara, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Derdiyok, Ç.(1997), Eski Edebiyatımızdan Günümüze Mektuplarda Biçim, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Dergisi, 665-671
- Derdiyok, Ç.(2000). "Osmanlı Devrinde Mektup Yazma Gelenegi", Yeni Türkiye, Ankara, VI/34:277-286
- Devellioğlu, F.(1993), Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ankara, Aydın Kitapevi Yayınları.
- Emecen, F. (2003). "III. Mehmed" Diyanet İslam Ansiklopedisi, C.28,İstanbul, TDV Yay. 407-413
- Ergin, M. (1995). Orhun Abideleri, İstanbul, Boğaziçi Yayınları.
- Gültekin, H. (2015), Türk Edebiyatında İnşa, Ankara, AKM yayınları.
- Haksever, H.İ. (1996). Eski Türk Edebiyatında Münseâtlar ve Nergisî'nin Münşeâtı, İnönü Ün. SBE, Doktora Tezi, Malatya, 15
- Haksever, H.İ. (2012). İnşâ Sanatına Genel Bakış, Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, S.5, 43-50

- Hoca, N. (1988). “ Abdülkadir el-Bağdadi” , Diyanet İslam Ansiklopedisi, C.1, İstanbul, TDV Yay 230-231
- İpşirli, M. (1978). “Abdülkadir Şeyhî Efendi”, Diyanet İslam Ansiklopedisi, C.1, İstanbul, TDV Yay 244
- İpşirli, M. (2003). “Hocazade Mehmed Efendi” Diyanet İslam Ansiklopedisi, C.28, İstanbul, TDV Yay 452-453
- İsen, M. vd. (2002). Eski Türk Edebiyatı El Kitabı. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kaya, B.A. (2013). “Veysî”, Diyanet İslam Ansiklopedisi, C.43, İstanbul, TDV Yay 76-77
- Ögel, B. (1982). Türklerde Devlet Anlayışı (13.yy Sonlarına Kadar), Ankara, Başbakanlık Basımevii
- Öksüz, Y. (2016). Şair Bir Osmanlı Münşîi: Okçuzâde Mehmed Şâhî, Sivas, Cumhuriyet İlahiyat Dergisi
- Özcan, A. (2004). “Merzifonlu Kara Mustafa Paşa” Diyanet İslam Ansiklopedisi, C.29, İstanbul, TDV Yay 246-249
- Pala, İ. (2002), Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, İstanbul, LM yayınları.
- Parlatır İ, Gözaydın N, Zülfikar H, Aksu T. (1998), TDK Türkçe Sözlük, Ankara, TDK Yayınları.
- Sami, Ş. (1317). Kâmus-ı Türkî, İstanbul, İkdâm Matbaası.
- Süreyya, M.(1996). Sicill-i Osmani, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tahir, B.M. (1972). Osmanlı Müellifleri (haz. A. Fikri Yavuz, İsmail Özen). Meral Yayınevi.

Woodhead C. (2007). Okçuzade Mehmed Şahi, TDV İslam Ansiklopedisi,

Yeğın, A. (1993), Osmanlıca- Türkçe Yeni Lügat, İstanbul, Hizmet Vakfı.

Yıldız, A. (2003). Okçuzade Mehmed Şahi ve Manzum Kırk Hadis Tercümesi: Ahsenü'l-Hadis, D.E. Ü.İlahiyat Fakültesi Dergisi, 91-124

Yılmazer, Z. (2006). “IV. Murad” Diyanet İslam Ansiklopedisi, C.31, İstanbul, TDV Yay. 177-

183

8. EKLER

Ek.1. Özel İsim İndeksi

‘Abdu’l-kādir Efendi 43,46,47,48,49,52,55

Ahmed 87

Ahmed Çelebi 85

Ahmed Efendi 45,49

Ahmed Paşa 44

Anadolu 95

Bāğçe-i İrem 52

Bahreyn 72

Baltacı Muḥammed Ağa 51

Bā-Yezīd-i Hindī 51

Bāzīrgān Muḥammed Çelebi 54

Bekir Ağa 40,41

Çābik ‘İnān 42

Dervīş Efendi 42

Diyarbakir 42

Drama ẓazā 40

Ferhād 90

Ġazze 50,53

Girīd 104,109,110

Gök Meydān 53,54

Ḥalīl Çorbacı 51

Ḥānyā 106,107

Ḥānyā Līmānı 106

Hāseki Muḥammed Ağa 51

Ḥazret-i Nūḥ (as) 62

Ḥilāfet-i ‘Osmāni 81

Ḥuṭbe-i Aḥmediyye 65

İbn-i Ḥacer 47

İbrāhīm Pāṣā 47

İmām Şāfi‘i 93

İskenderiye Līmānı 106

Kāmil zāde ‘Abdurrahman ve Receb 69

Ḳara Muṣṭafa Paṣā 48

Ḳaya Çelebi 51

Kemāl Efendi 57

Ḳur’ān-ı ‘azīm 89

Leylā 90

Ma‘rūf Efendi 70

Mecnūn 90

Medīne 53,56,59

Mehmet Ağa 110

Mısr 62,63,70,74,84,85,93,94

Mīne Gölü 53

Muḥammed (SAV) 46,81

Muḥammed Ağa 41

Muḥammed Beg 92

Muḥammed Çelebi 54,56

Murād Beg 81

Muṣṭafa Pāṣā Ḥazretleri 54

Nakībū'l-Eṣrāf Efendi 49,52
Okçu-Zāde 39
Paşa Efendi 45
Re'sü'l-ʿayn 53
Rumeli Kaẓı'askeri 58
Sultān Süleyman Hān 81
Süleymān 47,55,74,77
Şām 52,53,54
Şāmlı Muḥammed Ağa 53
Şeyḥ Ḥayreddin 53
Şeyḥü'l-İslām Ḥazretleri 48
Şirīn 90
Taḥiyyetü'l-fikr fī muṣṭaliḥi ehlü'l-eşer 47
Taṇṭa 113
Tercümān-zāde ʿAlī Ağa 54
Tevālī Muḥammed Beg 49
Tūfān-ı Nūḥ 91
Üsküdar 22,33,44
Veysī Efendi 30,57,58,59,69,70,71,72,75,78
Vezīr-i A'ẓām Paşa 46
Ya'kūb (as) 90
Yazıcı Ken'ān 83
Yemen 72
Yūsuf (as) 90
Yusuf 40,41,113